

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE
DENKLEŞTİRME

Beyza GÜRBİLEK

Yüksek Lisans Tezi

DANIŞMAN:
Dr. Öğr. Üyesi Banu Bilge SARIHAN

KONYA -2024

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Beyza GÜRBİLEK		
	Numarası	21813211002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Hukuk Ana Bilim Dalı/ Özel Hukuk Bölümü		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Beyza GÜRBİLEK
KONYA-2024

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Beyza GÜRBİLEK		
	Numarası	21813211002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Hukuk/ Özel Hukuk		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Banu Bilge SARIHAN		
Tezin Adı	Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme			

01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Eşlerden birinin ölümü, başka bir mal rejimini seçilmesi, evliliğin boşanma, iptal sebebiyle sona ermesi veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hallerinde edinilmiş mallara katılma rejimi sona erer. Sona erme ile birlikte mal rejiminin tasfiyesi aşamasına geçilmektedir. Mal rejiminin tasfiyesinde katılma alacağı hesabında adaletli bir sonuç elde edilmesi için eşlere tanınan haklarından biri de denkleştirme müessesesidir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde bir eşin kendi mal varlığı grupları arasında meydana gelen intikaller veya yapılan katkılar neticesinde katılma alacağına meydana gelebilecek adaletsizlikleri önlemek amacıyla kanun koyucu tarafından TMK m.230'da mal gruplarının denkleştirilmesi hükmüne bağlanmıştır. Bir eşin kişisel mallarına ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmesi halinde, tasfiye esnasında denkleştirme istenebilmesi mümkündür.

TMK m.230/f.1'de yer alan klasik denkleştirmeye göre bir eşin kişisel malları ile edinilmiş mallara ait borcu ödenmişse veya aksi halde bir ödeme yapılmışsa meydana gelen değer artış veya azalışları dikkate alınmaksızın denkleştirme gerçekleştirilir. TMK m.230/f.3'e göre bir eşin mal gruplarından birine ait mal varlığının edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına yönelik olarak diğer mal grubundan katkı sağlanmışsa değişken denkleştirme uygulama alanı bulmaktadır.

Çalışmada ilk olarak, mal rejimine ilişkin genel bilgilerin ardından edinilmiş mallara katılma rejimine yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Ardından edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi açıklanarak çalışmanın konusunun önem arz ettiği tasfiye örneklerle birlikte açıklanmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise denkleştirmenin özellikleri ve çeşitlerine Yargıtay kararlarından yararlanılarak değinilmiştir. Denkleştirme miktarının hesaplanması ve usul hükümleri başlıkları altında çeşitli ihtimaller dahilinde değerlendirme yapılarak tez sonuçlandırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın mal rejiminin tasfiyesinde denkleştirme uygulamasında doktrine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER: Edinilmiş mallara katılma rejimi, denkleştirme, tasfiye, edinilmiş mal, kişisel mal

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	Beyza GÜRBİLEK		
	Student Number	21813211002		
	Department	Private Law Department / Private Law Department		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Banu Bilge SARIHAN		
Title of the Thesis/Dissertation	Equalization in the Regime of Participation in Acquired Property			

The regime of participation in acquired property has been accepted as a legal property regime with the Turkish Civil Code No. 4721, which entered into force on 01.01.2002. The regime of participation in acquired property ends in the event of the death of one of the spouses, the selection of another property regime, the end of the marriage due to divorce or annulment, or a court decision to separate property. With the termination, the phase of liquidation of the property regime begins. In order to obtain a fair result in the calculation of the participation receivables in the liquidation of the property regime, one of the rights granted to the spouses is the institution of equalization. In order to prevent injustices that may occur in the participation receivables as a result of transfers or contributions made between the groups of assets of a spouse in the regime of participation in acquired property, the legislator has stipulated in Article 230 of the TMK that property groups should be equalized. If the debts of a spouse regarding their personal property are paid from the acquired property or the debts regarding the acquired property are paid from their personal property, equalization may be requested during the liquidation. According to the classical equalization in TMK Art.230/f.1, if the debt of a spouse's personal property and acquired property has been paid or otherwise a payment has been made, equalization is carried out without taking into account the increase or decrease in value. According to TMK Art.230/f.3, if a contribution has been made from the other property group for the acquisition, improvement or protection of the property belonging to one of the property groups of a spouse, variable equalization is applied.

First, general information on the property regime is given in the study, followed by explanations on the acquired property participation regime. Then, the liquidation of the acquired property participation regime is explained and the liquidation that the subject of the study is important is explained with examples. In the last section of the study, the characteristics and types of equalization are mentioned by using the decisions of the Supreme Court of Appeals. The thesis is concluded by making an evaluation within various possibilities under the headings of calculating the amount of equalization and procedural provisions. Qualitative research method was used in the research. It is aimed that the study contributes to the doctrine in the application of equalization in the liquidation of the property regime.

KEY WORDS: Participation in acquired property regime, equalization claim, liquidated acquired property, personal property.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamda beni süreç içerisinde yaşadığım birçok zorluğa karşı teşvik eden ve bu süreçte desteğini her zaman üzerimde hissettiğim çok değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Banu Bilge SARIHAN'a çok teşekkür ederim. Öğrencisi olma gururunu daima taşıyacağım.

Tez jürimde yer alarak değerli görüş ve önerileri ile tezi bir adım öteye taşıyan katkıları nedeniyle Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KIZIR'e ve Dr. Öğr. Üyesi Bedia GÜLEŞ'e şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitiminde bizlere yönelik çabaları ve destekleri nedeniyle Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı'ndaki kıymetli hocalarıma ve araştırma görevlilerine teşekkür ederim.

Küçüklüğümünden itibaren her koşulda ve durumda yanımda olan ve destekleyen canım annem, babama ve bu süreçte benden daha çok benim yapabileceğime inanan arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Beyza GÜRBİLEK

Konya/2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	1
İÇİNDEKİLER	2
KISALTMALAR	6

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK MEDENİ KANUNUNUN MAL REJİMLERİNE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLERİ VE EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

1.1. Türk Medeni Kanunu'nun Mal Rejimlerine İlişkin Genel Hükümleri	8
1.1.1. Mal Rejimi Kavramı	8
1.1.2. Mal Rejimi Türleri	10
1.1.2.1. Kanuni Mal Rejimi	11
1.1.2.2. Seçimlik Mal Rejimi	14
1.1.2.2.1. Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 242)	14
1.1.2.2.2. Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 244-256)	15
1.1.2.2.3. Mal Ortaklığı Rejimi (TMK m. 256-281)	17
1.1.2.3. Mal Rejimi Sözleşmesi.....	19
1.1.2.4. Olağanüstü Mal Rejimi.....	25
1.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi	27
1.2.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine İlişkin Genel Hükümler.....	27
1.2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Malvarlığı Değerleri.....	28
1.2.2.1. Edinilmiş Mal	30
1.2.2.1.1. Kanuni Örnekler	32
1.2.2.1.1.1. Çalışmasının Karşılığı Olan Edinimler	32
1.2.2.1.1.2. Sosyal Güvenlik veya Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacı ile Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler	34
1.2.2.1.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar....	36
1.2.2.1.1.4. Kişisel Mallarının Gelirleri	37
1.2.2.1.1.5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler	38

1.2.2.1.2. Özel Durumlar	39
1.2.2.2. Kişisel Mal.....	40
1.2.2.2.1. Kanuna Göre Kişisel Mallar	40
1.2.2.2.1.1. Eşlerden Birinin Yalnız Şahsi Kullanımına Yarayan Eşya ...	40
1.2.2.2.1.2. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan veya Bir Eşin Sonradan Miras Yoluyla ya da Herhangi Bir Şekilde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Malvarlığı Değerleri	41
1.2.2.2.1.3. Manevi Tazminat Alacakları.....	42
1.2.2.2.1.4. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler	43
1.2.2.2.2. Sözleşme ile Kişisel Mal Kabul Edilen Değerler	43
1.2.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Başlangıcı	44
1.2.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi	45

İKİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ

2.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesine İlişkin Genel Hükümler	49
2.1.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Aşamalar	51
2.1.1.1. Eşlerin Birbirlerinde Olan Mallarını Geri Almaları, Paylı Mülkiyete Konu Malvarlığı Değerlerinin Tasfiyesi ve Borçlarına İlişkin Düzenlemeler	52
2.1.1.1.1. Malların Geri Alınması.....	52
2.1.1.1.2. Paylı Mülkiyete Konu Malların Tasfiyesi	54
2.1.1.1.3. Eşlerin Karşılıklı Borçlarına İlişkin Düzenlemeleri.....	57
2.1.1.2. Eşlerin Kişisel ve Edinilmiş Malların Ayrılması, Malvarlıklarının Mal Gruplarına Özgülenmesi	58
2.1.1.2.1. Eşlerin Kişisel ve Edinilmiş Malların Ayrılması	58
2.1.1.2.2. Malvarlıklarının Mal Gruplarına Özgülenmesi.....	59
2.1.1.3. Malların Değerleme Ölçütleri ve Değerlendirilme Anları	60
2.1.1.4. Denkleştirme	64
2.1.1.5. Değer Artış Payı.....	64
2.1.1.6. Eklenecek Değerler	69
2.1.1.6.1. Karşılıksız Kazandırmalar	69
2.1.1.6.2. Diğer Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastı ile Yapılan Devirler	70
2.1.1.7. Artık Değerin Hesaplanması.....	73

2.1.1.8.	Artık Değere Katılma.....	74
2.1.1.9.	Katılma Alacağı'nın Belirlenmesi ve Ödenmesi.....	75
2.1.2.	Usul Hükümleri.....	78
2.1.2.1.	Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	81
2.1.2.2.	Faiz.....	82
2.1.2.3.	Harç.....	83
2.1.2.3.	Zamanaşımı.....	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE DENKLEŞTİRME

3.1.	Genel Olarak.....	85
3.2.	Denkleştirmenin Hukuki Niteliği.....	87
3.3.	Denkleştirme Türleri.....	88
3.3.1.	Klasik Denkleştirme (TMK m. 230/f. 1).....	89
3.3.2.	Borçların Mal Grubuna Özgülenmesi (TMK m. 230/f. 2).....	90
3.3.2.1.	Mal Rejiminden Önce Ortaya Çıkan Borçlar.....	91
3.3.2.2.	Mal Rejimi Sırasında Ortaya Çıkan Borçlar.....	93
3.3.2.3.	Edinilmiş Mal Grubu Aleyhine Karine.....	95
3.3.2.4.	Değer Artış Payı Borcunun Mal Grubuna Özgülenmesi.....	96
3.3.2.5.	Kredili Mal Alımında Kalan Kredi/Taksit Borcunun Mal Grubuna Özgülenmesi.....	97
3.3.3.	Değişken Denkleştirme (TMK m. 230/f. 3).....	99
3.4.	Klasik Denkleştirme ile Değişken Denkleştirme Arasındaki Farklar.....	101
3.5.	Denkleştirme Miktarının Hesaplanması.....	102
3.5.1.	Klasik Denkleştirme Miktarının Hesaplanması.....	103
3.5.2.	Değişken Denkleştirme Miktarının Hesaplanması.....	104
3.6.	Değer Artış Payı Alacağı ve Denkleştirme Arasındaki Farklar.....	109
3.7.	Denkleştirmenin Tasfiyede Re'sen Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu 111	
3.8.	Denkleştirmeye İlişkin Usul Hükümleri.....	112
3.9.	Denkleştirmeye İlişkin Özel Durumlar.....	115
3.9.1.	Denkleştirmenin TMK m.220/b.1 Hükümü Açısından Uygulama Alanı Bulup Bulmayacağı Sorunu.....	115

3.9.2. İpotekli borcun özgülenmesi.....	116
SONUÇ.....	118
KAYNAKÇA.....	120

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
b.	: bent
bkz.	: Bakınız.
C.	: Cilt.
dp.	: dipnot.
eMK	: Eski Medeni Kanun
E.	: Esas.
E.T.	: Erişim Tarihi
HD.	: Hukuk Dairesi.
HGK .	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu.
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu.
İİK	: İcra İflas Kanunu
K.	: Karar.
kıs.	: kısaca.
m.	: madde
MK.	: Medeni Kanun
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
s.	: sayfa.
S.	: Sayı.
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
T.	: Tarih.
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK.	: Türk Medeni Kanunu.
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı.
vs.	: ve sair
Yarg.	: Yargıtay
yuk.	: yukarıda.

GİRİŞ

Türk hukukuna dahil olmasının üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen edinilmiş mallara katılma rejimi, tasfiyenin karışık bir süreç olması ve devamlı yeni durumlarla karşılaştığı için gündeme gelmeye devam etmektedir. Gerek uygulamada gerekse Yargıtay kararlarında değer artış payı ile karıştırılarak sıklıkla yanlış değerlendirilmede bulunan bir konu olması sebebiyle çalışmada edinilmiş mallara katılma rejiminde denkleştirme düzenlemesi detaylı olarak incelenmiştir.

Çalışma üç ana bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır. İlk bölümde mal rejimlerine ilişkin genel bilgilendirmede bulunulmuştur. Kabulünün ardından ülkede en çok uygulanan mal rejimi türü olması ve denkleştirmenin de edinilmiş mallara katılma rejiminde düzenlenmiş olması nedeniyle edinilmiş mallara katılma rejimi ayrı başlık altında detaylı olarak açıklanmıştır.

İkinci bölümde ise yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine yer verilmiştir. Denkleştirme miktarının hesabı mal rejiminin tasfiyesinde önem arz ettiğinden ve tasfiye içerisindeki rolünün net bir şekilde aktarılabilmesi için edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi aşamaları örnek içtihatlarla zenginleştirilerek açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde çalışmanın asıl konusunu oluşturan denkleştirme, öncelikle genel olarak açıklanmış olup, ardından hukuki niteliği, re'sen dikkate alınıp alınamayacağı, klasik denkleştirmeye, borçların mal gruplarına özgülenmesi ve değişken denkleştirmeye yer verilmiştir. Denkleştirmenin, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde yer alan diğer kalemlerle farkları ve denkleştirme miktarının hesaplanmasına yönelik örneklerden ve içtihatlardan yararlanılmıştır. Çalışmada uygulamada var olan karışıklıkları gidermek amaçlanmıştır. Son olarak usul hükümleri açıklanarak tez çalışması sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK MEDENİ KANUNUNUN MAL REJİMLERİNE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLERİ VE EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

1.1. Türk Medeni Kanunu'nun Mal Rejimlerine İlişkin Genel Hükümleri

1.1.1. Mal Rejimi Kavramı

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41. maddesinde belirtildiği üzere, “*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.*”. Aile, toplum düzenindeki önemi sebebiyle aile hukukuna ilişkin düzenlemeler de büyük önem arz etmektedir. Hasan Ali Yücel Türk Medeni Kanunu'nun, medeniyet göstergesi olduğunu bilhassa Aile Hukuku'na ilişkin hükümlerin geleceğe yönelik medeni bir hayat için düzenleyici rolü bulunduğunu belirtmiştir¹.

Evlilik, eşlerin her zaman devam edeceği düşüncesi ile devam ettirdikleri ailenin temelini oluşturan kader birliğidir ancak bazı hallerde evliliğin sürdürülmesi eşler açısından mümkün olmamaktadır². Bu durumda eşler arasındaki manevi birlikteliğin sona ermesinin yanı sıra evlilikle beraber kurulan iktisadi birliktelik de sona ermektedir³.

Evlilik birliği süresince aile ihtiyaçları ve giderler için harcanmayan biriken malvarlığı değerlerinin, evliliğin veya duruma göre mal rejiminin sona erdiğinde akıbetinin ne olacağı bugün aile hukuku içerisinde mal rejimi hukukunun asıl konusunu oluşturmaktadır. Evlilikte eşlerin evlilik öncesi ve evlilik sonrasında sahip oldukları mal varlıklarının paylaşılma esasları mal rejimi hükümlerine göre belirlenir. Mal rejimi, eşlerin edindikleri malvarlıklarında birbirlerine ve üçüncü kişilere karşı sorumlulukları, hak ve yükümlülükleri ve mal rejiminin sona ermesi halinde

¹ Bilge ÖZTAN, “Medeni Kanun'un Kabulünün 70'nci Yılında Aile Hukuku”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yücel, Hasan Ali: Açılış Konuşması, Medeni Kanun 15. Yıldönümü İçin, C.44, S.1, 1944, s.80. (Medeni Kanun)

² ÖZTAN, Medeni Kanun, s.114.

³ Ülker GÜRKAN, “Medenî Kanun Eleştirileri I: Karının İktisaben Korunması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.30, C.1, 1973, s. 322.

malvarlıklarının akıbetini düzenleyen kurallardır⁴. Mal rejimi kuralları, özellikle yasal mal rejimleri Anayasa ile korunan mülkiyet hakkını ihlal edecek, özüne dokunacak veya hakkın kullanımını engelleyecek hükümler içermemesi gerekirken, diğer yandan eşlerin malvarlıklarının paylaşımında toplumun genelini tatmin edecek ve adalet duygusuna uygun bir yöntem öngörmelidir.

Ekonomik ve sosyal gelişmelerle toplumun ihtiyaçları zaman içinde sürekli olarak devinim ve değişim içerisinde olmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bilimsel ve teknik gelişmeler neticesinde sosyoekonomik olarak değişen toplumlara uygulanan medeni hukuk hükümleri bu noktada beklentileri karşılayamaz hale gelmiştir⁵. Ülkemizde de İsviçre'den alınarak ihdas edilen 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi, yaklaşık yetmiş altı yıllık uygulanmasının ardından zaman içerisinde toplumsal adaleti sağlamakta yetersizliğe ve kadın erkek eşitsizliğe sebebiyet vererek kadınların aleyhine uygulamalara yol açmıştır⁶. Bu nedenlerle 01.01.2002 tarihinden itibaren medeni hukuk ilişkilerine uygulanmaya başlamak üzere edinilmiş mallara katılma rejimi düzenlenmiştir. Eşler arasında iradi olarak mal rejimi seçimi yapılmadığı takdirde yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır⁷.

⁴Benzer tanımlar için bkz. Ömer Uğur GENÇCAN, **Mal Rejimleri Hukuku**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s.108.; Zafer ZEYTİN, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, 2021, s. 36.; Serap HELVACI/ Fulya ERLÜLE, **Medeni Hukuk**, 2. Baskı, Legal Kitapevi, İstanbul, 2011.; Öner NEBİOĞLU, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.24, S.1, 2020, s. 173; Bilge ÖZTAN, **Aile Hukuku**, 4. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, (Aile Hukuku), s. 231; AKINTÜRK, Turgut, **ATEŞ KARAMAN/Derya**, Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku, 14. Baskı, İstanbul, 2012, s. 136.

⁵ ÖZTAN, Medeni Kanun, s. 85.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet M., KILIÇOĞLU, “Medeni Kanunumuzu Nasıl Değiştirdik”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 2016, C.22, S. 3, s. 1717-1757. (Medeni Kanun); Aydın ZEVKLİLER, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Tasarısında Yer Alan Mal Rejimleri ile İlgili Hükümlerin Kabulü Sırasında Komisyonunda Yapılan Görüşmeler”, **Medeni Kanunu'nun ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926'dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017. s. 99- 106.

⁷ ZEYTİN, Tasfiye, s. 45 vd.; Salih POLATER “İsviçre Medeni Kanun'u ile Karşılaştırmalı Olarak Türk Hukukunda Emeklilikten Doğan Hakların Paylaştırılması”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, S.2, 2017, s. 455.; Faruk ACAR, **Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 126 vd. (Aile Hukuku).; Mehmet DEMİR, “Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 61, 2005, s. 292,293; Akın ÜNAL,

Evlilik birliğinde eşler arasında mali yönden ilişkileri düzenleyen kurallar kanun koyucu tarafından 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Aile Hukuku kitabında (İkinci Kitap), Evlilik Hukukuna ilişkin birinci kısım dördüncü bölümünde “Eşler Arasındaki Mal Rejimi” başlığı altında 202-281 maddeleri arasında yer verilmiştir.

1.1.2. Mal Rejimi Türleri

Eşler arasında farklı alternatifler sunmak adına kanun koyucu tarafından mal rejimi TMK da m. 202 vd. da düzenlenmiştir. TMK’da m. 202/f. 2’de mal rejimleri için sınırlı sayı ilkesinin geçerli olduğu (numerus clausus) eşlerin yalnızca kanunda yer alan rejimlerden birini seçebileceği şeklindeki düzenlemeden anlaşılmaktadır⁸. Kanunda yer alan mal rejimleri edinilmiş mallara katılma rejimi (TMK m. 216 vd.), mal ayrılığı rejimi (TMK m. 242 vd.), paylaşmalı mal ayrılığı rejimi (TMK m. 244 vd.) ve mal ortaklığı rejimidir (TMK m. 256 vd.).

Yürürlükten kalkan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nde (eMK m. 170) yer alan mal birliği rejimine 4721 sayılı TMK’da yer verilmemiş ve edinilmiş mallara katılma rejimi düzenlenmiştir. Eşlerin aralarında mal rejimi sözleşmesi ile kanunda yer alan muhtelif mal rejimlerinden birini seçmemiş olmaları halinde yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır.

Yasal-seçimlik mal rejimi ayırımının yanı sıra mal rejimleri olağan ve olağanüstü mal rejimleri olmak üzere sınıflandırılmaktadır⁹. Ancak TMK’da bu

“Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Eleştirel Bir Bakış”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 23, S.4, 2019, s. 122,123.

⁸ Faruk ACAR, “Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimleri”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 35, S. 1, 2015, s.147. (Mal Rejimleri)

⁹ Mal rejimleri doktrinde farklı ayrımlara tabi tutulmaktadır. Mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimleri sözleşmesel mal rejimleri olarak da adlandırılmaktadır. Bkz. **DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ**, a.g.e., s. 197.; Mehmet **REMZİ** /Sezer **AYDIN** / Murat **İSPARTALI**, **Medeni Hukuk**, 2. Bası, İkinci Sayfa Dizisi, İstanbul, 2012, s. 212.; Yarayan tarafından iradi mal rejimleri olarak ifade edilmiştir. Ali **YARAYAN**, **Türk Medeni Hukuku Temel Bilgiler**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013., s. 312. Bazı Yargıtay kararlarında da “*akdi mal rejimi*” ifadesine yer verildiği görülmektedir. Bkz. “*Eşler, Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra akdi mal rejimlerinden “paylaşmalı mal ayrılığı” rejimini seçmediklerine göre aralarında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olan rejim, edinilmiş mallara katılma rejimidir (md.202/1).*” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 15.12.2011 tarihli ve 2011/3862 E., 2011/22413 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

şekilde mal rejimi ayırımına açıkça yer verilmemiştir. Olağan mal rejimi tarafların serbest iradeleri ile seçmiş oldukları kanunda öngörülen mal rejimleridir¹⁰. Bu rejimler edinilmiş mallara katılma rejimi, mal ortaklığı rejimi ve paylaşımlı mal ortaklığı rejimleridir¹¹. Olağanüstü mal rejimi ise mal ayrılığı rejimidir. Olağanüstü mal rejimine geçiş, kanunda öngörülen hallerde evlilik birliğine eşlerden birinin veya her ikisinin de farklı bir mal rejimine tabi olma iradeleri bulunmamasına rağmen eşlerin veya eşlerin alacaklarının korunması adına re'sen veya hâkim kararıyla mevcut mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüştürülmesidir¹².

1.1.2.1. Kanuni Mal Rejimi

Ülkemizde mal rejimi sözleşmesi yaygın bir şekilde yapılmadığı için eşlerin çoğunluğu yasal mal rejimine tabiidirler¹³. Bu durumda yasal mal rejimi evlilik birliğine kendiliğinden tatbik edilmektedir. Bir başka ifadeyle, eşler mal rejimi sözleşmesi ile başka bir mal rejimini kabul etmedikleri takdirde, kanun koyucu eksik kalan iradelerini tamamlamış ve eşlerin edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklarına hükmetmiştir. Kanuni mal rejimi başlıklı TMK m. 202'de "*eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi asıldır.*" şeklindeki düzenleme ile yasal mal rejimi hükme bağlanmıştır.

743 sayılı Medeni Kanun döneminde, mal rejimine ilişkin hükümler İsviçre Medeni Kanun'u dikkate alınarak düzenlenmiştir. Ancak yasal mal rejimi düzenlemesinde özellikle İsviçre'de uygulanan mal birliği rejimi dikkate alınmamıştır. Ülkemiz açısından toplumsal olarak örf ve adetlere daha uygun olacağı ve kadınların

¹⁰ Demet ÖZDAMAR / Ferhat KAYIŞ / Burcu YAĞCIOĞLU / Ali Gümrah TOKER / Aliye AKGÜN TOKER, *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi)*, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara, 2023, s. 26.

¹¹ İsmail ATAMULU, "Türk Medeni Kanunu'nda Olağanüstü Mal Rejimi ve Özellikle Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş Halleri", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1-2, 2010, s. 156.

¹² Mustafa DURAL / Tufan ÖĞÜZ / Mustafa Alper GÜMÜŞ, *Türk Özel Hukuku, Cilt:III, Aile Hukuku*, 12. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016, s. 205 vd.

¹³ Mehmet Beşir ACABEY, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları- İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyet Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 491.; Ahmet M. KILIÇOĞLU, *Katkı-Katılma Alacağı*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, s. 55 (Katkı-Katılma); ERTAŞ, Şeref, "Katılım Alacağının Kapsamındaki Edinilmiş Mallar", *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 14, S. 153, Mayıs 2019, s. 1058.

ekonomik özgürlüğünü sağlamasını kolaylaştıracağı düşüncesiyle yasal mal rejimi olarak mal ayrılığı rejimi; seçimlik mal rejimi olarak mal ortaklığı rejimi düzenlenmiştir¹⁴. Fakat zaman içerisinde mal ayrılığı rejiminin toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşılamadığı ve erkeklerle çalışma hayatında eşit şartlar ve fırsatlara sahip olmayan kadınlar yönünden adaletin sekteye uğramasına sebebiyet verdiği anlaşılarak yasal mal rejiminde değişikliğe gidilmiştir¹⁵.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren “edinilmiş mallara katılma rejimi” yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir¹⁶. 4722 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunu m. 1¹⁷ ile TMK m. 1’de kanunların geçmişe yürüyemeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler nazarında kural olarak 01.01.2002 tarihinden önce evlenmiş eşler arasında 01.01.2002 tarihinden önce mal ayrılığı rejimi sonrasında ise edinilmiş

¹⁴ Mülga 743 sayılı eMK hükmü şu şekildedir: “*Karı koca, evlenme mukavelesini ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdasu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*” Bilge ÖZTAN / Heinz HAUSHEER, “Türk-İsviçre Hukuk Topluğunda Özellikle Aile Hukuku Alanına İlişkin Müsterek Çalışmalara Yönelik Görüşler ve İstekler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2008, s. 210.; Hüseyin HATEMİ, **Aile Hukuku**, 10. Baskı, İstanbul, 2023, s. 101.; Tuğçe TEKBEN, “Türk Medeni Kanunu’nda Kabul Edilen Yasal Mal Rejiminin Yürürlüğü”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 1, 2011, s. 134.

¹⁵ Kanuni mal rejimindeki değişiklik TMK 218. maddesinin gerekçesi “*Edinilmiş mallara katılma rejimi, İsviçre Medenî Kanununda 1 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe giren bir değişiklik, bu ülkede "yasal mal rejimi" olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda eşler arasındaki yasal mal rejiminin "mal ayrılığı" olduğu belirtilmiştir. Evlilik birliği sona erdiğinde, mal ayrılığı rejiminin eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığı, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediği ve ev işlerini yapan ve hatta kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç nazara almadığı, meslek çevrelerinde ve kamuoyunda ağır eleştirilere uğramıştır. Bu nedenle, "edinilmiş mallara katılma" rejimi yasal (mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda bu konuda hüküm olmadığı cihetle, edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin bütün hükümler, İsviçre Medenî Kanunundan çeviri suretiyle alınmıştır.*” <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d21/e073/tbmm21073011.pdf> (E.T. 15.08.2024)

¹⁶ AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, a.g.e., s.155.; Şebnem AKİPEK ÖCAL, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Sonra Erdiren Haller ve Sona Erme Anı”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi**, C.1, S.1, 2019, s. 461.

¹⁷ Yürürlük Kanunu’nun 1. Maddesinin kenar başlığı “geçmişe etkili olmama kuralı” olup madde metni şu şekildedir: “*Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önceki olayların hukukî sonuçlarına, bu olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişse kural olarak o kanun hükümleri uygulanır. Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan işlemlerin hukuku bağlayıcı olup olmadıkları ve sonuçları, bu tarihten sonra dahi, yapıldıkları sırada yürürlükte bulunan kanunlara göre belirlenir.*

Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra gerçekleşen olaylara, Kanunda öngörülmuş ayrı durumlarda saklı kalmak kaydıyla, Türk Medenî Kanunu hükümleri uygulanır.”

mallara katılma rejimi geçerli olacaktır¹⁸. İstisnai olarak TMK'nın yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden itibaren 1 yıl süreyle, eşlerin evliliğin başından itibaren geçerli olmak üzere edinilmiş mallara katılma rejimini veya seçimlik mal rejimlerinden herhangi birini seçebilecekleri düzenlenmiştir (4722 sayılı kanun m. 10)¹⁹. Yargıtay, yasal mal rejiminin evlilik tarihinden itibaren geçerli olabilmesi için yürürlük kanunu ile tanınan bir yıllık süre içerisinde mal rejimi sözleşmesini yapmaları gerektiği görüşündedir²⁰.

01.01.2002 tarihinde taraflara tanın bir yıllık süre içerisinde boşanma veya iptal davası bulunan evliliklerde boşanma ve iptal kararı verilmesi halinde eski mal rejimine ilişkin hükümler uygulanmaktadır²¹. Ancak eşler arasında açılan boşanma veya evliliğin iptali davaları reddedilirse mahkeme kararının kesinleşmesinden sonra bir yıl içerisinde sözleşme ile başka mal rejimini kabul etmedikleri takdirde eşler arasında yasal mal rejimi geçerli olacaktır²². Eşler bu durumda bir yıllık süre içerisinde geçmişe etkili olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin evliliğin başlangıcından itibaren

¹⁸ Yargıtay 8. HD., E. 2016/9485 K. 2018/16206 T. 25.09.2018. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8.HD., E. 2016/10575 K. 2018/16812 T. 04.10.2018. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. HD., E. 2016/10531 K. 2018/17129 T. 11.10.2018. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹⁹ **KESKİN**, Burcu, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanun’a Göre Mal Rejimi Sözleşmeleri”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 94, S. 4, 2020, s.129,130.; **USTA**, Sevgi, “Ok Yaydan Çıktı Bir Kere: Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Medeni Kanun Yürürlüğe Girdiği Sırada Mevcut Evlilikler Açısından Uygulanma Sorunu”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 119-120, 2014, s. 225.; **TEKBEN**, a.g.e., s. 141.

²⁰ “4722 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanununun 10/1. maddesi uyarınca, Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tabi oldukları mal rejimi devam edecektir. Eşler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılacaklardır. Buna göre Türk Kanunu Medenisi döneminde eşler ister mal rejimlerinden birisini seçmiş olsunlar, isterse bunlardan birini seçmedikleri için yasal mal rejimi olan mal ayrılığı rejimine tabi olsunlar Türk Medeni Kanunu'nun getirmiş olduğu yasal mal rejimine yani edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklardır. Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinde, davacıların murisi Hayati ile davalı eşi arasında, sözleşmeleri uyarınca mal ortaklığı rejimi söz konudur. Eşler, yasada öngörülen bir yıllık süre içerisinde mal rejimi sözleşmesi yapmamışlardır. Davacıların murisi H.'nin 7.3.2003 tarihinde ölümü ile evlilik birliği sona erdiğinde, eşler yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabidir.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 22.01.2007 tarihli ve 2006/7017 E., 2007/113 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; **USTA**, a.g.e., s. 235.

²¹ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s.112 vd.

²² Fahri **AKÇİN**, “Eşler Arasında Mal Rejiminin Tasfiyesi Davalarında Uygulamalar”, **Medeni Kanunu'nun ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926'dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku**, İstanbul, 2017. s.189.; Özcan **GÜNERGÖK**, “Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun Mal Rejimleri Bakımından Değerlendirilmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 1-4, 2002, s. 337.

geçerli olacağını düzenleyebilirler²³. Boşanma veya evliliği iptali davaları açıldıktan sonra, TMK'nın yürürlüğe girmesi halinde, dava sonucunda davanın kabulüne karar verilmişse 743 sayılı eski Medeni Kanun uygulanmaya devam edecektir. Davanın reddi halinde ise, kararın kesinleşmesinden sonra 1 yıllık geçiş süresi eşlere tanınacaktır²⁴.

1.1.2.2 Seçimlik Mal Rejimi

Mal rejimleri evlilik birliğinin unsurlarından biri olması sebebiyle kamu düzenindedir ve eşlerin irade serbestisi kanun koyucu tarafından sınırlandırılmıştır. Eşler arasında her ne kadar TMK m. 202/f. 1 düzenlemesine göre edinilmiş mallara katılma rejimi asıl olsa da bu hüküm emredici olmayıp tamamlayıcı bir düzenlemedir²⁵. Eşler TMK m. 202/f. 2'de düzenlenen yetki ve TMK m. 202/f. 3' de yer alan kurallar içerisinde iradi olarak seçimlik mal rejimlerinden birini kararlaştırabilmektedir²⁶.

Seçimlik mal rejimlerinde sınırlı sayı ilkesi ve tipe bağlılık kuralı geçerlidir²⁷. Eşler mal rejimi sözleşmesi ile yalnızca kanunda yer alan mal rejimlerinden birini seçebilir, değiştirebilir ya da kaldırabilir (TMK m. 203). Tarafların mal rejimlerinin bazı kurallarını alıp karma bir mal rejimi tayin etmeleri mümkün değildir. Kanunda düzenlenen mal rejimlerinden başka karma bir rejim kabul ettikleri mal rejimi sözleşmeleri tamamen veya kısmen geçersizdir.

1.1.2.2.1. Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 242)

Mal ayrılığı rejimi, 743 sayılı Medeni Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten 31.12.2001 tarihine kadar yasal mal rejimi olarak uygulanmıştır. Mal ayrılığı rejiminde

²³ **TEKBEN**, a.g.e., s. 145-147.

²⁴ Ziya **GÖKÇE**, "Edinilmiş Mallara Katılma", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 65, S. 4, 2016, s. 3463.; **GÜNERGÖK**, a.g.e., s. 341.

²⁵ **ATAMULU**, a.g.e., s. 153.

²⁶ **ATAMULU**, a.g.e., s. 154.

²⁷ Veysel **BAŞPINAR**, "Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52, S. 3, 2003, s. 87.

eşlerin malvarlıkları ayrıdır. Mal ayrılığı rejiminde kadının malvarlığı ve erkeğin malvarlığı olmak üzere iki malvarlığı değeri bulunmaktadır. Bunun dışında eşlerin birlikte hak sahibi olduğu ortak mal grubu bulunmamaktadır²⁸. Bu sebeple evlilik sona erdiğinde eşlerden birinin diğer eşin sahip olduğu malvarlığı üzerinde herhangi bir ayni veya şahsi hakkı bulunmamaktadır.

Malvarlığının kendisine ait olduğuna yönelik iddiada bulunan eş, ispatla yükümlüdür (TMK m. 245/f. 2). Kime ait olduğu tespit edilemeyen malvarlıklarının paylı mülkiyet sayılmasına ilişkin paylı mülkiyet karinesi, mal ayrılığı rejiminde de geçerlidir (TMK m. 243, TMK m. 245/f. 2).

Mal ayrılığı rejimi sona erdiğinde, eşlerin paylı mülkiyetli malvarlıkları ile ilgili TMK m. 243 hükmüne yapılan atıf nedeniyle paylaşmalı mal ayrılığı rejimindeki ilgili hükümler uygulanır²⁹. Kadının ve erkeğin şahsi malvarlıkları paylaşımına dahil değilken, eşler paylı mülkiyetli şekilde hak sahibi oldukları malvarlıklarını yarı oranında paylaşmaktadırlar. Eşlerin her biri kendi borçlarından tüm malvarlıklarıyla sorumludur ancak eşlerden birine ait borç için diğer eşin herhangi bir sorumluluğu yoktur³⁰.

1.1.2.2.2. Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 244-256)

Türk Hukuku'na özgü olan paylaşmalı mal ayrılığı rejimi, edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmasında yaşanan güçlükleri ortadan kaldırmak³¹ adına düzenlenmiştir. Hem mal ayrılığı rejimi ile hem de edinilmiş mallara katılma rejimi ile birçok ortak yönleri bulunan, eşler arasında eşit paylaşımın dikkate alındığı karma bir rejimdir³². Ancak malvarlıklarının gruplandırılması bakımından farklılıklar arz etmektedir. Edinilmiş mallara katılma rejimi sona erdiğinde eşlere katılma alacağı adı

²⁸ Gökçen DOĞAN, "Mal Rejimi Sözleşmelerinde Sözleşme Serbestisi ve Sınırları", *Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1, 2022, s. 247.

²⁹ HELVACI, a.g.e., s. 173.; Senar TUNCER, *Türk Medeni Kanunu'nda Mal Ortaklığı Rejimi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2014, s. 47.

³⁰ REMZİ, a.g.e., s. 218.

³¹ BAŞPINAR, a.g.e., s. 91.

³² Kumru KILIÇOĞLU YILMAZ, "Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi", *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 9, S. 99, Kasım 2014, s. 32,33. (Paylaşmalı)

altında alacak hakkı tanınırken, paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde aynı paylaşım esas alınmaktadır (TMK m. 253)³³.

Eşlerin, birbirlerinin iznine ve onayına ihtiyaç duymadan kendi malvarlıkları üzerinde tasarruf, yönetim ve yararlanma hakları vardır³⁴. Ancak bu rejimde farklılık arz eden husus “*aileye özgülenen mallar*” şeklinde ayrı bir malvarlığı grubu bulunmasıdır (TMK m. 250)³⁵. Aileye özgülenen mallar, ailenin ortak yararına ve kullanımına özgülenmiş malvarlıkları, bunların yerine geçen değerlerden; ailenin ekonomik geleceği için yapılan yatırımlardan ve bunların yerine geçen değerlerden oluşmaktadır³⁶. Aileye özgülenen mallara, ailenin tatillerini geçirmek üzere edindikleri yazlık, ulaşımı için iktisap edilen otomobil, eşlerin kişisel işletmelerinden elde edilen gelirler örnek verilebilir³⁷.

Paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde eşlerin paylaşma dışı malları TMK m. 250/f. 2’de düzenlenmiştir. Katılma rejimindeki kişisel mallara benzer olarak, “*manevi tazminat alacakları, miras yoluyla elde edilen mallar ile karşılıksız kazandırmada bulunan açık iradesinden aksi anlaşılmadıkça, sağlararası veya ölüme bağlı tasarruflarla edinilen mallar*” tasfiyeye dahil edilmez³⁸.

Paylaşımlı mal ayrılığı rejimi sona erdiğinde, aileye özgülenen mallar eşler arasında eşit olarak paylaşılmaktadır³⁹. Eşler, eşit pay oranını TMK m. 237 uyarınca

³³ TMK m. 253: “*Paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıldır. Buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir. Eşlerden birinin diğerine ödeyeceği bedel, malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır. Bu hesaplamada paylaşım konusu malların edinilmesinden doğan borçlar indirilir.*

Denkleştirme bedelinin derhal ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak denkleştirme bedeline faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.”

³⁴ Büşra CÖMERT AKBAY, “Aynı İkame İlkesi Ve Paylaşımlı Mal Ayrılığı Rejimi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.15, S. 1, 2021, s. 278.

³⁵ TMK m. 250: “*Eşlerden biri tarafından paylaşımlı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler, mal rejiminin sona ermesi hâlinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.”*

³⁶ CÖMERT AKBAY, a.g.e., s. 283.; KESKİN, a.g.e., s. 132.

³⁷ CÖMERT AKBAY, a.g.e., s. 285.

³⁸ KILIÇOĞLU YILMAZ, Paylaşımlı, s. 35.

³⁹ DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 247.

mal rejimi sözleşmesi ile değiştirebilirler⁴⁰. Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, değer artış payı alacağıın karşılığı olarak eşlerin karşılık almaksızın yaptıkları katkıyı talep edebilmeleri için TMK m. 249’da katkıdan doğan hak başlığı altında alacak hakkı düzenlenmiştir⁴¹. Madde hükmü TMK m. 227’de yer alan değer artış payı alacağı ile benzerlik gösterse de TMK m. 249 hükmünde yer alan hakkaniyet ölçüsü değer artış payı alacağıında bulunmamaktadır⁴². TMK m. 251 hükmünde metninde yer alan denkleştirme bedelinin çalışmanın konusu olan edinilmiş mallara katılma rejimindeki denkleştirme ile karıştırılmaması gerekir⁴³. Paylaşmalı mal rejiminde ki denkleştirme bedeli, paylaşmanın aynı olarak yapılamadığı durumlarda payların belirlenmesinde bedel ilavesi kast edilmektedir.

1.1.2.2.3. Mal Ortaklığı Rejimi (TMK m. 256-281)

Mal ortaklığı rejimi, mal rejimi türleri arasında kanuni sınırlamanın en yoğun olduğu rejimdir⁴⁴. Mal ortaklığı rejiminde, kişisel mallar ve ortaklık malları olarak iki malvarlığı grubu bulunmaktadır⁴⁵. Eşlerin kişisel malları üzerindeki mülkiyeti devam ederken, ortaklık malları üzerinde elbirliği mülkiyet hakları bulunmaktadır⁴⁶ (TMK. m. 257/f. 2). Bu nedenle eşlerin ortaklık mallarında tek başına tasarruf yetkileri bulunmamaktadır⁴⁷. Mal ortaklığı modelinde eşlerin sahip oldukları malvarlıkları bir bütün olarak ortak malvarlığını meydana getirmektedir. Evliliğin sona ermesi halinde

⁴⁰ KILIÇOĞLU YILMAZ, Paylaşmalı, s. 35.

⁴¹ Madde hükmü şu şekildedir: “**Madde 249-** Eşlerden biri diğerine ait olup, paylaşırma dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa; mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel ödenmesini isteyebilir. Aynı istem, paylaşırma dışı kalan malın yerine geçen değerler için de geçerlidir.”

⁴² KILIÇOĞLU YILMAZ, Paylaşmalı, s. 34.

⁴³ Bu konuda kapsamlı bilgilere çalışmanın üçüncü bölümünde denkleştirmeye ilişkin genel bilgiler kısmında yer verilmiştir.

⁴⁴ DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 259.

⁴⁵ Yaşar AKDAĞ, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (Yasal Mal Rejimi) ve Uygulaması”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 94, S. 5, 2020, s. 179.; TUNCER, a.g.e., s. 50.

⁴⁶ HATEMİ, a.g.e., s. 101.; DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 248.

⁴⁷ REMZİ, a.g.e., s. 222.

sahip olunan malvarlıkları eşler arasında aynı olarak paylaşılmaktadır (TMK m. 276-277)⁴⁸.

Mal ortaklığı rejimi “genel mal ortaklığı- edinilmiş mallarda ortaklık” biçiminde “sınırlı mal ortaklığı” veya “direk mal ortaklığı” şeklinde iki farklı şekildedir⁴⁹. Sınırlı mal ortaklığı rejimi de edinilmiş mallarda ortaklık ve diğer mallarda sınırlı mal ortaklığı şeklinde ikiye ayrılmaktadır⁵⁰. Mal ortaklığı rejimindeki mal grupları eşler arasında seçilen mal ortaklığı rejimine türüne göre farklılık gösterir.

Mal ortaklığı rejiminde, TMK m. 263 uyarınca ortaklık malları ile ilgili olağan yönetim dışındaki hususlarda tasarruf işlemlerinde veya yükümlülük altına sokan işlemlerde diğer eşin rızası aranmaktadır⁵¹. Eşlerden birinin rızası dışında diğer eşin ortaklık mallarına dahil olabilecek mirası reddetmesi veya tereke borca batık ise kabul etmesi mümkün değildir. Mal ortaklığı rejiminde eşler arasında sıkı bir kader birliği söz konusu olduğu için kanunda eşlere kişisel mallarını belirlemelerine yönelik olarak geniş sözleşme özgürlüğü tanınmıştır⁵². Eşlere tanınan geniş sözleşme özgürlüğü seçilen mal ortaklığı rejiminin türüne göre değişiklik göstermektedir.

---

⁴⁸ “Ne var ki davacı tarafın talebi, sınırlı olarak sözleşmede geçen bir maddeye istinaden tasfiye olmayıp muris ile noterde yapılan mal ortaklığı rejimi sözleşmesinin hükümlerinin tamamına göre dava konusu taşınmazın tasfiyesini içermektedir. 4722 sayılı Kanun’un 10/4. maddesi de gözetildiğinde, tarafların geçerli olarak yaptıkları mal rejimi sözleşmesi ile seçmiş oldukları mal ortaklığı rejimine göre tasfiye yapılması gerekirken Bölge Adliye Mahkemesinin 743 sayılı TKM’nin 211 vd. maddeleri uyarınca tasfiyesine yönelik talep bulunmadığı yönündeki değerlendirmesi hatalıdır. Talep, geçerli olarak yapılan mal ortaklığı rejimi sözleşmesine göre tasfiye isteğine ilişkin olduğuna, tasfiyeye konu taşınmazın edinme tarihi itibarıyla ortaklık malı olarak kabulü gerektiğine, 743 sayılı TKM’nin 211 vd. maddeleri uyarınca taraflarca başka bir paylaşım oranı kabul edilmediğinden eşlerin ortaklık malları üzerinde yarı oranda hakkı bulunduğuna göre davanın kısmen kabulüyle taşınmazın yarı hissesinin mal ortaklığı rejiminden kaynaklı olarak, geri kalan yarı pay üzerinde ise davayı kabul eden davalı mirasçılarının hisseleri miktarınca muris adına olan kaydın iptali ile davacı adına tescile karar verilmesi gerekirken, kısmen hatalı değerlendirme ile yazılı gerekçeyle davanın tümü reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 25.02.2020 tarihli ve 2019/6537 E., 2020/1753 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴⁹ Tan Tahsin ZAPATA, **Medeni Hukuk**, Savaş Yayınevi, 27. Baskı, Ankara, 2021, s. 203.

⁵⁰ TUNCER, a.g.e., s. 2.

⁵¹ Şükran ŞİPKA, “Türk Hukukunda Eşlerin Hukuki İşlem Özgürlüğünün Sınırları”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 32, S. 1, 2015, s. 55,56.

⁵² TUNCER, a.g.e., s. 265.

1.1.2.3. Mal Rejimi Sözleşmesi

Ülkemizde çok sık uygulama alanı bulmayan mal rejimi sözleşmeleri, bir aile hukuku sözleşmesi olarak özel ehliyet ve şekil koşulları gerektiren bir hukuki işlemdir⁵³. Bu nedenle öncelikle TMK hükümleri (m. 203-205) uygulanmaktadır ancak özel düzenleme bulunmayan hallerde TBK hükümleri uygulanır (TMK m. 5)⁵⁴.

Mal rejimi sözleşmeleri resmi geçerlilik şekline tabidirler (TMK m. 205). Bu sebeple noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılabilmektedir⁵⁵. Resmi şekil şartı mal rejimi sözleşmelerinin değiştirilmesi veya kaldırılması halinde de söz konusudur. Eşlerin aralarında resmi şekil şartına aykırı şekilde akdettikleri mal rejimi sözleşmeleri kesin hükümsüzdür (TBK m. 11/2-27)⁵⁶.

Evlilik başvurusu esnasında eşler yazılı başvuru ile evlilik birliğinde geçerli olacak mal rejimine karar verebilirler ancak mal rejimine ilişkin düzenlemelerin evlilik birliği başvurusu esnasında yapılabilmesi mümkün değildir. Bu noktada evlenme başvurusu esnasında seçilen mal rejimi ile ilgili düzenlemeleri noterde mal rejimi sözleşmesi tanzim ederek yapmaları gerekmektedir⁵⁷.

Mal rejimi sözleşmesini tarafların evlenmeden önce veya evlendikten sonra yapabilmesi mümkündür (TMK m. 203). Kanunda yer alan “*evlenmeden önce*” ifadesi dikkate alındığında evlilik şartı ile nişanlıların geciktirici koşula bağlı hukuki işlem

⁵³ DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 248. Acar, mal rejimi sözleşmesini tasarruf işlemi olduğu görüşündedir. Bkz. ACAR, Faruk, **Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı**, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 102.

⁵⁴ Oğuz Sadık AYDOS, “Eşlerin Geçmişe Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi (4722 Sayılı Kanun M. 10/III) (Spouses’ Right To Make Retroactive Matrimonial Agreements (Art. 10/III Of The Law No. 4722))”, **Cevdet Yavuz’a Armağan**, Cilt 1, 2014, s. 385, 386.

⁵⁵ Mal rejimi sözleşmeleri Zeytin tarafından kanunda belirtilen sınırlar dahilinde düzenlenen mal rejimi sözleşmelerine “*dar anlamda mal rejimi sözleşmeleri*”, başka hususlarda yapılan mal rejimini ilgilendiren sözleşmeler de “*geniş anlamda mal rejimi sözleşmeleri*” olmak üzere tasnif edilmiştir. ZEYTİN, Tasfiye, s. 54-56.; KESKİN, a.g.e., s. 134.

⁵⁶ DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 198.; DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 252.

⁵⁷ GÜNERGÖK, a.g.e., s. 334.

olarak mal rejimi sözleşmesi yapabileceği anlaşılrsa da⁵⁸ Yargıtay nişanlıların yaptığı evlilik sözleşmesinin geçerliliğinin olmadığı görüşündedir⁵⁹.

Kanun koyucu tarafından TMK m. 9 vd. da yer alan genel düzenleme niteliğindeki hukuki işlem ehliyetine ek olarak TMK m. 204'te özel düzenlemeye yer verilmiştir⁶⁰. Tarafların bu sözleşmenin tarafı olabilmesi için TMK m. 204/f. 1 gereğince ayırt etme gücüne sahip olması gerekir. Tam ehliyetsizlik bir başka ifadeyle sürekli ayırt etme gücünün bulunmaması hali evlilik engeli olarak düzenlendiğinden bu kişilerin veya yasal temsilcilerinin yaptığı mal rejimi sözleşmeleri geçersizdir. Ayırt etme gücünün sürekli olarak kaybı evlilik birliği içerisinde gerçekleşmesi halinde, kişinin yasal temsilcisi ile mal rejimi sözleşmesi yapılıp yapılamayacağına ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Bu halde diğer eşin talebi doğrultusunda mahkmeden olağanüstü mal rejimine geçilmesi talep edilebilir. Mal rejimi sözleşmesi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olması sebebiyle küçük ve kısıtlılar adına yasal veya iradi temsilci ile yapılamaz⁶¹. Ancak küçük ve kısıtlıların bu sözleşmeyi yapmaları halinde yasal temsilcilerinin sözleşmeye rıza gösterdiklerine dair imzalarının bulunması gerekmektedir (TMK m. 204/2)⁶². Ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar açısından, kendi rızaları ve yasal temsilcilerinin rızasına ek olarak TMK m. 462/f. 1-9 uyarınca vesayet makamının da izninin alınması gerekmektedir⁶³.

Evlilik kişiyi ergin kıldığından dolayı (TMK m. 11/f. 2), yasal temsilcilerinin izni ile evlenen kişilerin yaptığı mal rejimi sözleşmeleri için yasal temsilcilerinin

⁵⁸ AYDOS, a.g.e., s. 385.; Ecem KİRKİT, "Mal Rejimi Sözleşmesi", *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 191, Temmuz 2022, s. 88.; KILIÇOĞLU, Katkı – Katılma s.75.; DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 251.

⁵⁹ "(...) tarafların resmi evlenme tarihi 14.06.2005 olup, henüz evlenmeden önce nişanlılık döneminde 20.05.2005 tarihinde tarafların kendi aralarında paylaşımlı mal ayrılığı rejimi sözleşmesi yaptıklarına, nişanlılık döneminde yapılan bu sözleşmenin mal rejimi açısından hukuken geçerli bir sonuç doğurmayacağına, taşınmazın 23.08.2005 tarihinde edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde davalı tarafından edinildiğine, yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimi döneminde edinilen malların aksi kanıtlanmadıkça edinilmiş mal sayılacağına (TMK.m.222)(...)" Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 01.10.2013 tarihli ve 2013/12481 E., 2013/13898 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; ACAR, Yasal Mal Rejimleri, s. 148.

⁶⁰ YARAYAN, a.g.e., s. 313.

⁶¹ AYDOS, a.g.e., s. 385.; DOĞAN, Gökçen, s. 251.

⁶² Özge KURU, "Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyeti Sebebiyle Doğan Edinilmiş Mal Olması Gereken Malvarlığı Değerlerinin Sözleşme ile Kişisel Mal Haline Getirilmesi (TMK 221/1)", *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 3, Aralık 2016, s. 122.; KESKİN, a.g.e., s. 133.

⁶³ KİRKİT, a.g.e., s. 89.; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 155.; DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 199.

onayına gerek duyulmamaktadır⁶⁴. Ancak nişanlılık döneminde mal rejimi sözleşmesinin yapılabirliği kabul edildiği takdirde nişanlılık döneminde mal rejimi sözleşmesi yapılması halinde yasal temsilcinin rızası gerekecektir.

Taraflar kural olarak sözleşme ile mal rejimine ilişkin genel kuralları değiştiremezler veya yasadaki mal rejimlerinin bazı özelliklerini kabul ettikleri eklektik bir rejimde oluşturamazlar⁶⁵. Bu kuralın dayanağı olarak TMK m. 203/c. 2 de eşlerin ancak kanunda yer alan sınırlar dahilinde mal rejimi kurallarında değişiklik yapabileceği düzenlenmiştir. Mal rejimi sözleşmesi ile kanunda açıkça atıf yapılan durumlarda kanunda yer alan sınırlar dahilinde değişiklik yapılabilmesi mümkündür.

Mal rejimi sözleşmeleri esas itibariyle sözleşme olduğu için TBK 27. maddesine uygun olarak kanuna, genel ahlaka ve kamu düzenine aykırılık içermemelidir⁶⁶. Eşler mal rejimi sözleşmesinde rejimlerin özüne, amacına, esasına aykırı olan, çelişkili veya malvarlıklarının bir kısmını ilgilendiren düzenlemeler yapamazlar.

Malvarlıkların gruplandırıp, bir kısmının farklı mal rejimine tabi diğer kısımlarının farklı mal rejimlerine tabi olamaz. Bu durumun istisnası evlilik birliğinde yabancılik unsuru olduğu MÖHUK m. 15/f. 1'e göre başka bir ülkenin hukukunun uygulanması halinde mümkündür⁶⁷. Bu durumda eşlerin yabancı hukukta seçtikleri mal rejiminin türü veya tek tek belirlenen malvarlıklarının tabi olacağı kurallar yabancı hukukta seçilen mal rejimine aykırı olmadığı müddetçe mal rejimi sözleşmesinde düzenlenebilir⁶⁸. Eşler yabancı bir devlette geçerli olan mal rejiminin kendi evliliklerinde uygulanmasını sözleşme ile kararlaştıramazlar.

⁶⁴ ZEYTİN, Tasfiye, s. 51.; DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 251.; KESKİN, a.g.e., s. 134.

⁶⁵ ACAR, Yasal Mal Rejimleri, s. 147.; AKÇİN, Fahri/ MERAL, Nadir/ BEYAZ, Ebru, **Yargıtay Uygulamasında Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 22.

⁶⁶ DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 255.; KESKİN, a.g.e., s. 139.

⁶⁷ KİRKİT, a.g.e., s. 87.

⁶⁸ Şeref ERTAŞ, "Eski Medeni Kanun Zamanında Evlenen Kişilerin Mal Rejimi Tasfiyesinde Bazı Hukuki Sorunlar", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, Özel S., 2013, s. 915-932 (Basım Yılı: 2014), s. 915- 932.; E. Gizem PERÇİN, **Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014, s. 250-254.

Tarafların mal rejimi sözleşmesi ile değiştirebileceği durumlara kanunda istisnai olarak yer verilmiştir. Örneğin, edinilmiş mallara katılma rejiminde sözleşme ile emek karşılığı elde edilen mallar kişisel mal haline getirilememektedir; fakat TMK m. 221/f. 2. uyarınca katılma rejiminde kişisel malların gelirlerini sözleşme ile kişisel mal haline getirilmesi mümkün kılınmıştır.

Eşler edinilmiş mallara katılma rejiminde TMK m. 276/f. 3'e aykırı olmamak koşulu ile mal rejimi sözleşmesinde edinilmiş malların kişisel mal sayılacağına veya kişisel mal gelirlerinin edinilmiş mal olarak değerlendirilebileceğine ilişkin yasal paylaşım kurallarına ilişkin değişikliklere yer verebilirler. Örneğin, eşler mal rejimi sözleşmesi ile değer artış payı alacağı gibi bazı alacak türlerinin paylaşmaya dahil olmamasını, bu alacaklara faiz yürütülmeyeceğini veya eşlerin ½ artı değer katılma oranında değişiklik yaparak kararlaştırabilirler⁶⁹. Eşler yeni bir mal rejimi sözleşmesi yaparak önceki mal rejimi sözleşmesini geçersiz kılacak şekilde düzenleme yapabilirler⁷⁰.

Mal rejimi sözleşmesinin şarta bağlı yapıp yapılamayacağı da doktrinde tartışmalıdır. Bazı yazarlar şarta bağlı yapılabileceği görüşündedir⁷¹. Bir görüş "*akdedildiği sırada*" şarta ve süreye bağlı yapılabileceğini savunmaktadır⁷². Bu noktada kanun tarafından eşlere tanınan sözleşme özgürlüğünün borçlar hukukuna nazaran oldukça kısıtlandığı görülmektedir⁷³. Kılıçoğlu'na göre ise kanunda yazılı sınırlar içerisinde mal rejimi sözleşmesi yapılabildiği için o sınırlar dışında düzenlemeler yapılamayacaktır⁷⁴.

Borçlar hukukunda taraflara tanınan, kamu düzenine ilişkin hususlarda kanuni düzenlemeler ile getirilen kısıtlamalar dışında kişilerin dilediği içerikte ve tipte

⁶⁹ Özgür GÜVEN / Ayşe Nur YAZICI, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sözleşmeyle Başka Bir Mal Rejiminin Kabulü ile Sona Ermesi Hâlinde Artık Değere Katılma Esasını Değiştiren Anlaşmaların Geçerliliği", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 4, 2021, s. 126.

⁷⁰ GÜVEN/YAZICI, a.g.e., s. 153.; DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 266.

⁷¹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 134.; ZEYTİN, Tasfiye, s. 54.; KIRKİT, a.g.e., s. 87.; DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 256.

⁷² DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 199.

⁷³ KURU, a.g.e., s. 115.

⁷⁴ KILIÇOĞLU, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, Ankara, 2016, s. 302, 303.

sözleşme yapma özgürlüğü mal rejimi sözleşmesi açısından TMK’da eşlere tanınmamıştır. Taraflara tanınan sınırlı sözleşme özgürlüğü doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir⁷⁵. Ancak Yargıtay tarafından doktrinde kabul gören görüşün aksi yönde değerlendirme yapılmaktadır⁷⁶.

Yasal mal rejimi değişikliği 4721 sayılı TMK’nın yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden sonra uygulanmak üzere geçerlilik kazanmış olsa da Türk Medeni Kanun’un Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un 10. Maddesinde⁷⁷, Yeni TMK’nın yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde eşlerin evliliğin başladığı tarihten itibaren geçerli olmak üzere geçmiş etkili mal rejimi sözleşmesi yapılabilmesi için süre tanınmıştır⁷⁸. Eşler bu süre içerisinde edinilmiş mallara katılma rejimini 01.01.2002 tarihinden önceki dönemi de kapsar şekilde evlilik birliğinin başlangıcından itibaren geçerli olacak şekilde düzenleme hakkı tanınmıştır. Yürürlük kanunu tarafından tanınan süre 01.01.2003 tarihinde son bulmuştur. Bu noktada 2003 tarihinden sonra eşlerin, evlilik birliğinin başından itibaren geçerli olmak üzere mal rejimi sözleşmesi yapılmasının mümkün olup olmadığı noktasında doktrinde fikir ayrılıkları vardır⁷⁹. Bazı yazarlar tarafından kanunda yer alan düzenlemenin emredici olarak açıkça 1 yıl olarak belirtilmesi nedeniyle mal rejimi

⁷⁵ **BAŞPINAR**, a.g.e., s. 88. Benzer yönde, bkz. **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 51.; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 147.; **ÜNAL**, a.g.e., s.122-124.; **ZEYTİN**, Tasfiye, s. 52.; **KILIÇOĞLU**, Katkı- Katılma, s. 237.; **KİRKİT**, a.g.e., s. 86.

⁷⁶ “Doktrinde; 4721 Sayılı T.M.K.nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden sonra yapılan evliliklerde, eşlerin sonradan yapacakları bir mal rejimi sözleşmesiyle geçmiş etkili düzenleme getirmelerine yasal bir engel olmadığı ileri sürülmüş ve T.M.K.nun 203 maddesinde "... kanunda yazılı sınırlar içinde, ..." kavramının da buna engel oluşturmadığı görüşü belirtilmiş ise de, sözü edilen 203. maddedeki kavramın buna yasal bir engel oluşturduğu konusunda duraksamamak gerekir. Çünkü aile hukukunda; tam ve sınırsız bir sözleşme serbestisi kabul edilmemiş, tam aksine özgür tam aksine özgür iradeye dayalı sözleşme serbestisinin sınırlı olarak kabul edildiği ve kullanıldığı görülmektedir. Bu konuda en büyük yasal engel de, 4722 Sayılı Kanununun 10/3. fıkrası olmaktadır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 06.06.2013 tarihli ve 2012/11466 E., 2013/8552 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

⁷⁷ “(1) 4721 sayılı TMK.nun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar, tabi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimini seçmedikleri takdirde, bu tarihten başlamak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılır.

(2) Şu kadarki eşler yukarıdaki fıkarda öngörülen bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesi ile yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebilirler”.

://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4722.pdf

⁷⁸ **GÜNERGÖK**, a.g.e., s. 333.

⁷⁹ **GÜVEN/ YAZICI**, a.g.e., s. 155-163.

sözleşmesinin geriye yürüyemeyeceği savunulmaktadır⁸⁰. Nitekim bazı yazarlar da lafzi yorum yapılmasından ziyade amaçsal yorum yapılması gerektiği ve mal rejiminin geçmişe etkili olarak uygulanabileceği görüşündedir⁸¹.

Görüş ayrılıkları geçmişe etkili mal rejimi sözleşmesinin edinilmiş mallar katılma rejimi yönünden geçerli olup olmadığı yönünde de mevcuttur. Diğer mal rejimleri açısından geçmişe etkili olarak mal rejimi sözleşmesinin yapılabilmesi mümkün değildir. Kanun koyucunun emredici nitelikte değil tamamlayıcı nitelikte kural koyduğunu, eşlerin başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde yasal mal rejimine tabii olacaklarını, bu şekilde geçmişe etkili sözleşme yapılarak kamu düzeni ihlaline sebebiyet verilmeyeceği gerekçesiyle diğer mal rejimleri yönünden de 1 yıllık süre içerisinde geçmişe etkili olarak mal rejimi sözleşmesi yapılabileceği ileri sürülmektedir⁸². Bu hususta Yargıtay geçmişe etkili mal rejimi sözleşmelerinin yapılamayacağına karar vermiştir⁸³.

⁸⁰ **KILIÇOĞLU**, Katkı- Katılma, s.304, 305, **ZEYTİN**, Tasfiye, s. 73.; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 87.

⁸¹ **DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ**, a.g.e., s. 199,200.; **AYDOS**, a.g.e., s.393, 394.; **ERTAŞ**, Hukuki Sorunlar, s. 917.

⁸² **KILIÇOĞLU**, Katkı – Katılma, s. 194.; **AYDOS**, a.g.e., s. 390.

⁸³ “Eşler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde başka bir mal rejimini seçmedikleri takdirde bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini (edinilmiş mallara katılma rejimi) seçmiş sayılırlar” denilmekte ve aynı Kanunun 10/3 maddesinde de “Şu kadar ki eşler yukarıda öngörülen bir yıllık süre içerisinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejimini (edinilmiş mallara katılma rejimini) evlenme tarihinden (Yani geçmişe etkili olarak) geçerli olacağını kabul edebilirler.” hükmüne yer verilmektedir. Bu iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde eşlerin geçmişe etkili olmak üzere sadece yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçebilecekleri açıktır. Diğer bir ifade ile; eşler geçmişe etkili bir biçimde edinilmiş mallara katılma rejimi dışında gene kanunun tanıdığı başka seçimler bir mal rejimini (mal ortaklığı, mal ayrılığı veya paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinden birini) evlenme tarihinden itibaren geçerli olmak üzere seçemez ve belirleyemezler. Dolayısı ile varsa bile; böyle bir belirleme de yok hükmünde olup, kamu düzenine ilişkin bu sınırlama sözleşme serbestisi kurallarına dayanılarak aşılamaz.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 13.05.2013 tarihli ve 2012/13166 E., 2013/7003 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Benzer yönde kararlar Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 06.06.2013 tarihli ve 2012/11466 E., 2013/8552 K. Sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024), Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 07.06.2017 tarihli ve 2016/10565 E., 2017/8506 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 10.06.2014 tarihli ve 2014/4341 E., 2014/11910 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

1.1.2.4. Olağanüstü Mal Rejimi

Olağanüstü mal rejimi TMK m. 206-212 de belirtildiği üzere m. 242 ve m. 243 de düzenlenen mal ayrılığı rejimidir. Olağanüstü mal rejimi ile eşlerden birinin mali durumunda yaşanan sorunlardan dolayı diğer eşin ve üçüncü kişilerin mağduriyet yaşamasını ve evlilik içerisinde doğabilecek sorunları bertaraf etmek amaçlanmaktadır⁸⁴.

Olağanüstü mal rejimine geçiş m. 206 vd. da düzenlenmiştir. Bu hükme göre kanun gereği re' sen veya hâkim kararıyla olağanüstü mal rejimine geçilmesi mümkündür⁸⁵. Bazı hallerde talep üzerine mahkeme tarafından (TMK m. 206/m. 210), bazı koşullarda ise re'sen (TMK m. 209) olağanüstü mal rejimine geçilmektedir⁸⁶. Kanun gereği kendiliğinden olağanüstü mal rejimine geçiş hallerine, mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflas etmesi durumu örnek verilebilir⁸⁷. Evlilik birliğinde mal ortaklığı rejimi uygulandığında, eşlerden birinin iflasına karar verilirse rejimin kendiliğinden mal ayrılığına dönüşebilir (TMK m. 209). Kanuni düzenlemede yer alan durumlar çoğunlukla mal ortaklığı rejimi yönünden belirlenmiştir. Zira eşlerin arasında elbirliği mülkiyet ilişkisi olduğu için aleyhe hareket edilmesi hem ortaklığı hem de eşim durumunu zora sokabileceğinden dolayı bu düzenlemeler yapılmıştır.

Hâkim kararıyla olağanüstü mal rejimine geçiş hallerine eşlerin birlikte yaşamaya ara vermesi (TMK m. 197/f. 2) veya ayrılık kararı verilmesi (TMK m.180) örnek verilebilir. Mal ortaklığını kabul eden eşlerden birine icra takibinde bulunan alacaklının zarara uğraması durumunda alacaklının talebi ile (TMK m. 210) veya haklı bir sebebe dayanması halinde eşlerden birinin talebi ile (TMK m. 206) olağanüstü mal rejimine geçilmesi mümkündür⁸⁸. TMK m. 206/f. 2'de beş bent hâlinde haklı sebepler sayılmıştır⁸⁹. Bu sebepler içerisinde en sık rastlanan eşlerden birinin mal varlığının

⁸⁴ Serra **KOCAR**, "Olağanüstü Mal Rejimi", **Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1, Ocak 2019, s. 174.

⁸⁵ **ATAMULU**, a.g.e., s. 159.; **ZEYTİN**, Tasfiye, s. 49.; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 128.

⁸⁶ **AKÇİN/MERAL/BEYAZ**, a.g.e., s. 53.

⁸⁷ **ATAMULU**, a.g.e., s. 159-161.; **KOCAR**, a.g.e., s. 170,171.

⁸⁸ **ATAMULU**, a.g.e., s. 169.

⁸⁹ TMK m. 206/f.: "Özellikle aşağıdaki hâllerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir:
1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,

borca batık olması hâlidir⁹⁰. Madde metninde yer alan “*özellikle şunlardır*” ifadesinden sayılan sebeplerin örnekleyici olarak düzenlendiği görülmektedir⁹¹. Eşlerin yalnızca ayrılık yaşaması yerinde bir sebep olarak görülmesi de eşlerden birinin diğer eşe bilgi vermekten kaçınması haklı sebep olarak kabul edilmiştir⁹². Türk Medeni Kanunu m. 209-210 hükümlerine kıyasla m. 206 hükmünde eşler arasında mal ortaklığı rejiminin uygulanması gerekmez. Alacaklıların mal rejimine geçiş talep etmesi durumunda taleplerini ancak mal rejiminin sona ermesi halinde ileri sürebilirler⁹³.

Olağanüstü mal rejimine geçişi, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olması nedeniyle eşlerin bizzat talep etmeleri gerekmektedir. Ancak ayırt etme gücünden sürekli yoksunluk halinde yasal temsilci tarafından talep edilebilir. İstemde bulunan eşin, rejime geçişe sebebiyet vermemiş olmalıdır⁹⁴. Olağanüstü mal rejimine geçildiği durumlarda, haklı sebeplerin ortadan kalkması halinde eşler istedikleri zaman mal rejimi sözleşmesi yaparak veya sözleşme yapma hususunda anlaşamamaları halinde⁹⁵ eşlerden birinin mahkemeden talebi üzerine eski mal rejimine dönülmesi mümkündür (TMK m. 208/2)⁹⁶.

2. Diğer eşin, istemde bulunamın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,

3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,

4. Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermektten kaçınması,

5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.”

⁹⁰ GÖKÇE, a.g.e., s. 3468.

⁹¹ ATAMULU, a.g.e., s. 168.

⁹² “ Davacının yasal mal rejiminin 'mal ayrılığı' rejimine dönüştürülmesi istemine gelince, tarafların salt fiilen ayrı yaşamaları tek başına dönüşüm için yeterli değilse de, dosya içeriğine, tanık anlatımlarına göre, davacının ortaklığa ait malları tasarrufu için davacının göstermesi gereken iznin gerekçesiz olarak esirgendiği ve mal varlığının akibeti hakkında davacıya bilgi verilmekten kaçınıldığı anlaşıldığından TMK.nun 206/3, 4. maddesindeki koşulları gerçekleştiğinden, yasal mal rejiminin 'mal ayrılığı' rejimine dönüştürme isteğinin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi doğru görülmemiştir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 15.09.2009 tarihli ve 2009/1623 E., 2009/4189 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Cüneyt UYSAL, “Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sınırları”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.10, S.101, Ocak 2015, s. 149.

⁹³ KOCAR, a.g.e., s. 169.

⁹⁴ KESKİN, a.g.e., s.134.

⁹⁵ Eşlerin arasında anlaşma olması durumunda da Yargıtay mahkemeden mal ayrılığına geçilmesini talep etmeleri halinde hukuki yararın mevcut olduğuna karar vermiştir.

⁹⁶ KOCAR, a.g.e., s. 173.

1.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi

1.2.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine İlişkin Genel Hükümler

743 sayılı Medeni Kanun döneminde evlilik birliği sona erdiğinde, yasal mal rejimi mal ayrılığı rejimi olduğu için mal rejimi tasfiyesinde büyük haksızlıklar söz konusu olmuştur. Bu rejim ev işleri ile uğraşan, mesleğinin icrasında kocasına yardımcı olan kadınların durumu dikkate alınmadığı ve çalışan kocanın lehine işlediği gerekçesiyle eleştirilmiştir⁹⁷. Evlilik 743 sayılı Medeni Kanun döneminde sona erdiğinde, eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan mal varlıkları haricinde, sırf eş olmaktan dolayı birbirlerinin malvarlıkları üzerinde aynı veya şahsi hakları bulunmaktaydı. Buna rağmen, eşlerden birinin diğer eşin mal edinmesine yönelik katkısı söz konusu olduğu takdirde, bu katkı kanunda düzenleme altına alınmamış; ancak yargı kararları ile kabul edilen “katkı payı alacağı” olarak bugünkü karşılığı “değer artış payı alacağı” olan alacağın talebi ile dile getirebilmeleri mümkün olmuştur⁹⁸. Bu durum iş hayatında daha az rol oynayan kadının ev hayatında gösterdiği emeklerin karşılıksız kalmasına yol açıyordu. Bu noktada TMK ile hukuki düzlemde yerini alan edinilmiş mallara katılma rejimi, esas itibariyle bu adaletsizliğin giderilmesi için önem teşkil etmektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin evlilik birliği sona erdikten sonra kendi adlarına kayıtlı olan malvarlıkları dışında hak iddia etmenin mümkün olmadığı

⁹⁷ Bu sebepler 4721 sayılı TMK'nın edinilmiş mallara katılma rejimini düzenleyen 202. Maddesinin gerekçesinin tam metni şu şekildedir: “...Evlilik birliği sona erdiğinde, mal ayrılığı rejiminin eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığı, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediği, **ev işlerini yapan ve hatta kocasına mesleğinin icrasına yardımcı olan kadının durumunu hiç nazara almadığı, meslek çevrelerinde ve kamuoyunda ağır eleştirilere uğramıştır. Bu nedenle ‘edinilmiş mallara katılma’ başlığı altında yeni bir mal rejimi düzenlenmiştir**” şeklinde yer verilmiştir. Gerekçe için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723_Madde_Gerekceleri_1.pdf, erişim: 01.05.2024.

⁹⁸ Şükran ŞİPKA/Ayça ÖZDOĞAN, **Eşler Arasında Malvarlığı Davaları**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 526.; GENÇCAN, **Mal Rejimleri**, s.792 vd.; DURAL/ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, a.g.e., s. 220 vd.; Dilek TAMER, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kimi Koruyor?", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 18, S. 2, 2021, s. 636. Yargıtay “katkı payı alacağımı” şu şekilde ifade etmiştir: “*Mal ayrılığı rejiminde; eşler kendi malları üzerinde tasarruf yetkisine ve intifa hakkına sahiptir ve mallarının idaresi kendisine aittir (TKM mad.186/1). Her birinin malları, geliri ve kendi kazançları yine kendilerine ait kişisel mallardır (TKM mad.189). Kadın veya kocanın, mal rejiminin devamı sırasında diğerinin edindiği mal varlığına katkısı nedeniyle katkı payı alacağı isteğinde bulunabilmesi için mutlaka para ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değerleriyle katkıda bulunması gerekir.*” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 05.04.2021 tarihli ve 2020/3129 E., 2021/3101 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

mal ayrılığı rejiminin sebep olduğu haksızlıklara son vermek adına getirilmiştir. Her eşin evlilik birliğinin devamında kendine ait malvarlığını yönetme, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakkına, mal rejiminin sona erdiğinde ise katılma alacağı olarak malvarlıkları üzerinde alacak hakkına sahip olduğu bir mal rejimidir⁹⁹.

Eşler katılma rejiminde malvarlıklarının değeri itibariyle ve alacak hakkı kapsamında edinilmiş malları eşit bir şekilde paylaşmaktadır. Ayrıca eşler mal ayrılığı rejimindeki gibi malvarlığı değerleri üzerinde serbestçe tasarruf etmektedir. Eşlerin tasarruf yetkisi istisnai olarak eşlerin paylı mülkiyete tabi mallar üzerinde (TMK m.223/f.2) ve aile konutu üzerindeki tasarruf işlemlerinde (TMK m. 194/f.1) diğer eşin rızasına bağlı kılınmıştır¹⁰⁰.

1.2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Malvarlığı Değerleri

Edinilmiş mallara katılma rejimi içerisinde, evlilik birliğine tahsis edilmiş ayrı bir malvarlığı grubu mevcut olmayıp eşlerin edinilmiş malları ile kişisel malları birlikte bulunmaktadır (TMK m. 218). Mal rejimi devamı sırasında mal gruplarının edinilmiş veya kişisel mal olup olmadığının tespitine kural olarak gerek yoktur. Edinilmiş mallara katılma rejiminde, evlilik birliğine özgülenen bir malvarlığı grubu bulunmasa da eşlerin her ikisinin de kişisel ve edinilmiş malların üzerinde bireysel mülkiyeti vardır¹⁰¹.

Türk Medeni Kanunu'nun m. 223/f. 1'de eşlerin edinilmiş ve kişisel mallarına ilişkin kural olarak sınırlamaya tabi olmaksızın bireysel yönetim, yararlanma ve tasarrufta bulunma haklarına sahip oldukları düzenlemiştir. Eşlere tanınan tasarruf serbestisi malvarlıklarına yönelik edinilmiş mal veya kişisel mal ayrımı yapılmaksızın geçerlidir¹⁰². Ancak mal rejimi sona erdiğinde, malvarlıklarının edinilmiş mal mı kişisel mal mı olduğunun tespiti bu noktada önem arz etmektedir. Mal rejiminde,

⁹⁹ Bkz. ZEYTİN, Tasfiye, s. 99.

¹⁰⁰ ZAPATA, a.g.e., s. 210.; Kumru KILIÇOĞLU YILMAZ, "Evlilik Birliğinin Korunması", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2015, 120, s. 444 vd.

¹⁰¹ ACABEY, a.g.e., s. 494.

¹⁰² Eylül Can KÖSE, **Evlilik Birliğinin Eşlerin Tasarruf Yetkisine Getirdiği Sınırlamalar**, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 124.

paylaşımın hangi malvarlıkları üzerinden yapılacağını belirlemek mal grupları düzenlemekle mümkündür¹⁰³. Nitekim eşlerden her birinin, hak sahibi olduğu mal varlığı, “edinilmiş mallar” (TMK m. 219) ve “kişisel mallar” (TMK m. 220 vd.) olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Kural olarak mal gruplarının değişmezliği ilkesi söz konusudur. Bu ilke uyarınca mal gruplarının kanunda izin verilen durumlar dışında (TMK m. 221/1,2) tarafların değiştirebilmesi mümkün değildir¹⁰⁴. Bazı yazarlar¹⁰⁵ tarafından üçlü bir ayırım yapılarak eşler arası paylı mülkiyete tabi mallarda ayrı bir malvarlığı grubu olarak kabul edilmiştir. Ancak kanun sistematigi dikkate alındığında bu görüşe katılmak mümkün değildir.

Bir mal grubunun edinilmiş mal veya kişisel mal olduğunun belirlenmesinde malvarlığının edinilmesinde rol oynayan mal grubu veya o malın kullanım alanının katkısının tespit edilmesi önemlidir¹⁰⁶. Edinilmiş mallarla kişisel malların ayırımı yapılırken, TMK’nın m. 219/1 hükmünde yer alan “*karşılığını vererek*” ifadesinin her iki mal grubunun birbirinden ayırt edilmesine yarayan kıstas olarak düzenlendiği görülmektedir. Bir başka ifadeyle, ivazlı şekilde elde edilen malvarlığı değerleri edinilmiş mal, ivazsız olarak (karşılık olmaksızın) elde edilen mal varlığı değerleri kişisel mal sayılmaktadır. Malın edinilmesinde ki karşılık, bir mal veya para gibi *maddi edim* olabileceği gibi, eşin bedensel veya düşünsel faaliyeti gibi *şahsi edim* de olabilir¹⁰⁷. Edinilmiş malların, ivazlı olarak edinilmesi durumunda ivazın hangi mal grubundan sağlandığı da mal grupları ayırımında önemlidir. Zira malvarlığın karşılığı, edinilmiş mallardan sağlanmış ise edinilen mal, edinilmiş mallara dahil edilecek; aksine karşılığı kişisel mal grubundan sağlanmışsa bu durumda da o eşin kişisel mal grubunda yer alması gerekecektir (TMK m. 220/4). Bu noktada istisnai olarak karşılığı verilerek elde edilen malın, kişisel mallardan karşılanması halinde kişisel mallar

¹⁰³ Ecem DOĞRU, “Mal Rejimleri”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 90, S. 2, 2016, s. 84.

¹⁰⁴ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 116.

¹⁰⁵ Edinilmiş mallara katılma rejiminde paylı malların, kişisel mallar ve edinilmiş mallara ek olarak ayrı bir malvarlığı türü oluşturduğuna ilişkin görüşler için bkz. AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, a.g.e., s. 155. BAŞPINAR, a.g.e., s. 89.; CEYLAN, Ebru, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinden Doğan Katılma Alacağı, Değer Artış Payı Alacağı Ve Denkleştirme Alacağı İle İlgili Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 90, S. 4, 2016, s. 20,21.; ACAR, Yasal Mal Rejimleri, s. 148.; KURU, a.g.e., s. 117, Aksi yönde görüş için bkz. ACABEY, a.g.e., s. 495.

¹⁰⁶ ZEYTİN, Tasfiye, s. 117.

¹⁰⁷ ACABEY, a.g.e., s. 498.

içerisine dahil edildiği görülmektedir. Bu kural doktrinde “*ikame kuralı*” veya “*ikame ilkesi*” olarak adlandırılmaktadır.

Elde edilen malın karşılığının, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmeyle, şahsi edimlerle veya iş görme edimiyle sağlanması durumunda edinilmiş mallara dahil edilir. Ancak karşılığın bir mal veya para olması halinde, bu malvarlığı eşlerden hangisine ve hangi mal grubuna ait olduğu tespit edilerek, sonrasında edinilmiş mal veya kişisel mal olup olmadığının değerlendirilmesi yapılacaktır¹⁰⁸.

Mal rejimi sona ermesinin ardından eşlerin edindikleri malvarlıkları kişisel malları olarak kabul edilir. Mal rejiminin sona erme durumlarından biri olan boşanma halinde davanın sonuçlanmasının uzun sürdüğü süreçte eşlerin malvarlığı edinmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu durumda dava sonunda boşanma kararı verilmişse dava sürecinde edinilen mallar eşlerin kişisel malıdır¹⁰⁹. Bir başka durumda da boşanma davasının açılmasından sonra ancak mal rejiminin tasfiyesinden önce eşlerden biri tarafından edinilmiş mal niteliğinde bir taşınmaz devredilmesi halinde tasfiye anındaki değeri dikkate alınarak artık değer hesabına dahil edilmesi gerekmektedir¹¹⁰. Edinilmiş mallar mal rejiminin tasfiyesi esnasında katılma alacağının hesaplanmasında dikkat alınırken, kişisel mallar tasfiye de katılma alacağı hesabına dahil edilmemektedir.

1.2.2.1. Edinilmiş Mal

Mal rejiminin süresince, eşlerin ivazlı şekilde elde ettiği malvarlığı değerleri edinilmiş maldır. Bu husus edinilmiş malları düzenleyen TMK m. 219 hükmünün genel tanımında “*Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.*” denilmek suretiyle belirtilmiştir¹¹¹.

Bir eşin edinilmiş malları TMK m. 219/f. 2’de şu şekilde sayılmıştır; “*çalışmasının karşılığı olan edimler, sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve*

¹⁰⁸ ACABEY, a.g.e., s. 498.

¹⁰⁹ KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, a.g.e., s. 91.

¹¹⁰ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 23.05.2013 tarihli ve 2012/11612 E., 2013/7826 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Bkz. ACAR, Yasal Mal Rejimleri, s. 152.

¹¹¹ KIRMIZI, s. 132.; ŞIPKA/ÖZDOĞAN, a.g.e., s. 92.

kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler, çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar, kişisel mallarının gelirleri ve edinilmiş malların yerine geçen değerler” dir. Ancak kanunda edinilmiş mallar örnekleme ile sayılmış olup, eşlerin edinilmiş malları kanunda sayılanlardan ibaret değildir¹¹².

Kanun koyucu TMK m. 222’de “*Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.*” demek suretiyle kişisel mal olmayan mal varlıklarının edinilmiş mal olduğunun kabul edileceği edinilmiş mal karinesi ile hüküm altına almıştır¹¹³. Ancak kanunda yer alan bu tanımlamanın yeterli olmadığına ilişkin görüşler de mevcuttur¹¹⁴. Nitekim taraflar aralarında akdettikleri mal rejimi sözleşmesi ile de aksini kararlaştırabilirler.

Malvarlığı değerinin, edinilmiş mal olarak dikkate alınabilmesi için sahip olması gereken unsurlar vardır. Bir malvarlığının edinilmiş mal olarak kabul edilebilmesi için evlilik birliğinde edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu süreçte edinilmelidir¹¹⁵. Bu nedenle ilk olarak malın rejim süresince elde edilip edilmediğine bakılır¹¹⁶. Örneğin; eşlerin nişanlılık döneminde edindikleri malvarlıkları veya dini nikahlı olunan dönemde edindikleri malvarlıkları edinilmiş mallar kapsamına dahil değildir. Bir diğer unsur da malvarlığı değerinin karşılık

¹¹² **KIRMIZI**, s. 135.; **KILIÇOĞLU**, Katkı-Katılma, s. 104.

¹¹³ “*Dosya içeriğine, toplanan delillere göre banka hesabındaki söz konusu paranın davacı- karşı davalının kişisel malı olduğu kanatlanamamıştır. Edinilmiş mal olduğu kabul edilen 51.452,59 USD'den davalı-karşı davacının mal rejiminin tasfiyesi sonucunda katılma alacağı hakkı bulunmaktadır. Mahkemenin bu hususu gözardı ederek davanın reddine karar verilmiş olması doğru olmamıştır.*” gereğine işaret edilerek bozulmuştur. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2018/11744 E., 2019/5069 K., 15.05.2019 T. “*yerleşik Yargıtay kararları ile bahsi geçen taşınmazın satış bedelinin dava konusu taşınmazın alımında kullanıldığının ve TMK.220/4 Maddesi ve ikame ilkesi gereği kişisel malın yerine geçen değer olarak kabulü gerektiği, her ne kadar 20/09/2004 tarihinde davalı adına edinilen ve 29/03/2006 tarihinde 3. Şahsa satılan 01 FJ 261 plaka sayılı araç bedelinin taşınmazın alımında kullanıldığının kabulü gerekmekte ise bahse konu aracın tarafların edinilmiş mallara katılma döneminde edinilmiş olması ve davalı tarafın bu aracın alımındaki kaynağının kişisel maldan geldiğine ilişkin dosya kapsamına göre somut bir delil ibraz edemediği, mahkemenin hesaplamada davalının kişisel malı olarak değerlendiremeyeceği ve davalının denkleştirme alacağı hesabına konu edilemeyeceği yönündeki tespitinin doğru olduğu,*” Adana BAM 2. Hukuk Dairesi, 23.02.2018 tarihli ve 2018/24 E., 2018/118 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹¹⁴ **ZEYİN**, Tasfiye, s. 119.; **KILIÇOĞLU**, Katkı-Katılma, a.g.e., s. 42.

¹¹⁵ **AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN**, a.g.e., s. 156.

¹¹⁶ Banu Fatma **GÜNARSLAN**, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.10, S. 1, 2015, s. 4, 5.

ödemek suretiyle (ivazlı) edinilmesidir¹¹⁷. Evlilik birliği içerisinde edindikleri malvarlıklarının eşlerin emekleri ürünü olduğu farz edildiği için edinilmiş mal olarak kabul edilmiştir¹¹⁸. Örneğin; eşlerden birinin miras nedeniyle edindiği mal veya bağışlanan mallar emek olmaksızın ivazsız şekilde edinildiği için kişisel mal olarak kabul edilmektedir.

Bir malvarlığının edinilmiş mal sayılabilmesi için satış, trampa, vekalet, hizmet sözleşmeleri gibi ivaz karşılığı mülkiyet kazanılan bir hukuki durumun bulunması gerekir¹¹⁹. Ancak kanunun lafzı dikkate alındığında mal varlığının karşılığının verilmesi şartı aransa da TMK 220. ve 221. maddeler incelendiğinde karşılığı verilerek elde edilen bazı mallar kişisel mal bazıları da edinilmiş mal sayılmıştır. Bu durum uygulamada bazı karışıklıklara sebebiyet vermektedir¹²⁰.

1.2.2.1.1. Kanuni Örnekler

1.2.2.1.1.1. Çalışmasının Karşılığı Olan Edinimler

Kanun koyucu TMK m. 219/f. 1’de eşler arasında emek verilerek elde edinilen, çalışmanın karşılığı olan edinimlerin, diğer eşinde evlilik birliğindeki katkısını dikkate alarak edinilmiş mal olarak kabul etmiştir¹²¹. Eşlerin işverene tabi bir işte çalışması sonucu elde ettiği maaş veya serbest meslek faaliyeti sonucu elde ettiği gelir edinilmiş maldır. Eşlerin memur olarak çalışmasının karşılığı olarak elde ettiği maaş, çiftçinin

¹¹⁷ DOĞRU, a.g.e., s. 84.; ZEYTİN, Tasfiye, s. 91.; Şükran ŞIPKA/ Sezin AKTEPE ARTIK, “Katılma Alacağı Davası Belirsiz Alacak Davası Olarak Açılabilir mi?”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 16, Özel Sayı, 2014, (Basım Yılı: 2015), s. 434; ŞIPKA/ÖZDOĞAN, a.g.e., s. 94.

¹¹⁸ “(...) Tüm bu açıklamalara göre, taşınmazın bir kısmının evlilik birliği içinde emek karşılığında edinildiğine göre, yapılan işin başlangıç ve bitiş tarihleri, evlilik öncesi ve evlilik birliği içinde işin yapıldığı aşama dikkate alınarak, işin tamamının evlilik birliği içinde yapılan kısma oranı belirlendikten sonra, diğer tüm deliller de değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır, bozmayı gerektirmiştir.” Y. 8. HD., 2015/9810 E., 2017/674 K., 15.06.2015. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹¹⁹ “ O halde, Mahkemece, davalının trampa yoluyla edindiği 239/1112 hisse yönünden davalının kişisel malı (ikame mal) olduğu dikkate alınarak davanın bu hisse yönünden reddine, davalının 05.05.2004 tarihinde satın aldığı 241/1112 hisse yönünden ise katılma alacağına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuştur.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 20.03.2019 tarihli ve 2019/1185 E., 2019/2930 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹²⁰ AKINCI, a.g.e., s. 171.

¹²¹ KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, a.g.e., s. 105.

elde ettiği zirai kazanç veya avukatın elde ettiği vekalet ücreti de örnek gösterilebilir¹²². Eşlerin elde ettiği gelir fiziksel çalışmanın karşılığında kazanılabileceği gibi fikri veya düşünsel faaliyeti sonucunda da kazanılmış olması mümkündür. Örneğin; lisans, ticari şirketten elde edilen kâr payı, ticari işletmenin marka değeri, telif hakkı veya patent hakkından elde edilen gelir de edinilmiş mal olarak kabul edilebilir¹²³.

Eşin mesleki faaliyetinin icrası karşılığında elde ettiği gelirin yanı sıra, tesadüfi veya geçici olarak yaptığı bir işin karşılığı elde ettiği gelirin de edinilmiş mal sayılacağına ilişkin görüşler mevcuttur¹²⁴. Örneğin; mesleği polis olan eşin, boş zamanlarında müzisyenlik yaparak elde ettiği gelir elde etmesi veya komşusunun çimlerini biçmesi sonucu gelir elde edilmesi halinde edinilmiş mal sayılabilir. Eşlerin çalışmasının karşılığı olarak elde ettiği edinimlere verilen isimlerin bir önemi bulunmamaktadır. Ücret, maaş, ikramiye, bahşiş, prim, kıdem tazminatı, telif ücreti, vekalet ücreti vs. olarak gelirlerin adlandırılması söz konusu olabilir. Kıdem tazminatında mal rejiminin devam ettiği süreç içerisinde eşler hak sahibi olmaktadır¹²⁵.

Eşin çalışması karşılığı edinilen malın adına kayıtlı olması zorunlu değildir. Örneğin, eşlerden birinin çalışmasının karşılığı olarak elde ettiği gelirle üçüncü kişi adına kayıtlı malvarlığı edinmesi halinde katılma alacağı talebinde bulunmasına engel teşkil etmemektedir¹²⁶.

¹²² ACABEY, a.g.e., s. 502.

¹²³ ACABEY, a.g.e., s. 502.; CEYLAN, a.g.e., s. 19.; *Kişisel mal niteliğindeki şirket üzerinde davacı eşin mal rejiminin tasfiyesi sonucu oluşacak alacak hakkı bulunmamaktadır. Ne var ki; aksi kararlaştırılmadığından şirket geliri edinilmiş mal olduğundan, mevcut ise tasfiye davasının konusu olabilir.* Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 06.02.2019 tarihli ve 2016/20438 E., 2019/1069 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹²⁴ ACABEY, a.g.e., s. 503.; DOĞRU, a.g.e., s. 86, 87. Aksi yönde görüşler için bkz. ZEYTİN, Tasfiye, s. 93.; AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 116.

¹²⁵ "Davacı eşin, evlilik tarihinden 1.1.2002 tarihine kadar olan döneme dair katılma alacağı mevcut değilse de 1.1.2002 tarihinden mal rejiminin sona erdiği 13.9.2007 tarihine kadar ki davalıya çalışma karşılığı ödenen kıdem tazminatında katılma alacağı mevcuttur. Mahkemece yapılacak iş, 1475 Sayılı Kanun'un 14/5. maddesi de göz önünde bulundurularak ilgili kurumdaki mal rejiminin sona erdiği tarih itibarıyla davalı eşin kıdem tazminatı hak edip etmediği sorulup belirlenmeli, kıdem tazminatının belirtilen tarihte ödenmesi mümkün ise yukarıda belirtilen ilke ve esaslar göz önünde bulundurularak davacı eşin katılma alacağı belirlenmesi gerekirken davanın reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 19.04.2016 tarihli ve 2015/1569 E., 2016/7206 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹²⁶ "Davanın alacak niteliği de dikkate alındığında, tasfiyeye konu taşınmazın tapuda 3. kişi adına kayıtlı olması davacının mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak talebinde bulunmasına tek

1.2.2.1.1.2. Sosyal Güvenlik veya Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacı ile Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler

Sosyal güvenlik kurum ve yardım kurumlarının yaptıkları ödemeler esas itibariyle kişinin yaşantısı ikame etmesine yönelik ödemeler olduğundan dolayı ödemeyi alan eşin ihtiyaçları dışında kalan bedel edinilmiş mal olarak kabul edilir (TMK m. 219/f. 2/b. 1). Bu ödemelerin edinilmiş mal kapsamına girip girmediği değerlendirilirken TMK m. 228/f. 2 hükmü de dikkate alınmalıdır¹²⁷. Madde kapsamında ilgili kurumlar tarafından yapılan ödemelerin edinilmiş mal olarak kabul edilmesi için kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılması gerekmektedir¹²⁸. Emekli ikramiyesi, emekli maaşı, işsizlik maaşı, ölüm tazminatı, kıdem tazminatı gibi ödemeler bu madde kapsamında edinilmiş mal olarak kabul edilir¹²⁹. Bu hususta kanun koyucu tarafından, madde metninden anlaşılacağı üzere kamu ve özel sigorta kurumları ayrımı yapılmaktadır¹³⁰.

Personele yardım sandıkları ise bazı işyerleri tarafından çalışanına yardım sağlamak amacıyla kurulan, ek güvence sağlayan kuruluşlardır. Bunlara örnek olarak Ordu Yardımlaşma Kurumu ve bazı bankaların yardım sandıkları gösterilebilir¹³¹. Bu kurum ve yardım sandıkları, ölüm, yaşlılık, hastalık veya kaza gibi buna benzer durumlarda, personelin çalışma gücünü kaybetmesi nedeniyle elde edemediği geliri sağlamaya yöneliktir. Bu ödemeler düzenli ve eşin olağan gelir kaynağı değildir. Bu tür ödemeler eşlerin talebi doğrultusunda mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınır¹³².

---

başına engel teşkil etmez.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 24.01.2019 tarihli ve 2016/21498 E., 2019/803 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Detay için bkz. **KILIÇOĞLU**, Katkı-Katılma, a.g.e., s. 105.

¹²⁷ **ACABEY**, a.g.e., s. 504.

¹²⁸ **DOĞRU**, a.g.e., s. 87.

¹²⁹ **CEYLAN**, a.g.e., s. 19.

¹³⁰ Detaylı bilgi için bkz. Sedat **SEZGİN**, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Göre Sosyal Kurumlarca Sağlanan Kazanımların Yeniden Değerlendirilmesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 27, S. 2, 2023, s. 526 vd.

¹³¹ **ACABEY**, a.g.e., s. 504.

¹³² “Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla ülkemize özgü ve güncel verileri içeren TRH 2010 tablosundan yararlanılarak,

Kurum tarafından yapılan ödemeye, mal rejiminin süresince hak edilmelidir. TMK m. 235 hükmünde yer verildiği üzere mal rejiminin sona erdiği anda mevcut olan edinilmiş mallar tasfiyede dikkate alınmaktadır. Kurum tarafından evlilik birliği sona ermesine rağmen herhangi bir ödeme yapılmaması halinde ileride yapılacağı düşünülmektedir tasfiyeye edinilmiş mal olarak dahil edilmesi mümkün değildir¹³³.

Edinilmiş mallara dahil olan sosyal sigorta edimlerinin, eşlerin kişisel mallarına ilişkin görünümüleri TMK m. 228/f. 2’de düzenlenmiştir. Evlilik boşanma ile sona ermişse eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca toptan ödeme veya tazminatlar, kurumlar tarafından uygulanan usule göre, mal rejiminin sona erdiğinde bir sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değerinin karşılığı, tasfiyede elde edilen değer miktarının kişisel mal olarak dikkate alınır¹³⁴. İrat usulü yerine, toptan ödemenin yapılmasının ödeme yapılan eşin katılma alacağına meydana gelecek değer azalmasının önüne geçilmek amacıyla getirilen yerinde bir düzenlemedir¹³⁵.

---

emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılıyorsa her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 31.04.2012 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermaye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal (artık değer) kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 03.04.2019 tarihli ve 2019/1480 E., 2019/3580 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹³³ “(...) Emeklilik ikramiyesinin tasfiyeye konu edilmesi için mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olması (TMK mad.235/1) ya da bu para kullanılarak başka bir mal varlığına sahip olunmalıdır. Söz konusu gelir kullanılarak satın alınan mal varlıklarının tasfiyesinde de aynı kurallar geçerli olacaktır. (...)” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 18.03.2019 tarihli ve 2018/9294 E., 2019/2843 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 03.04.2019 tarihli ve 2019/1480 E., 2019/3580 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 13.2.2019 tarihli ve 2018/15467 E., 2019/1405 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 05.12.2011 tarihli ve 2011/1432 E., 2011/6603 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹³⁴ “Çünkü emekli ikramiyesinin TMK’nun 219/2. fıkrasının 2. bendi kapsamında yapılan toptan ödeme olduğu gözetilerek edinilmiş mal rejimi süresine denk gelen kısmı yani boşanma davasının açıldığı ve mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar olan bölümü edinilmiş mal, mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren hak sahibinin kalan yaşam süresini karşılayan miktarının ise kişisel mal sayılmakta ve bu son bölüm tasfiye dışı bırakılmaktadır” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 26.10.2022 tarihli ve 2012 / 11114 E., 2013 / 1764 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; **SEZGİN**, a.g.e., s. 530, 531.

¹³⁵ **SEZGİN**, a.g.e., s. 531.

Eşlerin bireysel emeklilik veya özel emeklilik için sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemeler veya sosyal güvenlik kurumunun isteğe bağlı sigorta kapsamında yaptığı ödemeler edinilmiş mal olarak kabul edilmemektedir¹³⁶. Bu madde kapsamında emekli ikramiyesi vb. ödemelerin mal rejimi süresince ödenmesi halinde bir bütün olarak edinilmiş mal sayılması, ödemeye hak kazanan eşe yönelik haksızlık teşkil edebilir. Bu nedenle yapılan ödemenin kişisel mal mı edinilmiş mal mı olduğunun tespiti açısından matematiksel hesaplama yapılması gerekmektedir. Bu noktada kişinin ömrünün farazi tayini yapılarak bakiye yaşam tablolarından yararlanılmaktadır¹³⁷.

1.2.2.1.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar

Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminat TMK m. 219/f. 2/b. 3 hükmüne göre edinilmiş maldır. Ödenen tazminatlar kişiye yönelik haksız fiil sonucu çalışmamasını karşılığı olarak hayatının temini için yapılan ödemelerdir. Kişi geçirdiği kaza olmasaydı çalışmasına devam edebileceğinden dolayı, bu tazminatlar esasen kişinin emeği karşılığı hak kazandığı bedelin bir yansımasıdır. Bu nedenle edinilmiş mal olarak kabul edilmektedir. Yapılan ödemeler değerlendirilirken TMK m.

¹³⁶ ACABEY, a.g.e., s. 506.; SEZGİN, a.g.e., s. 530.; GÜNARSLAN, Artık Değer, s. 5.; ZEYTİN, Tasfiye, s. 137-140, KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s. 120.

¹³⁷ “Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla TRHA (Türkiye Hayat Annüite Tablosu) 2010 yaşam tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılıyorsa her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermayeye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal (artık değer) kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 23.6.2022 tarihli ve 2021/8490 E., 2022/6224 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 18.4.2022 tarihli ve 2021/8487 E., 2022/3733 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 2015/13847 E., 2016/3115 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 16.1.2019 tarihli ve 2019/71 E., 2019/467 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

228/f. 2 hükmü de dikkate alınarak mal rejiminin devam ettiği dönemle sınırlı olmak üzere edinilmiş mal kapsamına dahil edilmelidir¹³⁸.

Çalışma gücünün kaybı dolayısıyla hak kazanılan tazminatlara, kişinin iş gücünün kaybı veya azalması nedeniyle yapılan tedavi masrafları gibi her türlü zarar kalemi de dahildir. Örneğin; iş kazası nedeniyle kusurlu işveren tarafından yapılan ödeme, idarenin hizmet kusuru nedeniyle eşin işgücünün kaybı halinde ödenen tazminat, trafik kazası veya haksız tutuklanma nedeniyle kişinin almış olduğu tazminatın bu madde kapsamında edinilmiş mal olacağı kabul edilir¹³⁹. Doktrinde sözleşmeye aykırılık nedeniyle çalışma gücünün kaybolması durumunda ödenen tazminatın da TMK m. 219/f. 2/b. 3 kapsamında değerlendirileceği görüşü hakimdir¹⁴⁰. Eş tarafından ödenen BAĞ-KUR primleri, kişisel mallardan karşılanmışsa kişinin çalışma gücünün kaybı nedeniyle tazminat ödenmesi halinde, elde edilen tazminat edinilmiş mal olarak kabul edilmemektedir.

1.2.2.1.1.4. Kişisel Mallarının Gelirleri

Kişisel malların gelirleri, TMK m. 219/f. 2/b. 4 hükmünde edinilmiş mal olarak düzenlenmiştir. Ancak madde kapsamında edinilmiş mal olarak kabulü için, gelirlerin mal rejimi süresince elde edilmesi, sermayenin eşlerden birinin veya her ikisinin kişisel mallarından sağlanmış olması gerekir¹⁴¹. Bu durumda kişisel maldan elde edilen gelirlerin, malın korunması veya bakımı gibi yapılan gerekli harcamalarında düşülerek tasfiyede edinilmiş mal olarak dikkate alınması gerekir. Örneğin, kişisel mal niteliğindeki evin onarımı için yapılan harcamaların veya ödenen vergilerin kişisel

¹³⁸ DOĞRU, a.g.e., s. 87, 88.

¹³⁹ ZEYTİN, Tasfiye, s.110.

¹⁴⁰ ACABEY, a.g.e., s. 507.

¹⁴¹ Nevzat KOÇ, “Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Kişisel Malların Gelirleri (TMK m. 219/2, b. 4)”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, Güz 2015, s. 164.

maldan düşülmesi gerekmektedir. Kişisel mal niteliğinde yapılan ödemenin faiz geliri kişisel mal olarak dikkate alınmalıdır¹⁴².

Kişisel malların gelirleri kapsamına, doğal ya da medeni (hukuki) semereler (ürünler) girmektedir¹⁴³. Örnek olarak, miras kalan taşınmaz mallardan elde edilen kira, üst hakkı, geçit hakkı bedelleri veya bağışlanan paradan elde edilen faiz gelirinün edinilmiş mal olarak kabulü gerekir. Ürünler, asıl maldan bağımsız olarak, ayrı bir hakkın konusunu oluştursalar da kural olarak asıl malın maliki ürünün de maliki olur. Fakat kişisel malların gelirlerinin, edinilmiş mal sayılmasına ilişkin olarak diğer eşe de yarısı oranında hak tanınması durumu TMK m. 685/ f. 1 de yer alan kuralın istisnasıdır¹⁴⁴. Kişisel mallardan elde edilen gelirin edinilmiş mal sayılacağına ilişkin TMK m. 219/f. 2./b. 4 hükmü emredici değildir. Eşler, mal rejimi sözleşmesinde kişisel mallardan elde edilen gelirlerin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

1.2.2.1.1.5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler

Edinilmiş malların yerine geçen değerler, edinilmiş mal olarak kabul edilmiştir. (TMK m. 219/f. 2/b. 5). Katılma rejiminde, eşlerin tasarruf yetkisi doğrultusunda malvarlığını elden çıkarması ve yerine başka bir mal edinmesi mümkündür. Bu düzenlemeye ikame kuralı da denmektedir. Benzer düzenleme kişisel mallar yönünden TMK m. 220/f. 4 bendinde de yer almaktadır. Bu hüküm edinilmiş mallarda değer azalmasının önüne geçmek amacıyla kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir¹⁴⁵.

¹⁴² “Davalı 15.05.2003 tarihinde emekli olarak 38.629 TL emeklilik ikramiyesi almış, bankanın dosya arasındaki yazılarına göre de davalının 2004 yılından mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar toplam faiz geliri 38.305 TL’dir. Mahkemece, emeklilik ikramiyesinin TMK.nun 228 inci maddesi hükmüne uygun olarak hesaplanan bölümünün davalının kişisel malı olarak belirlenip bu miktarın çıkarılmasından sonra kalan miktarı edinilmiş mal olarak kabul edilerek, yine aksi sözleşmeyle kararlaştırılmadığından kişisel malların geliri edinilmiş mal olarak kabul edilerek bilimsel gerekçelere, kanuna ve dosya içeriğine uygun düşen uzman bilirkişi raporu esas alınarak yazılı şekilde karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 06/10/2009 tarihli ve 2009/2871 E., 2009/4610 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹⁴³ Doktrinde sermayedeki endüstriyel ve konjonktürel artışlar, ticari ortaklığın tasfiyesinde ortaklardan birinin tasfiye payı, ticari ortaklıkta ortaklardan birinin kişisel malı ile finansman sağlanarak satın alınan paylar, eşlerden birinin aile için elde ettiği gelirlerin kişisel malların gelirlerinden sayılmayacağı ileri sürülmektedir. Bkz. KOÇ, a.g.e., s. 166 vd.; ACAR, Aile Hukuku, s.73 vd.

¹⁴⁴ KOÇ, a.g.e., s. 162.

¹⁴⁵ GÜNARSLAN, Artık Değer, s. 7.

Örneğin, eşlerden birinin maaşını biriktirerek satın aldığı evin satılarak yerine otomobil alınması, otomobilin kaza yapması sonucunda sigortadan alınan tazminat¹⁴⁶ edinilmiş mal olarak kabul edilecektir. Başka bir misalde arsanın üzerinde kat karşılığı inşaat yapılarak bağımsız bölüm alınması halinde arsa değeri değil, bağımsız bölüm edinilmiş malların yerine geçen değer olarak edinilmiş mallar içerisine dahil edilir¹⁴⁷. İkame ilkesinin uygulanabilmesi için elden çıkartılan mal varlığı ile elde edilen malvarlığı arasında illiyet bağının olması gerektiği savunulmaktadır¹⁴⁸. Önceki elden çıkartılan malvarlığından elde edilen değerle yeni malvarlığı edinildiğini iddia eden eş iddiasını ispatlamakla yükümlüdür.

1.2.2.1.2. Özel Durumlar

TMK m. 219/f. 2. edinilmiş mallar örnekleyici olarak sayılmıştır. Madde metninin dar yorumlanmayacağını, hükümde yer alan “*edinilmiş mallar özellikle şunlardır*” ifadesinden anlaşılmaktadır. Ayrıca TMK m. 222/f. 3.’de eşin tüm malvarlıklarının, edinilmiş mal olarak kabul edileceği adi karine olarak edinilmiş mal karinesi düzenlenmiştir. Aksini iddia eden eşin, TMK m. 222/1’de yer alan “*Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.*” hükmü ile iddiasını ispatlaması gerekmektedir¹⁴⁹. Örneğin; mal rejimi devamı sırasında diğer eş tarafından yapılan nafaka ödemelerinin edinilmiş mal sayılacağı doktrinde kabul edilmektedir¹⁵⁰.

¹⁴⁶ DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 209.

¹⁴⁷ ERTAŞ, Edinilmiş Mallar, s. 1060.

¹⁴⁸ “...davalının babasına ait 127 ada 14 parselde kayıtlı 134.800 m² tarlanın 09.04.2009 tarihinde satıldığı, dava konusu taşınmazın ise 05.05.2009 tarihinde alındığı, her iki taşınmazın alım satım tarihlerinin birbirlerine yakın olduğu, tarlanın satış parasının dava konusu taşınmazın (evin) alımında kullanılmış olmasının hayatın doğal akışına uygun bulunduğu... Mahkemece, öncelikle dava dışı 14 parselde kayıtlı taşınmazın satış tarihi 09.04.2009 itibarıyla değeri belirlenip bu değer tasfiye konusu 6 nolu meskenin alım tarihindeki değerinin tamamını karşılayıp karşılamadığı netleştirilmeli, oluşacak sonuç dairesinde bir karar verilmelidir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 21/06/2021 tarihli ve 2020/1194 E., 2021/5271 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹⁴⁹ Seda GAYRETLİ AYDIN/ Ali Said YAZICI, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde İspat Karineleri”, *Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S., Eylül 2023, s. 24.

¹⁵⁰ ACAR, Aile Hukuku, s.62. Aksi görüş için bkz. ZEYTİN, Tasfiye, s.98-100.

1.2.2.2. Kişisel Mal

Kişisel mallar, edinilmiş malların aksine kanunda sınırlayıcı (tahdidi) olarak TMK 220-221. maddelerinde düzenlenmiştir. Kanunda yer alan kişisel mallar, TMK m. 220’de sınırlayıcı olarak sayılmıştır. Bu nedenle madde hükmü emredici niteliktedir. Bunlar, eşlerden birinin yalnız şahsi kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başladığı esnada eşlerin sahip olduğu veya eşin sonradan miras yoluyla veya karşılıksız kazanma yoluyla sahip olduğu mal varlıkları, manevi tazminat, kişisel mallar ve yerine geçen değerlerdir.

Eşler TMK m. 221 düzenlenmesinde yer verildiği üzere mal rejimi sözleşmesi ile mesleği icra ederken veya işletmenin faaliyeti dolayısıyla elde edilen malların veya kişisel malların gelirlerinin de kişisel mal sayılacağını kararlaştırabilirler¹⁵¹. Bu nedenle kanuna göre kişisel mallar kapsamında kişisel mallar sınırlayıcı şekilde “kanunda yer alan kişisel mallar” ve eşlerin mal rejimi sözleşmesi ile belirledikleri “sözleşmeye göre kişisel mallar” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.2.2.2.1. Kanuna Göre Kişisel Mallar

1.2.2.2.1.1. Eşlerden Birinin Yalnız Şahsi Kullanımına Yarayan Eşya

Eşlerin yalnız şahsi kullanımında olan eşya, TMK m. 220/b. 1 hükmüne göre kişisel mal sayılmıştır. Eşlerin kişisel ihtiyaçları için kullandığı eşyalara makyaj malzemeleri, kıyafetler, ziynet eşyaları, erkeğin kol saati vs. örnek verilebilir¹⁵². Eşlerden birinin hobi olarak yaptığı aktivite için gereken eşyalar da eşin kişisel malı sayılmaktadır. Örneğin, kamp için çadır veya avcılık için av silahı kişisel maldır. Hâkim eşlerin kişisel ihtiyaçlarının ne olduğuna veya eşyanın şahsi kullanım dahilinde mi bulunduğu somut uyuşmazlık kapsamında hayatın olağan akışını gözeterek örf ve adetlere göre değerlendirecektir¹⁵³.

¹⁵¹ KURU, a.g.e., s. 118

¹⁵² ACABEY, a.g.e., s. 513.

¹⁵³ YARAYAN, a.g.e., s. 324. “Yapılan tespit sonucu listesi çıkarılan eşya arasında makyaj malzemeleri, kadın giysileri, dantel örtüler gibi erkeğe ait olması söz konusu olmayacak eşya vardır. Hayatın olağan

Eşyanın şahsi kullanım dışında başka amaçlarla kullanılmaya elverişli olması eşyanın kişisel mal olarak değerlendirilmesinin önüne geçecektir¹⁵⁴. Örneğin, eşin yatırım amacıyla altın alması halinde, altınlar kişisel mal olarak dikkate alınmayıp, edinilmiş mal olarak tasfiyeye dahil edilecektir. Eşyanın eşlerden birinin kişisel kullanımının dışında, diğer aile üyeleri tarafından da kullanılması ve eşyadan yararlanılması durumunda kişisel mal sayılmamaktadır. Örneğin, yalnızca kadın tarafından kullanılan çamaşır makinesi diğer aile üyeleri yararına kullanıldığı için kadının kişisel malı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

1.2.2.2.1.2. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan veya Bir Eşin Sonradan Miras Yoluyla ya da Herhangi Bir Şekilde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Malvarlığı Değerleri

Edinilmiş mallara katılma rejimi başlamadan önce, eşlerin bütün malvarlığı değerleri kişisel malı sayılmaktadır¹⁵⁵. Eşin nişanlılık döneminde¹⁵⁶ veya dini nikahın yapıldığı ancak resmi nikahın yapılmadığı dönemlerde¹⁵⁷ edindikleri malvarlıkları mal rejiminden önce edinildiği için kişisel mal kapsamında değerlendirilmektedir.

---

akışı içinde kadına ait olacağı belirgin olan bu nitelikteki eşya yönünden bunun aksini gösteren delil bulunmadıkça kadına ait olduğunun kabulü gerekir.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 21/06/2004 tarihli ve 2004/1306 E., 2004/8061K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹⁵⁴ Nil **KARABAĞ BULUT**, “Eşlerden Yalnız Birinin Kişisel Kullanımına Yarayan Eşyanın Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesindeki Rolü”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 145- 146, 2016, s. 806.

¹⁵⁵ “*Dava konusu araç evlilik birliğinin kurulmasından önce edinildiğinden davalının kişisel malı olup davacı yararına herhangi bir alacak hakkı doğurmaz. Mahkemece araç yönünden davanın reddine karar verilmesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmamaktadır.*” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 15.10.2015 tarihli ve 2015/1467 E., 2015/18370 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹⁵⁶ *Nişanlılık döneminde edinilen malvarlıklarına ilişkin olarak; “Taşınmaz evlilik birliği kurulmadan evvel satın alınarak tescil edilmiş olup davalının kişisel malı olduğunun kabulü gerekir.”*

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2017/8450 E., 2019/1633 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Aynı yönde: Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 13.12.2010 ve 2010/590 E., 2010/6098 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹⁵⁷ “*Medeni Kanun’un yasal görmediği birliktelikler sırasında edinilen mallara yönelik olarak da, evlilik birliği içinde edinilen mallara dair olan kurallara ve değerlendirmelere dayanılarak katkı payı alacağı, değer artış payı alacağı ve katılma alacağı istekli talepte bulunulamaz.*” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 28/6/2011 tarihli ve 2011/2857 E., 2011/3782 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

Eşlerin, mirasçı sıfatıyla veya ivazsız ölüme bağlı tasarrufla sahip olduğu malvarlıkları TMK m. 220/b. 2 hükmü uyarınca eşlerin kişisel malıdır. Vasiyetname, mirasçı atama veya belirli mal bırakma yoluyla da sahip olursa dahi kişisel mal olarak değerlendirilecektir. Evlilik birliğinden önce veya sonrasında edinilmesi kişisel mal niteliğini etkilememektedir. Karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen malvarlıkları olan bağış ve hediyeler TMK m. 220/b. 2 hükmü uyarınca kişisel maldır. Define, bedelsiz olarak kazanılan sahipsiz eşya örnek olarak gösterilebilir. Kanun metninde karşılık kavramından yalnızca ekonomik karşılık değil hukuki anlamda bir karşılık ilişkisinin bulunması yeterli sayılmıştır¹⁵⁸.

1.2.2.2.1.3. Manevi Tazminat Alacakları

Manevi tazminatın, kişinin manevi bütünlüğünde bir zarara sebebiyeti dolayısıyla ödenmesinden ve kişilik hakkı kapsamı dahilinde olması nedeniyle kişisel maldır (TMK m. 220/b. 3)¹⁵⁹. Manevi tazminatın kişisel mal olarak kabulü doktrinde bazı yazarlar¹⁶⁰ tarafından eleştirilmiştir. Zira eşler iyi günde sevinci birlikte yaşadıkları gibi, kötü zamanlarda da üzüntüleri birlikte aşmaktadırlar. Bu noktada zor

¹⁵⁸ “Burada önemli olan ekonomik karşılık değil, hukuki karşılıktır. Yani, bir malın ivazlı sayılabilmesi için, edimler arasında ekonomik anlamda bir dengenin olması zorunlu olmayıp, hukuki anlamda bir karşılık ilişkisinin olması yeterlidir. Evlilik eğer bir hayat ortaklığı bir kader birliği olarak görülüyorsa, iyi günde, kötü günde yoksullukta zenginlikte sonuç itibarıyla kaynağı şans olsa bile bir karşılık varsa ve o karşılık edinilmiş mallardan karşılanmış ise, bu edinilmiş mal sayılmalıdır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 27.06.2014 tarihli ve 2013/7361 E., 2014/13668 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹⁵⁹ “O halde, boşanma kararıyla hüküm altına alınan manevi tazminatın edinilmiş mal olarak kabulüyle davalı yararına ve onun edinilmiş malının borcuymuş (pasifitmiş) gibi hesaptan düşürülmesine zaten olanak bulunmamaktadır. Şu gerçek olguyu da saptamakta yarar vardır. Her şeyden önce eşler arasındaki mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarihte sona ermiştir. TMK'nun 219/1 inci fıkrasında; yer alan bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği mal varlığı değerleri ibaresiyle aynı Kanun'un 231/1 inci fıkrasındaki, bu mallara ilişkin borçlar tanımı birlikte gözetildiğinde mal rejiminin sona erdiği tarihte eşlerin mal varlıkları arasında maddi ve manevi tazminat diye bir mal mevcut bulunmamaktadır. Çünkü maddi ve manevi tazminat ancak boşanma kararının kesinleştiği tarihte belirginleşmektedir. Bu nedenlerle maddi ve manevi tazminatların hukuki sebeplerinin yasal mal rejiminin geçerli olduğu dönemde gerçekleştiğinin kabulüyle, davalının edinilmiş mal grubunun borcu (pasifi) olarak TMK'nun 230/2 nci fıkrası gereğince artık değer hesabından yani davacının katılma alacağından düşürülmesi mümkün değildir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 23/05/2013 tarihli ve 2012/13151 E., 2013/7805 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹⁶⁰ ACAR, Aile Hukuku, s. 258, 259.

zamanları birlikte sırtlanan eşlerin zor durumlar dolayısıyla ödenen manevi tazminattan pay alamaması haksızlık olarak nitelendirilmiştir.

1.2.2.2.1.4. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler

İkame ilkesine göre, kişisel malların yerine geçen değerler de kişisel mal olarak kabul edilmiştir (TMK m. 220/b. 4)¹⁶¹. Edinilmiş mallar, kişisel mallardan edinildiği takdirde malvarlığı, kişisel malın yerine geçen değerlerden sayılacağından edinilmiş mal olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Bu durumun bir diğer sonucu olarak kanun koyucu eşlere yapılan karşılıksız kazandırmaların da kişisel mal kabul edileceğini hüküm altına almıştır¹⁶².

1.2.2.2.2. Sözleşme ile Kişisel Mal Kabul Edilen Değerler

Eşler kendi aralarında akdettikleri sözleşme ile birtakım edinilmiş malların eşlerden birine ait kişisel mal olarak kabul edilmesini düzenleyebilirler. Bu şekilde düzenlemenin eşlerden birisi veya ikisinin kişisel malı içinde yapılabilmesi mümkündür. Mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal olarak düzenlenebilecek mallar TMK 221. maddesinde sayılmıştır. Bunlar, bir mesleğin icrası veya bir işletmenin faaliyetini sürdürülebilmesi için belirlenmiş eşya ve kişisel malların gelirleridir. Evlilik birliği ölümle sona erdiğinde önce mal rejiminin tasfiyesi ardından da terekenin tasfiyesi yapılacağından bu süreç içerisinde işletmenin faaliyetine devam etmesi zorlaşabilir. Bu noktada bu durumun önüne geçilebilmesine TMK m. 221/f. 1 hükmü ile imkân tanınmıştır.

Mesleğin icrası veya işletmenin faaliyetini sürdürülebilmesi için önem arz eden eşya kapsamına, fabrikadaki makineler, doktorun muayenehanesindeki alet ve malzemeler örnek verilebilir. Fakat bazı durumlarda meslek veya işletme faaliyetine

¹⁶¹ ACABEY, a.g.e., s. 522.

¹⁶² Şamil DEMİR, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması”, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 1, 2014, s. 250.

özgülenme şartını içermesi halinde para veya hisse senedinin de madde kapsamında değerlendirilmesi mümkündür¹⁶³. Mesleğin veya işletmenin bağımlı ya da bağımsız olmasının önemi bulunmamaktadır. TMK m. 221/f. 1 kapsamına dahil edebilmek için meslek veya işletmenin fiilen aktif bir şekilde yürütülüyor olması gerekmektedir¹⁶⁴.

Mal rejimi sözleşmesi esnasında var olan mevcut malvarlıklarına ilişkin düzenleme yapılabileceği gibi gelecekte kişinin edineceği ve bu amaca özgülenecek mesleğin icrası için gerekli olan malların ve ileri de doğacak müstakbel kişisel malların gelirlerinin kişisel mal olarak kabul edilebileceği düzenlenebilir¹⁶⁵. Sözleşme ile eşlerin tüm kişisel mallara ilişkin genel düzenleme yapılabileceği gibi gelirlerin miktar, zaman veya konu yönünden de sınırlandırılabilmesi mümkündür¹⁶⁶.

1.2.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Başlangıcı

Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi; evlenme, mal rejimi sözleşmesi veya hâkim kararıyla başlamaktadır. Mal rejimi, sözleşme ile mal rejimi tayin edilmediği hallerde evlilik tarihinden itibaren başlamaktadır (TMK m. 202/f. 1)¹⁶⁷. Eşler arasında mal rejimi sözleşmesi ile başka bir belirleme olmadığı takdirde evlilik tarihinden 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı, 01.01.2002 tarihinden sonra ise edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır. Eşler arasında 01.01.2002 tarihinde tanınan bir yıllık süre içerisinde mal rejimi sözleşmesinde düzenlenmiş olması halinde edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcı evlilik tarihi olarak kabul edilecektir.

Noterde mal rejimi sözleşmesinin yapılabilmesinin dışında eşler tarafından evlilik başvurusu esnasında yazılı olarak bildirilerek mal rejimi seçimi yapılabilir

¹⁶³ KURU, a.g.e., s. 128.

¹⁶⁴ KURU, a.g.e., s. 132.

¹⁶⁵ ACABEY, a.g.e., s. 525.

¹⁶⁶ ACABEY, a.g.e., s. 525.; ZEYTİN, Tasfiye, s. 131.

¹⁶⁷ ZAPATA, a.g.e., s. 205.; KILIÇOĞLU, Katkı ve Katılma, s. 98.

(TMK m. 205/f. 1)¹⁶⁸. Ancak bu durumda eşler yalnızca kanunda yer alan seçimlik mal rejimi türlerinden herhangi birini evlilik birliğine uygulanmasını talep edebilirler. Eşler, aralarında başka bir mal rejiminin uygulanmasına karar vermiş olsalar dahi istedikleri zaman yapacakları yeni mal rejimi sözleşmesi ile evlilik birliğinde edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olmasına karar verebilirler (TMK m. 208).

TMK m. 208/f. 2'ye göre haklı sebeplerin varlığı nedeniyle mal ayrılığı rejimine geçilen evliliklerde haklı sebeplerin ortadan kalkması nedeniyle eşlerden birinin talebi üzerine hâkim edinilmiş mallara katılma rejimine geçilmesine karar verebilir¹⁶⁹. Bu durumda eşler arasında karar tarihinden itibaren edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejimi, mal rejimi sözleşmesi yapılması halinde, sözleşmenin yapıldığı tarihten başlayarak veya sözleşme ile mal rejiminin başka bir tarihte başlayacağını veya geciktirici şartın gerçekleşmesi halinde başlayacağını kararlaştırmışlarsa belirlenen tarih veya şartın gerçekleştiği tarih başlangıç tarihi olacaktır¹⁷⁰.

1.2.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi

Mal rejiminin sona ermesinin tespiti tasfiye açısından üç hususta önem taşımaktadır. TMK m. 228'de yer alan “Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır.” hükmünde yer aldığı üzere eşlerin malvarlıklarının edinilmiş mal veya kişisel mal olup olmadığının tespiti bakımından esas alınan sürelerden biridir. İkinci olarak malvarlıklarının değerinin

¹⁶⁸ Bu hususun kanuni dayanağı Evlendirme Yönetmeliği (1 Ek Madde 1/f.3-4 – (Ek: 28/7/2003-2003/5996 K.) “Evlendirme memurları evlenecek olan kişilerin yasal mal rejimi yerine seçimlik rejimlerden birini seçmiş olmaları halinde bu yöndeki seçimlerini kabul edebilirler. Evlendirme memurları, evlenecek kişilerin yasal mal rejimi ile ilgili yasadaki düzenlemelerden ya da seçimlik rejimlerden birini seçmelerine rağmen, seçimlik rejimde yasadaki düzenlemelerden farklı anlaşmaları kabul edemez. Evlenecek olan kişiler bu konularda ancak notere gidebilirler. Evlenecek kişilerin evlendirme memurluğuna seçimlik mal rejimine ilişkin belge ibraz etmeleri veya evlendirme memurluğunda bu amaçla belge düzenlenmesi halinde, belgeyi düzenleyen veya onaylayan makamın adı ile tarih ve sayı bilgileri evlenme kütüğündeki ilgili alana yazılır. Söz konusu belgeler ilgililerin evlenme dosyasında muhafaza edilir.”

¹⁶⁹ Metin PEHLİVAN, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Sebepleri ve Sona Erme Anının Önemi”, *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 2, 2017, s. 73.

¹⁷⁰ ZEYTİN, Tasfiye, s. 96.; KIRAN, a.g.e., s. 854.

tespit edilmesi mal rejiminin sona erme anına göre yapılmaktadır. Üçüncü olarak ise tasfiyeye talebinin zamanaşımı süresinin başlangıç tarihi mal rejiminin sona erdiği tarihtir¹⁷¹.

Mal rejimi, ölüm, boşanma, evliliğin iptali veya başka bir mal rejimine geçilmesi ile sona erer¹⁷² (TMK m. 225). TMK m. 225/f. 1’de olağan sona erme sebepleri, TMK m. 225/f. 2’de ise dava yoluyla sona erme sebepleri sayılmıştır¹⁷³. Olağan sona erme sebepleri, ölüm, ölüm karinesinin gerçekleşmesi¹⁷⁴ (TMK m. 31), gaiplik (TMK m. 32) ve başka bir mal rejiminin kabulüdür. Dava yoluyla sona erme sebepleri ise, boşanma, evliliğin iptali ve olağanüstü mal rejimine geçildiği hallerdir (TMK m. 206)¹⁷⁵.

Evliliğin ölümle sona ermesi durumunda ölüm anında kendiliğinden, başka bir mal rejimine geçilmesi durumunda kendiliğinden, evliliğin boşanma veya iptal hükmü ile sona ermesi halinde TMK m. 225/f. 2 uyarınca mahkeme kararının kesinleşmesi üzerine dava tarihinden itibaren, haklı sebeplerin varlığı halinde¹⁷⁶ mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine dönüştürülmesine karar verilmesi durumunda dava

¹⁷¹ Emre **KÖROĞLU**, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m.225)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.11, S. 1, 2016, s. 230, 231.

¹⁷² **AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN**, a.g.e., s. 157.

¹⁷³ Mal rejiminin sona erme sebeplerinin “*hukuki bir olay*” veya “*hukuki bir işlem*” sebebiyle sona ermesi şeklinde ayrımı için bkz. **KÖROĞLU**, a.g.e., s. 230.

¹⁷⁴ “*Davalıların murisi N. ile davalıların murisi M. 08.10.1988 tarihinde evlenmiş, 27.04.2003 tarihinde eşler ve çocukları B. ile M.C. karbonmonoksit zehirlenmesi suretiyle ölmüşlerdir. Bu tarihte de mal rejimi sona ermiştir. Eşlerin birlikte ölümüyle katılma rejiminin sona ermesi halinde hangisinin diğerinden önce veya sonra öldüğü belirlenemiyorsa, bunların aynı anda ölmüş oldukları karinesi geçerli olacaktır. Ölümle miras edinme ehliyeti ve kişilik son bulduğundan birinin ölümü anında, diğer eş sağ olmadığı için eşler birbirinin mirasçısı veya vasiyet alacaklısı olamayacaktır. Buna karşın eşlerin katılma alacakları miras haklarından ayrı olduğundan katılma rejimi birlikte ölüm karinesi gereğince eşlerin ölümü anında sona erecek, ancak ölümle sona eren katılma rejiminin tasfiyesi sonunda katılma alacağı veya alacakları doğarsa, bu alacak hakları eşlerin kanuni mirasçılarına intikal edecektir. Çünkü aynı anda ölenlerin birlikte ölüm karinesi gereğince birbirlerine mirasçı olamayacakları kural ise de; bu kişilerin her birinin mirası kendi mirasçılarına geçecek, dolayısıyla bu mirasçılar katılma alacağı borçlusunun mirasçılarının katılma alacağıyla ilgili miras haklarını talep edebileceklerdir. Bu açıklamalar karşısında birlikte öldükleri anlaşıl原因 eşlerden N.’in mirasçılığı, varsa katılma alacağına ilişkin haklarını diğer eşin mirasçılarının talep edebileceklerdir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 11.04.2011 tarihli ve 2010/4114 E., 2011/ 2038 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)*

¹⁷⁵ **GÜVEN/ YAZICI**, a.g.e., s. 127.

¹⁷⁶ Haklı sebepler ile ilgili detaylı bilgi için 1. bölüm Olağanüstü Mal Rejimi başlığına bakınız.

tarihinden itibaren sona erer¹⁷⁷. Ölüm halinde ölüm tarihinden, ölüm kaydının düşülmesi şartıyla ölüm karinesinde tehlike hali veya kaybolma tarihinden, gaiplik durumunda mahkeme kararı şartıyla uzun süreden beri haber alınamama durumunda en son haber alma tarihi, ölüm tehlikesi içinde kaybolma durumunda kaybolma tarihi ya da tehlike tarihi mal rejiminin sona erdiği tarihtir¹⁷⁸.

Eşlerin mal rejimi sözleşmesi ile başka bir mal rejimine geçmeleri halinde önceki mal rejimi seçilen mal rejiminin sözleşme tarihinden itibaren sona erecektir. Sözleşmede farklı bir yürürlük tarihi veya mal rejiminin yürürlüğü geciktirici koşul konularak düzenlenmişse, yürürlük tarihinin gelmesi veya geciktirici koşulun gerçekleştiği anda edinilmiş mallara katılma rejimi sona erer¹⁷⁹. Evlenmenin butlanı davası, geçersiz olarak kurulan evliliğin kanunda düzenlenen koşullara bağlı olarak mahkeme kararıyla sona erdirilmesidir¹⁸⁰. Mutlak butlan veya nispi butlan sebeplerinin varlığı halinde evliliğin iptaline, mahkeme tarafından sona erdirilmesi veya mal ayrılığına geçilmesi durumunda davanın açıldığını tarihten itibaren mal rejimi sona erer¹⁸¹.

Mahkeme tarafından gaiplik kararının verilmesinin ardından bu kararın mal rejimine etkisi Medeni Kanun'da düzenlenmemiştir¹⁸². Evlilik birliğinin ölümle sona

¹⁷⁷ ZAPATA, a.g.e., s. 211.

¹⁷⁸ Elif YAVUZ TANAYDIN, "Gaiplik Kararının Sağ Kalan Eş Açısından Değerlendirilmesi – Evlilik, Yasal Mal Rejimi Ve Mirasçılık-", **Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Haziran 2023, C. 9, S. 17, s. 25.; PEHLİVAN, a.g.e., s. 79.; "TMK'nun 225.maddesine göre "mal ayrılığına geçilmesi" ve "başka mal rejimine geçilmesi" mal rejiminin sona erdiren ayrı sebepler olarak düzenlenmiş olup, TMK'nun 206.maddesine göre mal ayrılığına geçilmesi halinde taraflar arasındaki mal rejimi dava tarihi itibarıyla, mal rejimi sözleşmesi ile başka mal rejiminin seçilmesi halinde ise noterde mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarih itibarıyla sona ereceğinden, Mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesinde davacının hukuki yararının varlığı da açıktır." Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 22.04.2014 tarihli ve 2013/11089 E., 2014/7833 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹⁷⁹ PEHLİVAN, a.g.e., s. 80.

¹⁸⁰ Ömer Uğur GENÇCAN, **Evlenme Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 664.

¹⁸¹ PEHLİVAN, a.g.e., s. 80

¹⁸² "Sakat olan evliliğin hâkim kararıyla sonlandırılması halinde kararın kesinleştiği tarih itibarıyla butlan kararı ileriye etkili olur. Dava açılmış olsa bile evlenme, kararın kesinleşme tarihine kadar geçerli bir evliliğin bütün sonuçlarını doğurur. Öteki deyişle, iptal kararı, evlenme ile iptal kararının kesinleşmesi arasındaki süre içerisinde doğmuş olan geçerli bir evliliğe ilişkin hüküm ve sonuçları ortadan kaldırmaz. Her ne kadar, iptal kararı, evliliği sona erdirse de bu karar geçmişe etki etmeyeceği için, karardan önce meydana gelen hüküm ve sonuçlar ortadan kalkmaz. Bu maddenin sonucu olarak, evlenmenin mutlak veya nispi butlanla geçersiz olması halinde dahi, evlilik devam ettiği müddetçe eşlerin mirasçılığını etkilemez. Ancak, batıl bir evliliğin iptali amacıyla butlan (iptal) davası açılmış ve

ermesi durumunda mal rejimi de sona ereceğinden hakkında gaiplik kararı alınan kişi aksi ispat olunana dek ölü olarak kabul edildiğinden mal rejimi sona erecektir. Gaiplik halinde katılma rejiminin sona ermesi için TMK m. 131 uyarınca sadece gaiplik kararı yeterli olmamakta ayrıca evliliğin feshi için dava açılması gerekmektedir¹⁸³. Mal rejiminin tasfiye edilebilmesi için evliliğin feshine ilişkin kararın kesinleşmelidir¹⁸⁴.

Boşanma davasının devamında eşlerin mal kaçırma olasılıklarına binaen mahkeme kararının kesinleştiği tarih değil, dava tarihi dikkate alınmıştır¹⁸⁵. Tasfiye içerisinde mal gruplarının kişisel mal veya edinilmiş mal olarak değerlendirilmesi de bu tarih esas alınarak yapılacaktır¹⁸⁶. Boşanma davasının yurtdışında açılmış olması halinde, Türk mahkemelerinde geçerli olması için tanıma ve tenfiz kararı alınması gerekir. Yabancı mahkemede davanın açılış tarihinde eşler arasındaki mal rejimi sonlanmış olur¹⁸⁷.

---

eşlerden her ikisi de hayattaysa, iptal kararının kesinleşmesiyle evlilik tıpkı boşanmada olduğu gibi ileriye etkili olarak sona ereceğinden eşlerin artık birbirlerine mirasçı olmaları söz konusu olmaz.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 25.04.2021 tarihli ve 2013/14356 E., 2014/8163 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; PEHLİVAN, a.g.e., s.78.

¹⁸³ Evliliğin feshi kararının olmasa dahi gaiplik kararı ile mal rejiminin sona ereceğine ilişkin aksi görüş için bkz. KILIÇOĞLU, Aile, s.362.; İhsan MAKAS, **Eşler Arasındaki Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması**, 2. Baskı, Ankara, 2021, s.12.; ZEYTİN, Tasfiye, s. 108.

¹⁸⁴ YAVUZ TANAYDIN, a.g.e., s. 25.

¹⁸⁵ PEHLİVAN, a.g.e., s. 74

¹⁸⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 18.06.2008 tarihli ve 2008/432 E., 2008/444 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

¹⁸⁷ GÖKÇE, a.g.e., s. 3486.; “...Yabancı mahkeme kararı tenfiz edilmeden taraflar arasındaki mal rejiminin tasfiyesi istenmeyecek ise de, 5178 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Hukuk Usulü Kanunu’nun 59. Maddesi uyarınca yabancı mahkemenin kararı geçmişe etkili olarak hüküm ifade edecektir. Anılan yasa maddesi uyarınca taraflar arasındaki mal rejiminin yabancı mahkemede açılan boşanma dava tarihi olan 17.08.2016 tarihinde sona erdiğinin kabulü gereklidir...” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 13.06.2013 tarihli ve 2013/ 5357 E., 2013/ 9171 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

İKİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ

2.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesine İlişkin Genel Hükümler

Eşler arasında mal rejimini sona erdiren sebeplerden biri gerçekleştiğinde, eşlerin katılma alacaklarının belirlenmesi için mal rejiminin tasfiyesi önem arz etmektedir. Edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermesi halinde, kural olarak eşlerin arasında tasfiye anlaşması bulunduğu takdirde bu anlaşmaya dayalı olarak tasfiye gerçekleştirilir¹⁸⁸.

Eşlerden birinin veya eşlerden birinin ölmesi halinde ölen eşin mirasçılarının talebi üzerine ayrıntılı ve oldukça komplike mal rejiminin tasfiyesi sürecine geçilir¹⁸⁹. Tasfiye davası kapsamında değer artış payı alacağı ile katılma alacağı iki farklı alacak talebi gündeme gelmektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi,

- Mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde ölüm anından,
- Evlilik boşanma veya evliliğin iptali davasının açılmasıyla sona ermişse veya mahkeme tarafından olağanüstü mal rejimine geçilmesine karar verilmişse tasfiye için “kesinleşmiş” mahkeme kararının bulunması durumunda dava tarihinden,
- Başka bir mal rejimine geçirilerek edinilmiş mallara katılma rejimine son verilmesi durumunda mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarihten itibaren mal rejiminin tasfiyesinin talep edilebilmesi mümkündür¹⁹⁰. Mal rejiminin ölümle

¹⁸⁸ ERDEM, a.g.e., s. 283, 284.

¹⁸⁹ “Taraflar 23.11.1996 tarihinde evlenmiş olup, görülmekte olan boşanma davası hakkında davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle ret kararı verilmiştir. Dosya arasında bulunan nüfus kaydına göre davalı 31.07.2008 tarihinde ölmüştür. TMK'nun 225/1, 247 ve 271. maddeleri uyarınca mal rejimi eşlerden birinin ölümü ile sona erer. Mal rejimi ölümle sona erdikten sonra sağ kalan eşin mal rejiminin tasfiyesini istemekte hukuki yararı bulunduğu mahkemenin ret karar yerinde değildir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 15/09/2009 tarihli ve 2009/132 E., 2009/4188K. sayılı kararı.; DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 216.

¹⁹⁰ PEHLİVAN, a.g.e., s.73.; GÖKÇE, a.g.e., s. 3469,3970.

sona erdiğinde hem mal rejiminin tasfiyesi hem de terekenin tasfiyesi yapılmaktadır. Bu durumda ilk olarak mal rejimi tasfiye edilir¹⁹¹.

Evlilik birliğinin devamı sırasında tasfiye talebinde bulunulması, katılma alacağıının hacz edilmesi veya üçüncü kişilere temlik edilebilmesi söz konusu değildir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşler artık değer yarısı oranında katılma alacağına sahip olur ve eşin katılma alacağı hesaplanırken mal rejiminin sona erdiği durumdaki diğer eşin malları dikkate alınmaktadır. Madde metninde değer ve hesaplama ile ilişkin bir tanım yapılmış olup, eşler arasında mülkiyet ilişkisi ile ilgili herhangi bir düzenleme de yapılmamıştır¹⁹². Bu noktada eşlerin tasfiye sonucu elde edebileceği alacak, *ayni* bir hak değil *şahsi bir hak* niteliğinde olan alacak hakkı bir başka ifadeyle *parasal (nakdi)* haktır¹⁹³. Bir başka ifadeyle tasfiye sonucunda mal varlıkları eşlerin aynen üzerinde kalmaya devam eder ancak eşler tasfiye sonucu elde edilen artık değer yarısı oranında katılma alacağı şeklinde alacak hakkı elde etmektedir. Bu hususta mal varlıklarının parasal değerlendirilmesi ve bu hususta dikkate alınacak ölçütler önem arz eder. Eşlerin ayni hak talebinde bulunabilmesi için eşlerin TMK m.706 gereğince düzenlenmiş resmi sözleşme bulunması gerekir.

¹⁹¹ **KÖROĞLU**, a.g.e., s. 232.

¹⁹² **DEMİR**, Şamil, a.g.e., s. 248.

¹⁹³ “Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar. (TMK mad.186) Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder (TMK mad.188) Eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Evlilik birliğinin ömür boyu süreceği, gelecekte aile üyelerinin yararlanacakları beklentisiyle, ortak yaşamı ve geleceği güvence altına almak amacıyla, beraberlikten doğan dayanışmayla ve karşılıklı güvence dayanarak, örf ve adete de uygun olarak eşlerin birlikte malvarlığı edinme çabaları, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır. Bu doğrultuda edinilen malvarlığının eşlerden birinin adına kaydedilmesi mümkün değildir. Kural olarak, eşlerden birine ait mal varlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka ayni hak talebi söz konusu olamaz. Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılarının tanınan hak aynı olmayıp, şahsi alacak hakkıdır (07.10.1953 tarihli ve 8/7 YİBK).” Kayseri BAM 2. Hukuk Dairesi, 11.11.2020 tarihli ve 2020/883 E., 2020/896 K. sayılı karar. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024), Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 16.12.2019 tarihli ve 2019/5275 E., 2019/11377 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu 1953/8E. 1953/7 K. 07.10.1953. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024); **ACABEY**, a.g.e., s. 492.; **DEMİR**, Mehmet, a.g.e., s. 293.; **DEMİR**, Şamil, a.g.e., s. 248.; **ZAPATA**, a.g.e., s. 213.

2.1.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Aşamalar

Mal rejiminin tasfiyesi her eş için ayrı olarak yapılmaktadır. Detaylı olarak dikkate alınacak çok fazla ögeyi barındırsa da esas olarak 4 aşama söz konusudur¹⁹⁴. Aşamalar şu şekildedir:

- Eşlerin mallarını geri almaları ve borçlara ilişkin düzenlemeleri
- Her eşin artık değerinin hesabı
- Eşlerin artık değere katılması
- Alacakların ödenmesi

Tasfiyenin başlangıcında her eş diğer eşte bulunan kişisel mallarını geri alır. (TMK m. 226/f. 1). Eşlerden hangisine ait olduğu belirlenmeyen onların paylı mülkiyetinde olduğu kabul edilen malvarlıklarında üstün yararlarını ispat ederek malın kendilerinde kalmasını talep edebilirler¹⁹⁵. Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal söz konusu olursa, eşlerden biri kanunda belirtilen haklarını kullanabilmektedir. Ancak eşin üstün yararını ispat etmesi ve diğer eşin payını ödemesi gerekmektedir. Bu halde malın paylaşılmadan kendisine verilmesini talep edebilir (TMK m. 226/f. 2).

Bir sonraki aşamada eşlerin mal varlığında kişisel ve edinilmiş mallar tespit edilir. Edinilmiş mal ve kişisel mal ayrımı yapılarak tasfiye içerisinde dahil olacak mal varlıkları belirlenir. Eşlerin evlilik birliği içerisinde parasal veya emek şeklinde karşılıklarını vererek elde ettiği malvarlıkları edinilmiş mal olarak tasfiyeye dahil edilmektedir. Mal rejiminin sona ermesinden sonra eşlerin elde ettikleri mal varlıklarının tasfiyeye dahil edilmesi söz konusu değildir. Bunlar eşlerin kişisel malı olarak dikkate alınacaktır.

Malvarlıklarının belirlenmesi işleminin akabinde malvarlıklarının aktiflerinden pasiflerinin çıkarılması işlemi gerçekleşir. Ayrıca taraflar diğer eşe ait bir malvarlığının edinilmesi, korunması veya iyileştirilmesi için karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa değer artış payını veya denkleştirmeyi talep edebilmesi mümkündür. Sonuç olarak tasfiyede aktif kısımda yer alacak unsurlar ve pasif

¹⁹⁴ ZEYTİN, Tasfiye, s. 276.

¹⁹⁵ Zafer ZEYTİN, **Türk Medeni Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2017, s.180, 181. (Medeni Hukuk)

kısımında yer alacak olan unsurlar belirlenip çıkarma işlemi gerçekleştikten sonra iki taraflı olarak artık değer hesaplanmaktadır¹⁹⁶.

Artık değer, eklenecek değerlerin dahil edilmesi ve denkleştirilmenin yapılmasının ardından elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar düşülerek hesaplanmaktadır (TMK m. 231). TMK 231. maddesinde artık değer tanımı yapıldığından yanı sıra tasfiyenin nasıl yapılacağı da düzenlenmiştir¹⁹⁷. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin de tasfiye davalarında TMK m. 231 düzenlemesini dikkate aldığı görülmektedir¹⁹⁸. Eşlerin başka bir oran belirlemedikleri takdirde artık değer yarısı oranında katılma alacakları söz konusu olur. Bu noktada esas itibarıyla tasfiyenin amacı eşlerin katılma alacaklarını belirlemektir.

2.1.1.1.Eşlerin Birbirlerinde Olan Mallarını Geri Almaları, Paylı Mülkiyete Konu Malvarlığı Değerlerinin Tasfiyesi ve Borçlarına İlişkin Düzenlemeler

2.1.1.1.1. Malların Geri Alınması

Evlilik devamında eşlerin malvarlıkları üzerinde bireysel veya birlikte mülkiyetleri söz konusu olabilir. Tasfiye aşamasına geçilmeden önce, TMK m. 226/f.1 uyarınca her eş, diğer eşte bulunan mülkiyeti kendisine ait olan mallarını geri alır. Malvarlıklarının edinilmiş veya kişisel mal olup olmadığı veya eşler arasındaki mal rejiminin devam edip etmediği önem arz etmez¹⁹⁹. Mal rejimi tasfiyesinde her eş zilyetliğinde bulunan diğer eşe ait malvarlıklarını diğer eşe iade etmekle yükümlüdür²⁰⁰.

¹⁹⁶ Ahmet M. KILIÇOĞLU, Aile, s. 429.

¹⁹⁷ DEMİR, Şamil, a.g.e., s. 262

¹⁹⁸ DEMİR, Şamil, a.g.e., s. 262.; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 08.05.2012 tarihli ve 2119/3980 E. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

¹⁹⁹ Z ZEYTİN, Tasfiye, s. 287.

²⁰⁰ AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, a.g.e., s. 163.

Kişisel malların iadesi kapsamında eşlerin ayrı uyumsuzluk konusu ev eşyalarının iadesini talep edemezler. Eşlerin kişisel eşyalarının iadesi hususunda uygulamada sıklıkla rastlanan durumlarda biri de ziynet eşyalarıdır. Eşlere nişan, düğün gibi evlilik hazırlıklarında takılan takı, altınlar ve paralar evliliğin sona ermesi halinde eşlerden hangisine ait olacağı sorunu ile sıklıkla karşılaşılmaktadır. Yargıtay ziynet eşyaları bakımından hangi eşe takılmışsa o eşe ait olacağına ilişkin içtihatlarında değişiklik yaparak, evlilik sebebiyle takılan takıların kadının kişisel malı, kadına özgü takı niteliğinde olmayan ve hangi eşe ait olduğu ispatlanamayan mallar üzerinde de eşlerin paylı mülkiyetlerinin bulunduğu görüşüne sahiptir²⁰¹. Yargıtay bu konuda ülkedeki yerleşmiş olan örf adete uygun olarak güncel içtihat değişikliğine gitmiştir. Söz konusu değişiklik ile evlilik hazırlığı süresince takılan veya düğünde karşı cinse özgü takılan takılar hariç olmak üzere ziynet eşyası ve paralar hangi eşe takılırsa o eşin kişisel malı olarak kabul edilmektedir²⁰². Ülke gerçekleri ve altının kadının geleceği açısından yatırım olduğu düşüncesinin hâkim olduğu bu coğrafyada Yargıtay'ın son görüşünün yerinde olduğu düşüncesindeyiz.

Boşanma veya tasfiye davası devam ederken malvarlıklarına ilişkin taleplerde uygulamada sıklıkla kadının ziynet eşyalarının da kişisel eşyaların iadesi ile talep ettiği görülmektedir. Ancak bu hususta ziynet eşyalarını geri almadığını ispat yükü kadına

²⁰¹ Orkun TAT, “Yargı Kararları Işığında Ziynet Eşyalarının Aidiyeti Üzerine Bir Değerlendirme”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 204, Ağustos 2023, s. 103.

²⁰² “Dairemizin önceki içtihatları, “aksine bir anlaşma ya da örf âdet kuralı olmadığı takdirde, düğünde kim tarafından hangi eşe ne verilirse verilsin ne takılırsa takılsın (ziynet eşyası, altın, döviz, TL vs.) bunların hepsi kadına ait sayılır” yönündeydi. Ancak toplumumuzun gelenek ve göreneklerinin zamanla değişikliğe uğraması, ekonomik ve hukuksal ilişkilerin dinamik yapısı ve özellikle; düğünlerde kadına özgü ziynet eşyalarının dışında, ortak bir yaşam kurma aşamasında olan eşlere maddî katkı sağlamak amacıyla, ekonomik değeri olan başka şeylerin de takılması/verilmesi, dikkate alınarak, düğünde eşlere takılan/verilen ve ekonomik değeri olan eşyalarla ilgili davalarda, Dairemizin içtihatlarında değişikliğe gidilmesi zorunluluğu doğmuştur. **Bu konuda Dairemizin ilkesel nitelikteki yeni görüşüne göre;** “Taraflar arasında ziynet eşyalarının paylaşımı konusunda anlaşma mevcut ise paylaşım bu anlaşmaya göre gerçekleştirilir. Ziynet eşyalarının paylaşımı konusunda taraflar arasında anlaşma bulunmadığı takdirde yerel örf ve adetin varlığı iddia ve ispat edilirse bu kurala göre paylaşım gerçekleştirilir. Aksi takdirde erkeğe ve kadına takılan/verilen ve ekonomik değer taşıyan her şey kural olarak kendilerine aittir. Ne var ki takılar içinde karşı cinse özgü (kadına ya da erkeğe özgü) bir şey varsa o cinse verilmiş sayılır. Özgü olma konusunda çekişme varsa ve gerektiğinde bilirkişi incelemesi yapılmıştır. Bilirkişi incelemesi sonucunda o şeyin her iki cinse özgü olduğu belirlenmişse o şey takılan/verilen eşe ait olur. Takı sandığı/torbasına konulan ekonomik değer taşıyan şeyin aidiyeti konusunda; konulan şey kadına ya da erkeğe özgü bir şey ise o cinse verilmiş sayılır, o şeyin her iki cinse özgü olduğu belirlenmişse ortak kabul edilmelidir” yönündedir. Uyuşmazlık, tarafların iddia ve savunmaları da dikkate alınarak bu ilkeler doğrultusunda çözümlenmelidir.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 4.4.2024 tarihli ve 2023/5704 E., 2024/2402 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

düşmektedir. Zira hayatın olağan akışına göre ziynet eşyalarının kolaylıkla taşınabilmesi ve kadının himayesinde olması nedeniyle fiili ayrılık veya boşanma sürecinde evde ayrılan kadının giderken yanında götürdüğü kabul edilir²⁰³. Bu durumun aksini iddia eden eş, iddiasını ispatlamakla yükümlüdür.

2.1.1.1.2. Paylı Mülkiyete Konu Malların Tasfiyesi

Eşler malvarlıklarının tek başına maliki olabilecekleri gibi malvarlıkları üzerinde paylı mülkiyet de kurabilirler. Eşlerin iradi olarak paylı mülkiyet ilişkisini tercih etmelerinin yanı sıra kanunen de paylı mülkiyete tabi olmaları söz konusu olabilmektedir. Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen malvarlıkları, eşlerin paylı mülkiyetinde olduğu kabul edilir. Kanun koyucu bu hususta paylı mal karinesini düzenlemiştir (TMK m. 222/f. 2). Bu karine adi karine olup aksinin ispatı mümkündür²⁰⁴. Paylı mülkiyet konusu mal, taşınır, taşınmaz veya marka hakkı gibi gayri maddi bir mal da olabilir²⁰⁵. Malın türü veya eşin pay oranı önem arz etmemektedir²⁰⁶.

Eşler arasında aksine anlaşma yapılmadığı takdirde, eşlerden birinin rızası olmadan diğer eşin paylı mülkiyete konu malvarlığı üzerinde tek başına tasarrufta bulunması aile birliğinin devamlılığını bozabilir. Aile birliği içerisinde doğabilecek olumsuzların önüne geçebilmek adına TMK m. 688'de yer alan genel kuraldan uzaklaşarak TMK m. 223/f. 2'de özel düzenleme getirilmiştir. Düzenlemeye göre

²⁰³ “Karine, belli bir vaktadan, belli olmayan diğer bir vakıa için çıkarılan sonuçtur. Karine söz konusu olduğunda karine temeli ile karine sonucunu birbirinden ayırt etmek gerekir. Karineye dayanan taraf, sadece karine sonucunu ispat yükünden kurtulmuş olur, ancak karine temelini ispat etmek yükü altındadır. Maddi hukukta karineler, kanuni ve fiili karineler olmak üzere ikiye ayrılır. Karineler ispat yükü bakımından önemlidirler. Yaşam deneyi kuralları sonucu oluşan fiili karineyle; kadına özgü ziynet eşyaları, eşler arasında aksine bir anlaşma veya bu konuda yerel bir adet bulunmadıkça evlilik sırasında kim tarafından hangi eşe takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğini kazanır. Nitekim Hukuk Genel Kurulunun 05.05.2004 tarihli ve 2004/4-249 E., 2004/247 K.; 04.03.2020 tarihli ve 2017/3-1040 E., 2020/240 K.; 04.11.2020 tarihli ve 2017/3-1512 E., 2020/835 K.; sayılı kararlarında da aynı ilke benimsenmiştir.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 18.3.2021 tarihli ve 2017/2414 E., 2021/298 K. Sayılı kararı.; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 04.03.2020 tarihli ve 2017/1040 E., 2020/240 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²⁰⁴ ZAPATA, a.g.e., s. 209.

²⁰⁵ Kumru KILIÇOĞLU YILMAZ, “Eşlerin Paylı Mülkiyetleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.114, 2014, s.100.

²⁰⁶ ŞIPKA, Hukuki İşlem, s. 53, 54.

eşlerin paylı mülkiyete tabi mal varlıkları üzerinde tasarrufta bulunabilmesi için diğer eşin rızası bulunması gerekmektedir²⁰⁷. Eşlerin rızası bulunmaksızın yapılan işlemlerde yetkisiz temsile ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır (TBK m. 46).

Tasfiye esnasında, paylı mülkiyete konu malvarlığı değerleri bulunuyorsa, aynen taksim veya satış suretiyle elde edilen paranın paylaşılması yollarından ziyade eşlerden her biri kanunda belirtilen şekilde haklarından yararlanabilir. Ayrıca eşlerden her biri üstün yararını ispat ederek ve diğer eşin payını ödemek suretiyle bu malın bölünmeden kendisine verilmesini de isteyebilir (TMK m. 226/f. 2)²⁰⁸. Daha önce de ifade edildiği üzere mal rejiminin tasfiyesi sonucunda kural olarak eşlerin aynı hak talebi söz konusu olmayıp, katılma alacağı şeklinde nakdi alacak hakları vardır. Bu kuralın istisnalarından biri de TMK m. 226/f. 2’de paylı malda diğer eşin payını ödemek suretiyle üstün yararını kanıtlayarak hak sahibi olmasıdır²⁰⁹. Eşlerden birinin daha üstün yarar sahibi olup olmadığı somut olayın özelliklerine göre hâkim tarafından değerlendirilir. Bu hususta örneğin, eşin ödeme gücü, sağlık koşulları veya işyeri söz konusu olması halinde gereği gibi işletilip işletilemeyeceği gibi hususlar göz önünde bulundurulacaktır²¹⁰.

Diğer eşin payının ödemesi yapılırken “fedakarlığın denkleştirilmesi” ilkesi uyarınca pay sahibi diğer eşin devirden kaynaklanan zararlarının da karşılanması

²⁰⁷ Erol **TÜRK**, “Evlilik Birliğinde Mal Rejimleri”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 91, S. 4, 2017, s. 288.; Meltem **BULUT**, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Paylı Mülkiyetine Tabi Malların Hukuki Durumu”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 20, S. 3–4, 2016, s. 125.; **KÖSE**, a.g.e., s. 126, 127.

²⁰⁸ **HATEMİ**, a.g.e., s. 108.; **CEYLAN**, a.g.e., s. 22.

²⁰⁹ “Mal rejimi sona erdiğinde eşlerin ya da mirasçılarının tasfiye davası sonucunda katkı payı, değer artış payı ve artık değere katılma alacak hakları doğar. Kural olarak, eşlerden birine ait mal varlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka aynı hak talebi söz konusu olamaz. Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılara tanınan hak aynı olmayıp, şahsi alacak hakkıdır (07.10.1953 gün 8/7 YİBK, 4721 sayılı TMK'nun 227/1, 231, 236/1 m). TMK'nun 239/1. fıkrasında; "katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir..." denilmektedir. 226/3.madde de ise "Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler" hükmüne yer verilmiştir. Anılan kanuni düzenlemelerden de anlaşılacağı gibi, borcun ayın olarak ödenmesi borçlu eşe tanınmış bir haktır. Başka bir anlatımla, tasfiye alacaklısı ayırık durumlar hariç aynı hak isteğinde bulunamaz, ancak borçlu eş isterse, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin dava sonuçlanıncaya kadar borcunu ayın olarak ödemeyi kabul edebilir. Açıklanan bu kuralın istisnaları 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 226/2. maddesinde (alacaklı eşin tasfiyeye konu paylı malda üstün yararını kanıtlaması) ve 240. maddesinde (aile konutu veya eşyanın söz konusu olması) tahdidi olarak belirtilmiştir. Temyize konu davadaki somut olayda açıklanan istisnai durumlar mevcut değildir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 30.9.2015 tarihli ve 2015/13838 E., 2015/17018 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²¹⁰ **KILIÇOĞLU YILMAZ**, Paylı Mülkiyet, s. 102.

gerekir²¹¹. Bu hükümle eşlere “yenilik doğuran yasal alım hakkı” tanınmıştır²¹². Alım hakkının kullanılabilmesi için, eşlerin bu hususta talepte bulunması gerekmektedir. Hâkim tarafından kendiliğinden dikkate alınmaz. Üstün yararı iddiası her somut olay açısından ayrıca değerlendirilecektir. Örneğin; eşlerin sağlık durumu, mali durumları, paylı mülkiyet konusu mal üzerinde mesleği veya sanatı gereği kullanımının daha elverişli olması gibi hususlar üstün yarar iddiasının ispatında hâkim tarafından dikkate alınabilir²¹³.

Eşlerin üzerinde paylı mülkiyeti bulunduğu takdirde eşler üstün yararını ispat ederek ve diğer eşin payı oranında ödeme yaparak malvarlığına tek başına sahip olur. Bu noktada paylı mülkiyetlerinde bulunan mal hakkında katılma alacağı talebinde bulunamazlar. Yargıtay da kararında eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mala ilişkin katılma alacağı talebini reddetmiştir²¹⁴. Tasfiye davasında eşlerin paylı mülkiyete konu malvarlığı bulunması durumunda uyuşmazlığın çözümlenerek, bir eşe tahsis

²¹¹ Örnek kararlar için bkz. Yargıtay 8. HD., E. 2009/6961 K. 2010/1449 T. 30.03.2010. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²¹² BULUT, Meltem, s. 139.; KILIÇOĞLU, Aile, s. 368.

²¹³ “(...) davacı ... ada ... nolu parselde bulunan 65 nolu dükkanda tornacılık ve metal kalıpcılığı mesleğini icra ettiğine göre, mahkemece bu konu üzerinde durulması halen bu mesleği yapıp yapmadığı, dükkanda bu işi yürütüp yürütmediği konularında gerekli araştırma ve incelemenin yapılması, halen söz konusu meslek icra edilmekte ise, davacının üstün yararının olduğunun kabulü ile TMK'nun 226. maddesi kapsamındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi, (...)” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 16.04.2012 tarihli ve 2011/6790 E., 2012/2847 K. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

“Davacı E. diş hekimi olup, dava konusu yapılan ve paylı olarak taraflar adına kayıtlı bulunan meskende diş hekimliği faaliyetini sürdürmekte ve bu iş için muayenehane olarak kullanılmaktadır. Kural olarak; üstün yararın davacı tarafından kanıtlanması gerekir. Davacı diş hekimi olduğuna ve bunu muayenehane olarak kullandığı anlaşıldığına göre üstün hakkının varlığının kabulü gerekir. Mahkemenin bu yöndeki kabulü de doğrudur.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 30.03.2010 tarihli ve 2009/6961 E., 2010/1449 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²¹⁴ “Dava konusu 1482 ada 1 sayılı parselde bulunan 31 nolu mesken dosyasında bulunan tapu kaydına göre ½ oranında davacı M. X. W. ile davalı W. U. adına tapuda kayıtlı bulunduğu ve taşınmazın edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde 27.10.2005 tarihinde alındığı anlaşıldığından kural olarak söz konusu meskenin TMK'nun 219. maddesi uyarınca edinilmiş mal olduğunun kabulü gerekir. TMK'nun 236/1. fıkrası gereğince davacının (davacı kadının) taşınmaz üzerinde artık değerinin yarısı oranında hak sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Dava konusu taşınmaz edinilmiş mal olup, ½ oranında taraflar adına tapuda kayıtlı bulunduğu ve TMK'nun 236/1 fıkrası gereğince davacı M. X. W.'nin bu taşınmaz üzerinde yarı oranında (½ oranında) katılma alacağı söz konusu ise de, taşınmaz zaten ½ oranında taraflar adına tapuda kayıtlı olduğuna göre artık TMK'nun 219, 231, 232, 235 ve 236. maddeleri gereğince bu taşınmaz yönünden mal rejiminin tasfiyesine gerek bulunmamaktadır. Davacı vekilin bu yöne ilişkin temyiz itirazları açıklanan nedenlerle yerinde görülmemiştir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 31.10.2014 tarihli ve 2013/17773 E., 2014/19682 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; ZEYTİN, Tasfiye, s. 290.

edilmesinin ve ödemenin ardından, eşlerin talepleri doğrultusunda tasfiyenin diğer aşamalarına geçilmelidir.

2.1.1.1.3. Eşlerin Karşılıklı Borçlarına İlişkin Düzenlemeleri

Eşler TMK m. 226/f. 3'e göre aralarındaki borçlara ilişkin düzenlemelerde bulunabilir, borçları ödeyebilir, erteleyebilir veya alacaklarından vazgeçebilirler. Borçların hukuki sebebinin bir önemi bulunmamaktadır²¹⁵. Borçlar haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden veya sözleşmeden doğmuş olabilir. Eşler arasındaki borç ilişkisine yönelik TMK m. 217'de "*Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa, hâkim istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar.*" hükmü düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile evlilik kurumunun korunması amaçlanmıştır.

Her eş borçlarından malvarlığının tamamıyla sorumludur. Artık değer hesabında edinilmiş mallara ilişkin borçlar tasfiyenin pasifinde yer almaktadır. Bu noktada borç para veya başka bir edim olabilir. Edim verme borcundan oluşuyorsa, parasal olarak ifade edilmesi gereklidir. Yabancı para borçlarının ise tasfiye anındaki kur karşılığı dikkate alınır. Eşlerin düzenlemede buldukları borçları muaccel borç olabileceği gibi müaccel de olabilir²¹⁶.

²¹⁵ ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 526.

²¹⁶ YARAYAN, a.g.e., s. 320.

2.1.1.2. Eşlerin Kişisel ve Edinilmiş Malların Ayrılması, Malvarlıklarının Mal Gruplarına Özgülenmesi

2.1.1.2.1. Eşlerin Kişisel ve Edinilmiş Malların Ayrılması

Eşlerin tasfiye öncesinde malvarlıklarında, edinilmiş mallar ile kişisel malları gizli halde bulunur²¹⁷. Bu noktada edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi için öncelikle eşlerin evlilik süresince edinilmiş mallarının ayrı ayrı tespit edilmelidir.

Edinilmiş malların neler olduğu mal rejiminin sona erdiği tarih dikkate alınarak tespit edilir (TMK m. 225/f. 1). Eşlerin mal rejiminin sona erme tarihinden sonra edindikleri malvarlıkları üzerinde hakları bulunmamaktadır²¹⁸. Edinilmiş malların, mal rejiminin sona ermesinden sonra artması da azalması da mümkün değildir²¹⁹. Ancak malvarlıklarının değerinde azalma söz konusu olabilmektedir. Edinilmiş malın karşılıksız şekilde devredilmesi, ortadan kaldırılması veya zarar görüp yok olması, kural olarak mal rejiminin tasfiyesini veya eşlerin katılma alacaklarını etkilememektedir.

Eşler, edinilmiş mal olarak kabul edilen malvarlıklarının kendi kişisel malları olduğunu her türlü delille ispat edebilir. Malın elden çıkarılmış olması durumunda tasfiye tarihindeki değeri hesaplanarak o değer dikkate alınır²²⁰. Boşanma davası açıldığı tarihte mevcut olan mal sonradan telef olmuşsa, TBK'da düzenlenen kusursuz ifa imkansızlığı hükümleri çerçevesinde borcun sona erdiği şeklinde değerlendirilme yapılmamaktadır. Malvarlığı davanın açıldığı tarihte mevcut olduğu şekilde eşlerin katılma alacağının hesaplanmasında dikkate alınmaya devam edecektir²²¹.

²¹⁷ GÜNARSLAN, Artık Değer, s. 11.

²¹⁸ Mal rejiminin sona erdiği durumlara yukarıda detaylı olarak yer verilmiştir.

²¹⁹ ZEYTİN, Tasfiye, s. 299.

²²⁰ ACAR, Mal Rejimleri, s. 152.

²²¹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 153

2.1.1.2.2. Malvarlıklarının Mal Gruplarına Özgülenmesi

Malvarlıklarının edinilmiş mal veya kişisel mal gruplarından daha yakın ilişkide olduğu gruplardan birine özgülenmesi gerekir. Malvarlığının hangi gruba ait olduğu net bir şekilde anlaşılamiyorsa edinilmiş mal karinesi dikkate alınarak malvarlığının edinilmiş mal olduğu kabul edilecektir. Eşlerin aralarında anlaşarak kişisel malların gelirleri veya mesleğin icrası ve işletmenin faaliyeti nedeniyle elde edilen edinilmiş mallar dışındaki edinilmiş malların kişisel mal olarak özgülenmesini karar vermeleri mümkün değildir (TMK m. 221).

Mal rejiminin tasfiyesinde genellikle eşlerin kendi üzerlerinde sahip oldukları malvarlıkları dikkate alınsa da üçüncü kişilerin mülkiyetinde yer alan malvarlıklarının da mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınabilir. Malvarlığı üçüncü kişi üzerinde görünmesine rağmen, eşlerden birine ait olduğu “*üçüncü kişi perdesinin kaldırılması*” ile anlaşılırsa, malvarlığı eşlerden birinin üzerindeymiş gibi tasfiyede dikkate alınır²²². Ancak bu hususta Yargıtay’ın kararları istikrar göstermemekte olup, aksi yönde de kararları mevcuttur²²³.

²²² “(...) Gerek birbirini doğrulayan bu açıklamalara, gerekse nizalı aracın sigorta poliçesi ödemelerinin davalının kredi kartıyla yapılmış bulunmasına göre, her ne kadar uyumsuzluk konusu araç kayden davalı adına kayıtlı değil ise de, evlilik birliği içinde edinildiği hususu sabit bulunmaktadır. Mahkemece yapılacak iş, uyumsuzluk konusu aracın kayıt dışı alımı tarihinin boşanma dosyası ve incelemeye konu dosyada mevcut beyanların değerlendirilmesi ve gerekirse bu hususta tanıkların yeniden dinlenilmesi suretiyle tespitine çalışılması, saptanacak edinim tarihine göre tarafların tabi olduğu mal rejimi hükümlerine göre talebin değerlendirilmesi, (...)” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 08.5.2014 tarihli ve 2013/10650 E., 2014/8995 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; **ZEYTİN**, Tasfiye, s. 295, 296.

²²³ “Mahkemece, dava konusu yerin alınması amacıyla verilen paranın, mal rejiminin tasfiyesine tabi olmadığı, taşınmazın davalı eş adına kayıtlı bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm, davacı vekili tarafından temyiz edilmiş, Dairece; isabetsizlik bulunmayan yerel mahkeme hükmünün onanmasına karar verilmiştir. Davacı vekili, süresi içerisinde kararın düzeltilmesini istemiştir. Dosya kapsamına, dava evrakı ile yargılama tutanakları içeriğine, banka havale makbuzları ile tanıkların anlatımlarına göre, tarafların ...’da çalıştıkları, buradan elde ettikleri gelir ve birikimlerle dava konusu taşınmazı almaya karar verdikleri, davalı eş ...’in bu amaçla Türkiye’ye geldiği, taşınmazın taraflar adına tescil edilmesi gerekirken davalının annesi ... adına tescil edildiği anlaşıldığına ve Yargıtay ilâmında açıklanan gerekçeleri sebeplere göre yerinde olmayan ve HUMK’nun 440.maddesinde yazılı hallerden hiçbirisine uymayan davacı vekilinin aşağıda gösterilen nedenler dışındaki sair karar düzeltme istemlerinin REDDİNE,” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 07.10.2013 tarihli ve 2013/10688 E., 2013/14340 K. sayılı kararı.; <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Benzer yönde ki kararlar; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 16.04.2015 tarihli ve 2014/3470 E., 2015/8654 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

Eşlerin arasında inançlı temlik konusu malın özgülenmesi ve muvazaalı devir hususlarına uygulamada sıklıkla karşılaşılmaktadır. Yargıtay eşin kişisel malı niteliğindeki taşınmazını, teminat olarak verip evlilik içerisinde geri aldığı iddialarına kişinin kendi muvazaasına dayanamayacağını ileri sürerek edinilmiş mallar içerisinde değerlendirmiştir²²⁴.

2.1.1.3. Malların Değerleme Ölçütleri ve Değerlendirilme Anları

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde bir başka önem arz eden husus da malvarlıklarının değer biçilmesidir. Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği esnada sahip olunan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki güncel değerleriyle hesaplamada dikkate alınır (TMK m. 235/f. 1). Tasfiye anı ifadesinden, mahkeme tarafından verilen tasfiye kararı anlaşılmalıdır²²⁵. Zira tasfiye genellikle mahkemeler aracılığıyla gerçekleştiğinden dolayı uzun sürmektedir. Bu noktada malların durumlarında ve değerlerinde değişiklikler yaşanmaktadır. Uygulamada malvarlıklarına değer biçilmesi ile mahkemenin karar vermesi aynı gün içerisinde gerçekleşmediği için en güncel değer dikkate alınması gerekmektedir²²⁶.

²²⁴ “Dava konusu edilen 2 nolu bağımsız bölüm eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 15.10.2008 tarihinde 3. kişiden satın alınarak davalı eş adına tapuya tescil edilmiştir. Her ne kadar davalı davada taraf konumunda olmayan 3. kişi ile gerçek bir satış işi yapmayıp alınan borcun teminatı olarak taşınmaz verildikten sonra geri alındığını ileri sürmüş isede; bir kimsenin kendi muvazaalı işlemine dayanarak hak elde etmesi 4721 sayılı TMK'nun 2. maddesi hükmü gereğince mümkün değildir. Mahkemce edinme tarihi itibarıyla TMK. 219 vd. md. uyarınca edinilmiş mal olan tasfiyeye konu taşınmaz ile ilgili muhtemel karar tarihine en yakın tarih itibarıyla güncel sürüm değerinin bilirkişi marifetiyle yeniden tespit ettirerek katılma alacağı isteğinin kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile hüküm kurulması doğru olmamıştır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 16.2.2015 tarihli ve 2013/20201 E., 2015/4269 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; ZEYTİN, Tasfiye, s. 294.

²²⁵ “Eşlere ait kişisel ve edinilmiş mallar, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına (nitelik, seviye, aşama vb.) göre değerlendirilir (TMK mad.228/1). Bu malların, kural olarak tasfiye anındaki (TMK mad.227/1 ve 235/1), sürüm (rayiç) değerleri (TMK mad.232 ve 239/1) hesaba katılır. Yargıtay ve Dairemizin uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, tasfiye konusu malın karara en yakın tarihteki sürüm değeri belirlenmelidir. Tasfiyede devredilen mal varlığının devir tarihindeki durumu (niteliği, seviyesi, yaşı vb.) esas alınarak tasfiye (karar) tarihindeki sürüm (rayiç) değeri hesaplamada göz önünde bulundurulur.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 17.10.2018 tarihli ve 2016/11982 E., 2018/17470 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²²⁶ “Somut uyuşmazlık incelendiğinde; tasfiyeye konu edilen villa, mal rejiminin sona erdiği boşanma dava tarihi itibarıyla davalı erkek adına kayıtlı olup, gerekçeli karar yerinde aralık 2015 itibarıyla 1.400.000,00 TL olan değer üzerinden karar tarihi itibarı ile üç ay geçmiş olduğundan ekonomik

Malvarlıklarının tasfiye anındaki değerinin dikkate alınacağı genel kuralın istisnası TMK m. 235/f. 2 hükmüdür. Eklenecek değerler (TMK m. 229), mal rejiminin tasfiyesinde devir tarihlerinde ki değerleri ile dahil edilirler. Eşinden mal kaçırma amacıyla hareket eden eşe yönelik yaptırım olarak kanun koyucu tarafından bu istisna düzenlenmiştir. Ancak bu hususun aleyhe ve haksız sonuçlara yol açmaması adına somut olayın özellikleri dikkate alınarak hâkim tarafından değerlendirme yapılmalıdır.

Kişisel mallar kural olarak tasfiyeye dahil edilmediği için bu malvarlıkları yönünden değer belirlenmesi yapılmamaktadır. Ancak denkleştirme yapılması ve değer artış payı alacağıının hesaplanması gerektiği hallerde kişisel mallara yönelik değer belirlenmesinin yapılması gerekmektedir²²⁷. Değer artış payı alacağıında, TMK m. 227 uyarınca malvarlığının tasfiye sırasındaki değeri dikkate alınmakta ve değer kaybı olması halinde başlangıçtaki değeri veya malvarlığının elden çıkarılması durumunda da hâkimin hakkaniyetli bir şekilde belirleyeceği tutar dikkate alınacaktır. Denkleştirmede ise TMK m. 230/f. 3 uyarınca, malı varlığının tasfiye esnasındaki değeri ve katkı oranı nazara alınarak malın elden çıkarılması halinde de hâkimin hakkaniyetli şekilde belirleyeceği bedele göre yapılacaktır.

Kanunda yer verilen “tasfiye anı” ifadesi ile kanun koyucu tarafından karar tarihine en yakın değer tespit edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak tasfiyeye konu malların devredilmeleri halinde devir tarihindeki durumlarına göre tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre değerlendirilecektir (TMK m. 235/ f. 2)²²⁸.

---

göstergelerdeki değişikliklerin büyük olmaması nedeni ile karar tarihi itibari ile güncelleştirme yoluna gidilmediği açıklanmış ise de hesap bilirkişi raporunda nisan 2015 tarihindeki 1.100.000,00 TL değer üzerinden hesaplama yapılmış olup, Mahkemece bu rapor hükme esas alınarak davanın kısmen kabulüne karar verildiği anlaşılmaktadır. Mahkemece, mal rejimi sona erdiğinde mevcut olan taşınmazın tasfiye tarihi (bozma ile güncelliğini yitireceğinden bozmadan sonra verilecek karara en yakın tarih) itibariyle belirlenecek sürüm (rayiç) değer üzerinden davacının katılma alacağı hesaplanmalıdır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 26.6.2018 tarihli ve 2018/10380 E., 2018/14370 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 18.4.2022 tarihli ve 2021/8487 E., 2022/3733 K. Sayılı kararı.; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 24.1.2022 tarihli ve 2021/9980 E., 2022/418 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Abdulhamid **ONUŞ**, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Bıçme Yöntemi ve Zamanı”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.2, 2020, s. 643.

²²⁷ ZEYTİN, Tasfiye, s. 304.

²²⁸ “Somut olayda, boşanma dava tarihinden sonra ve fakat tasfiye henüz sona ermeden önce (henüz karar verilmeden önce) üçüncü kişiye devredilerek elden çıkarılan taşınmazların devir tarihindeki

Kanun koyucu malları değerlerinin belirlenmesine ilişkin TMK m. 232-235. maddelerinde birtakım ölçütler belirlemiştir. Bunlardan biri malların değeri belirlenirken, piyasa (sürüm/rayıç) değeridir (TMK m. 232). Rayıç değer kavramından, normal şartların altında malın serbest piyasadaki para cinsinden değeri kast edilmektedir²²⁹.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde sürüm değeri dışında başka bir değer dikkate alınabilmesi için kanun hükmünde açık bir şekilde yer verilmiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda TMK 233. maddesinde bütünlük teşkil eden tarımsal işletmelerde malik veya mirasçıları sürüm değeri üzerinden hesaplama yapılmasını istemediği durumlarda gelir değerinin dikkate alınacağı düzenlenmiştir²³⁰. Fakat katılma alacağını talep eden eş veya mirasçıları tarımsal işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilirler (TMK m. 233/f. 2)²³¹. Malvarlıklarının sürüm değerinin tespitinin teknik bir konu olması nedeniyle, tasfiye davalarının uzman bilirkişilerden yardım alınmaktadır.

---

değerleri mi yoksa karar tarihine yakın tarihteki yani tasfiye anındaki değerleriyle mi hesaba katılacakları hususu uyumsuzluk konusunu oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak TMK'nun 235/2. fıkrasının somut olayda uygulama olanağı bulunup bulunmadığının tartışılması gerekir. Anılan maddenin 1. fıkrasında, tasfiyeye konu olacak malların değerinin tasfiye anı yani karar tarihine yakın tarihteki değeri esas alınarak belirlenmesi kanun koyucu tarafından uygun bulunmuştur. Kural olarak, mal rejiminin sona erdiği zamanda mevcut olan edinilmiş malların tasfiye anındaki sürüm değerleri ile tasfiyede yer alacağı konusunda bir duraksama söz konusu değildir. Eklenecek değerler TMK'nun 229/1. fıkranın 1 ve 2 nolu bentlerinde açıklanmıştır. TMK'nun 235/2. fıkrasının da TMK'nun 229. maddesiyle bağlantılı olarak getirildiği görülmektedir. Söz konusu TMK'nun 229. maddesinde belirtilen malların da mal rejiminin devamı süresince edinilen mallardan olduğu hususunda bir kuşku söz konusu değildir. Bu bakımdan mal rejiminin sona ermesinden sonra ancak tasfiye sona ermeden önce edinilmiş malın elden çıkarılması halinde, bu mal TMK'nun 235/1. fıkrası gereği tasfiye halindeki değeri ile hesaba katılmalıdır. Devir anında yerine geçen değer yada devir anındaki rayıç değer gözönüne alınmaz. Zira TMK'nun 235. maddesinin 2. fıkrasında söz edilen eklenecek değerler aynı Kanun'un 229. maddesinde 2 bent halinde sayılan haller için geçerli olmaktadır. Dolayısıyla mal rejiminin sona ermesinden önceki malların devrini hedeflemektedir. Mal rejiminin sona erdiği anda bir eşin mal varlığında bulunan edinilmiş bir malın, daha sonra tasfiye sona ermeden yani kararın verilmesi tarihinden önce elden çıkarılması halinde bu malın değeri TMK'nun 235/1. fıkrası gereği tasfiye anındaki değeriyle hesaba katılması uygun olacaktır. Yani, taşınmazlar mal rejimi sona erdikten sonra üçüncü kişilere devredildiğinde devir tarihindeki değer değil, tasfiye tarihindeki yani karar tarihine yakın tarihteki değerleri esas alınmak suretiyle bu değerlerin tasfiyede gözetilmesi gerektiğinin kabulü gerekir.” <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; **ONUŞ**, a.g.e., s. 641.

²²⁹ **ONUŞ**, a.g.e., s. 624.

²³⁰ **GÜNARSLAN**, Artık Değer, s. 11, 12.

²³¹ Bilal **KÖSEÖĞLU** / Köksal **KOCAĞA**, **Aile Hukuku ve Uygulaması**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2011, s. 655.

Kanun koyucu tarafından hakkaniyet gereği değerlendirme yapılabilecek özel haller TMK m. 234’de düzenlenmiştir. Madde metninde örnekleyici olarak “sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar ve mali durumu” sayılmıştır. Özel durumların varlığı halinde, gelir değeri üzerinden değerlendirme yapılmasının ortaya çıkartabileceği olumsuz sonuçların önüne geçmek amacıyla hâkim tarafından uygun bir miktar hakkaniyet arttırımı yapılabilir (TMK m. 234)²³². Artırım yapılabilecek özel hallere örnek olarak sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar veya mali durumu sayılmıştır (TMK m. 234/f. 2). Artırım hususunda “uygun bir miktar” şeklinde belirterek hâkime takdir yetkisi tanınmıştır (TMK m. 4).

Alacaklarda nominal değer dikkate alınır²³³. Ticari işletmelerinde değerlemesinde, işletme çalıştırılmaya devam edecekse geleceğe dönük olarak faaliyet değeri, devam etmeyecekse tasfiye anındaki değeri dikkate alınır²³⁴. Tasfiyede değer belirlemelerinde yaşanan sorunlardan biri de borçlara değer biçilmesidir. Zira artık değer hesaplaması yapılırken borçların düşülmesi gerekmektedir. Para borcu dışında kalan borçlarda değer belirlemesi yapılmalıdır. Para borçlarında değer belirlemesi yabancı para borçları dışında yapılmamaktadır²³⁵. Yabancı para borçlarında da mal rejiminin sona erdiği eski tarihli kurun karşılığı değer dikkate alınması gerekmektedir²³⁶.

²³² Akıntürk, hakim tarafından belirlenen bedele “özel hal değeri” olarak adlandırmaktadır. **AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN**, a.g.e., s. 163.

²³³ **ONUŞ**, a.g.e., s. 628.

²³⁴ **ONUŞ**, a.g.e., s. 629.

²³⁵ Faiz geliri de para niteliğinde olmasına rağmen Yargıtay “(...) faiz gelirleri ile ilgili bankalardan alınan yazı cevapları ve dosya arasındaki hesap hareketlerinden faiz gelirleri üzerinden hükmedilen katılma alacağına da bir hata yapılmadığına, hükmedilen miktarın katılma alacağı olması sebebiyle gerek dava gerek ıslah tarihi itibarıyla faize hükmedilme imkânı bulunmayıp eldeki davanın karar tarihinden geçerli olmak üzere faize hükmedilebileceğine, (...)” karar vermiştir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 17.09.2013 tarihli ve 2013/7360 E., 2013/12402 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

²³⁶ **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 153.

2.1.1.4. Denkleştirme

Eşlerden birinin edinilmiş mallara ilişkin borcu kendi kişisel mallarından karşılması veya aksi halde kişisel mala ait borcu edinilmiş maldan karşılması halinde ödeme yapılan mal grubu lehine değer kayması oluşmaktadır. Mal rejimi tasfiyesinde denkleştirme işlemi yapılarak eşlerin katılma alacaklarında meydana gelebilecek haksızlıkların önüne geçilmektedir. Tasfiyedeki konumu açısından açıklayıcı olması nedeniyle ayrı olarak bu bölümde başlıklandırılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümde ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

2.1.1.5. Değer Artış Payı

Eşler, evlilik birliği içerisinde birbirlerine çoğu zaman gerek maddi gerekse emekleriyle karşılık almaksızın katkıda bulunurlar. Genellikle evlilik birliği içerisinde eşler üçüncü kişilere sergiledikleri davranışlardan farklı olarak birbirlerine evlilik birliğinin sonlanacağını düşünmeksizin karşılıksız eylem ve işlemlerde bulunurlar. Fakat evlilik birliğinin sona ermesi halinde de yapılan katkıları taraflar talep etmektedir. Katkıların genellikle geri ödemesi olmadığı gibi eşlerin sağladıkları katkı neticesinde malvarlığı değerinin tasfiye aşamasında arttığı görülmektedir. Bu noktada taraflar değer artış payı alacağını karşılıksız yaptıkları katkının karşılığında talep edebilirken, katılma alacağını karşılık vererek edinilen malvarlığı değerini talep etmektedirler. Karşılık almaksızın katkıda bulunan eşin katkısının karşılığını tasfiye de “değer artış payı alacağı” olarak talep edebilmesi mümkündür²³⁷. Değer artış payı alacağı da katılma alacağına olduğu gibi aynı hak olmayıp alacak hakkı niteliğindedir.

Değer artış payı alacağı, eşlerin diğer eşe ait bir malvarlığının edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik karşılıksız olarak katkıda bulunduğu söz konusu olur (TMK m. 227)²³⁸. Değer artış payı alacağı için bazı şartların varlığı gereklidir. Bunlardan ilki, diğer eşe ait bir malvarlığı üzerinde katkıda bulunulmasıdır.

²³⁷ Neslihan AKÇA, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 67, S. 2, 2018, s. 204.; **DEMİR**, Mehmet, a.g.e., s. 296;

²³⁸ Bu özellikleri sebebiyle “*dolaysız katkıdan doğan alacak*” şeklinde de isimlendirilmektedir. **ACABEY**, a.g.e., s. 494.

Bu katkı maddi olduğu gibi iş görme edimi de olabilir²³⁹. İkinci olarak eşin yapmış olduğu katkıya yönelik hiç veya uygun karşılık almamış olmaması gerekir²⁴⁰. Örneğin, eşin akdi bir ilişki çerçevesinde çalıştığı iş yerinde emeğinin karşılığı olarak sadece sigorta primlerinin ödenmesi durumunda uygun karşılığı almadığı şeklinde değerlendirilecektir²⁴¹. Yapılan katkıda bağışlama kastı olması halinde değer artış alacağı söz konusu olmaz²⁴². Son olarak katkıda bulunulan malda değer artışı olması gerekmektedir. Örneğin, eşlerden birinin diğer eşe miras kalan dairenin tamirata için kendi babasının bağışladığı paradan harcama yapması halinde eşlerden birinin kişisel malı için diğer eşin kişisel malı kullanılmaktadır. Kanun koyucu tarafından eşlere mal rejimi sözleşmesinde yer verilerek değer artış payı alacağına yönelik taleplerinden vazgeçme veya değer artış payı oranı olarak farklı bir değer belirleme imkânı tanınmıştır²⁴³.

Değer artış payı alacağının hesaplanmasında, malvarlığındaki değer artışı ve katkı oranları hesaplanmalıdır. Değer artışı, malın edinildiğindeki değeri ile değer artış payı alacağının hesaplanma anındaki değeri arasındaki farktır. Katkının emek veya mal şeklinde yapılması halinde parasal karşılığının belirlenmesi gerekir. Katkıda bulunan malvarlığı değer kaybetse dahi değer artış payı alacağı talebinde bulunan eş yönünden

²³⁹ AKÇA, a.g.e., s. 205.

²⁴⁰ ŞIPKA/ÖZDOĞAN, a.g.e., s. 268.; ZEYTİN, Katkı Alacağı, s. 307.

²⁴¹ Zafer ZEYTİN, “Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.10, S. 36, Bahar-2011, s. 307.

²⁴² “... Öte yandan davalı-karşı davacı vekilinin, davacının ailesi tarafından evlilik birliğine yapılan parasal katkılardan kaynaklanan tazminat talebi hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemiş olması da doğru değildir. Ailesi tarafından davalı-karşı davacıya verilen parasal katkılar, davalıya yapılan bağış olup onun kişisel malı sayılır. Bunun taşınmazda yarattığı değer artışıyla birlikte hüküm altına alınmalıdır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 16.05.2013 tarihli ve 2012/7103 E., 2013/7298 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; “Davacı, Kişisel malı niteliğinde olan taşınmazını evlilik birliğinin ömür boyu süreceği saikiyle ve ortak yaşamı güvence altına almak kastıyla davalı eşine sattığını ileri sürmüştür. Davalı ise işlemin gerçekte bağış olduğunu, dolayısıyla kendi kişisel malı niteliğindeki bu taşınmaz nedeniyle davacının hak iddia edemeyeceğini belirtmiştir. Dosyada davalının savunmasından başka davacının bağış iradesini ortaya koyacak bir beyan ve davranışı bulunmamaktadır. Dolayısıyla salt davacı adına kayıtlı taşınmazın davalıya satış yoluyla devredilmesi işleminin, bağış iradesini gösterir nitelik taşımadığı, dolayısıyla eşler arasındaki tasfiyeye konu taşınmazın TMK'nın 219. maddesi uyarınca edinilmiş mal olduğunun kabulüyle davacının artık değere katılma alacağının bulunduğu kabulü gerekir. Davacının bağış iradesi ve kastı olmaksızın taşınmazı davalıya devrettiğinin anlaşılmasına göre; edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilen tasfiyeye konu taşınmazın, Özel Dairenin bozma ilamında gösterilen ilke ve esaslar da dikkate alınarak, gerek görülmesi hâlinde konusunun uzmanı bilirkişi veya bilirkişilerden de yardım alınarak, işin esasına yönelik bir karar verilmesi gerekir.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 21/12/2021 tarihli ve 2018/8-990 E., 2021/1728 K.sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).;

²⁴³ ZEYTİN, Katkı Alacağı, s. 307.

TMK m. 227’de nominal değer garantisi sağlandığından değer artış payı alacağı güvence altına alınmıştır²⁴⁴. Eşlerin fiili olarak ayrı olduğu ve birlikte yaşamadıkları süreçlerde eşlerin malvarlıklarına yönelik katkıda bulunmasını hayatın olağan akışına aykırı olduğu için bu dönemde ki katkılar dolayısıyla değer artış payı istenebilmesi mümkün değildir²⁴⁵.

Değer artış payı alacağının 743 sayılı Medeni Kanun döneminde karşılığı olan katkı payı alacağı, mal ayrılığı rejiminde eşlerden birinin diğer eşin malvarlığının edinmesine, korunmasına veya geliştirmesine katkı sağlaması halinde talep edilen alacak hakkıdır²⁴⁶. Örneğin, evin mutfağının yenilenmesi veya korunmasına örnek olarak malvarlığı üzerinde haczin veya ipoteğin ödenmesi şeklinde katkılardan bahsedilebilir.

Mal ayrılığı rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edildiği 743 sayılı Medeni Kanun döneminde her ne kadar kadının malvarlığı ve erkeğin mal varlığı şeklinde eşitlik gözetilen bir mal grubu ayrımı bulunsa da sosyal hayatta daha aktif olan erkeğin malvarlıklarının edinmesine katkıda bulunan kadının emeği sıklıkla göz ardı edilmiştir. Bu husustaki adaletsizliği ve yasal eksikliği Yargıtay tarafından eşin katkısını genel hükümlere göre talep edildiği katkı alacağına ilişkin içtihatlar ile giderilmeye çalışılmıştır²⁴⁷.

²⁴⁴ ZEYTİN, Tasfiye, s. 300.

²⁴⁵ “Değer artış payı alacağı bakımından fiili ayrılık döneminde diğer eşin edindiği mala katkıda bulunulması kural olarak, hayatın olağan akışına aykırı olduğundan bu dönem itibarıyla değer artış payı alacağının istenemeyeceği kabul edilmektedir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 11.12.2012 tarihli ve 2012/8516 E., 2012/12142 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²⁴⁶ AKINCI, a.g.e., s. 166.

²⁴⁷ “743 Sayılı Kanun’da, eşlerden birinin edindiği mala, diğer eş katkı yapmış ise, sağladığı bu katkı karşılığını isteyebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak Yargıtay kararları ile; katkayı sağlayan eşin, diğerinden katkısı karşılığı genel hükümlere göre bir tazminat (veya alacak) talep edebileceği kabul edilmiştir (H.G.K.’nun 01.02.1985 gün ve E:2/176, K:57; 28.09.1994 gün ve 1994/2-47 E. - 564 K.; 18.09.1996 gün ve 1996/2-498 E. - 595 K.; 03.02.1999 gün ve 1999/2-56 E. - 40 K.; 07/06/2000 gün ve 2000/2-959 E. - 972 K.; 18.06.2008 gün ve 2008/2-432 E.-444 K. sayılı ilamları)” HGK., 05.05.2010, 231/255. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

757 sayılı eski Medeni Kanun döneminde katkı payı alacağı²⁴⁸, TMK ile değer artış payı alacağı olarak anılan bu alacak TMK m.227' de düzenlenmiştir²⁴⁹. Bu maddeye göre diğer eşin malvarlığının iyileştirilmesi, geliştirilmesi veya korunmasına yönelik katkı yapan eşin katkısının karşılığı olarak değer artış payı alacağını talep edebilir²⁵⁰. Ancak tıpkı katkı payı alacağında olduğu gibi ekonomik bir katkı sözü konusu olmalıdır. Bu nedenle yalnızca evle ve çocuklarla ilgilenen eşin değer artış payı alacağı talep edebilmesi mümkün değildir²⁵¹. Bu nokta ev içerisinde emek gösteren eşin katkısının göz ardı edilmesi nedeniyle eleştirilmektedir²⁵². Ancak aile işletmesinde günlük çalışma saatleri içerisinde eşine iş yerinde yardımda bulunan kadının emeği de 743 sayılı Medeni Kanun döneminde yer alan kadının evlilik birliğindeki yükümlülüklerini de aşmaktadır²⁵³.

Katkı payı alacağı talebinde bulunan eşin, yapmış olduğu katkıyı her türlü delille ispat edebilir. Katkı para ödenmesi şeklinde olabileceği gibi, eşin emeği ile katkı sağlaması şeklinde olabilir. Örneğin; eşin karşılık almaksızın diğer eşin işlerine yardımda bulunması veya işyerinde çalışması emek şeklinde katkıdır²⁵⁴. Benzer şekilde eşin el işi yaparak elde ettiği kazancı evin giderlerine harcaması kocanın da

²⁴⁸ 01.01.2002 tarihinden önce 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin (TKM) yürürlükte olduğu dönemde, eşler arasında yasal mal ayrılığı rejimi geçerliydi (TKM mad.170). TKM'de, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenleme mevcut olmadığından, eşlerin bu dönemde edindikleri mal varlığının tasfiyesine ilişkin uyumsuzluk, aynı kanununun 5.maddesi yollamasıyla Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri göz önünde bulundurularak "katkı payı alacağı" hesaplama yöntemi kurallarına göre çözüme kavuşturulmalıdır. Zira Borçlar Kanunu, Medeni Kanununun tamamlayıcısı olarak kabul edilmiştir (eBK mad.544, TBK mad.646).” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 09.10.2018 tarihli ve 2018/13094 E., 2018/16994 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024), Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 19.2.2019 sayılı kararı ve 2017/10116 E., 2019/1635 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²⁴⁹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 877.; Ahmet UĞUR, “Mal Ayrılığı ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimlerinde, Katkı ve Katılım Alacağı Hesabı”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 89, S. 1, 2015, s. 54. Acabey tarafından “dolaysız katkıdan doğan alacak” olarak da isimlendirilebileceği düşünülmektedir. Detaylı bilgi için bkz. ACABEY, a.g.e., s. 494.

²⁵⁰ AKINCI, a.g.e., s. 169.

²⁵¹ “(...) değer artışı nedeniyle alacak talep edebilmek için de, talepte bulunan eşin, diğer eşe ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına parasal veya para ile ölçülebilen maddi bir katkı sağlamış olması gerekir. Çalışmayan ve herhangi bir kazancı ve geliri bulunmayan kadının, ev işlerinde harcadığı emeği, bu maddeye göre yine katkı sayılmaz ve kadın bu emeğine dayanarak yine değer artışı için alacak talep edemez.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 18.06.2008 tarihli ve 2008/432 E., 2008/444 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Bkz. ZEYTİN, Tasfiye, s. 132 vd.; AKINCI, a.g.e., s. 169.

²⁵² Ahmet AYAR, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Kadın Hakları Açısından Bir Bakış”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 1, Haziran 2018, s. 98.

²⁵³ ZEYTİN, Katkı Alacağı, s. 302.

²⁵⁴ AKINCI, a.g.e., s. 167.

kendi geliri ile yatırımında bulunması örnek verilebilir. Burada sağlanan katkı ev işlerine veya çocuklara yönelik sarf edilen emek değildir. Zira bu tür emek TMK m. 186/f. 3 “Eşler, birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar” hükmü uyarınca evlilik birliğinin tabiatı gereği olağandır. Bu noktada çalışmayan eşin katkı payı alacağına gündeme gelemeyecektir. Bu hususta birçok Yargıtay kararında çalışmayan eşin katkı payı alacağı taleplerini reddedildiği görülmektedir²⁵⁵. Katkı payı alacağı 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi tutulmuştur²⁵⁶.

Katkı payı alacağına hesaplanmasında, eşin yapmış olduğu katkı ile alacağın talebi arasında bir süre geçmiş olması halinde ilk olarak katkı oranının belirlenmesi gerekmektedir. Katkı oranı, yapılan katkının/katkı yapıldığı andaki mal varlığı değerine oranlanması ile bulunur²⁵⁷. Bulunan oranın malvarlığının güncel değeri ile çarpılması ile de katkı payı alacağı hesaplanmaktadır.

²⁵⁵ “Dinlenen tanıklar, davalı kadının 2000 yılında hediyelik eşya yapıp sattığını zaman zaman da temizliğe gittiğini ifade etmişlerdir. Davacının davalıya ait evin ve otomobilin edinilmesine katkıda bulunduğuna ilişkin bir beyan ve delil bulunmamaktadır. Kadının, ev kadını olarak, evin yemek, temizlik gibi işlerini yapması ve çocukların bakımını üstlenmiş olması, Türk Medeni Kanunu’nun 227. maddesi anlamında katkı sayılamaz. O halde, isteğin reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 4.6.2007 tarihli ve 2007/8774 E., 2007/9394 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; AKINCI, a.g.e., s. 168.

²⁵⁶ AKINCI, a.g.e., s.169.

²⁵⁷ ZEYTİN, Katkı Alacağı, s. 303.; “katkı nispeti” olarak ifadesi için bkz. UĞUR, a.g.e., s. 54.; “Bu açıklamalar doğrultusunda; öncelikle evlenme tarihinden, malın edinildiği tarihe kadar, eşlerin çalışma sürelerine ve gelirlerine ilişkin belgeler buldukları yerlerden eksiksiz olarak getirilmelidir. Çalışmanın sabit olmasına rağmen, bir kısım döneme ilişkin belgelere ulaşılamaması durumunda, ilgili meslek kuruluşlarından ve/veya bilirkişilerden o döneme ilişkin yaklaşık gelir durumu sorulup öğrenilerek, malın edinildiği tarihe kadar ki eşlerin tüm gelirleri ayrı ayrı belirlenmelidir. Sonra, her bir eşin alışkanlıkları, ekonomik ve sosyal statüleri gözetilerek, kişisel harcamaları ile ayrıca kocanın 743 sayılı TKM’nin 152. maddesi gereğince evi geçindirme yükümlülüğü nedeniyle yapabileceği harcama, eşlerin kendi gelirlerinden düşülerek, gerçekleştirebilecekleri tasarruf miktarları ayrı ayrı tespit edilmeli, daha sonra her eşin tasarruf miktarının, birlikte yaptıkları toplam tasarruf miktarı içerisindeki oranı belirlenmelidir. Her bir eşin bulunan bu tasarruf oranı, çalışmaları karşılığı elde ettikleri gelirleriyle malın alımına yaptıkları katkı oranı olarak kabul edilerek, tasfiyeye konu malın dava tarihi itibarıyla belirlenecek sürüm(rayiç) değeri ile çarpılmak suretiyle katkı payı alacak miktarları hesaplanır. Sözü edilen değer tespiti, belirleme ve hesaplamaların yapılabilmesi için gerek görülmesi durumunda konusunun uzmanı bilirkişi veya bilirkişilerden de yardım alınmalıdır. Tasfiyeye konu birden fazla malın bulunması durumunda, her biri için aynı yöntem uygulanır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 29/03/2021 tarihli ve 2021/506 E., 2021/2885 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

2.1.1.6. Eklenecek Değerler

Eşler mal rejimi süresince, kendilerine ait malvarlıklarını tasarruf etme ve yönetme hakları bulunmaktadır. Eşler mal rejimi sona erdiğinde kural olarak *halen mevcut olan* edinilmiş mallar üzerinde hakları vardır²⁵⁸ (TMK m. 228/f. 1, m. 235/f. 1.). Bu durumun diğer eşin aleyhine olacak şekilde tasarrufta bulunulması şeklinde kötüye kullanılmasının önüne geçmek amacıyla kanun koyucu TMK m. 229'da eklenecek değerleri iki bent halinde düzenlemiştir²⁵⁹. Bunlar:

1- *“eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar”*

2- *“bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azalmak kastıyla yaptığı devirler”*dir.

Eklenecek değerler düzenlemesi ile katılma alacağını azaltma amacıyla devir yapılan eşlerin hakları korunması amaçlanmaktadır. Ancak malvarlığının mevcut durumunda değişiklik olmamakla birlikte, mal rejiminin tasfiyesinde malvarlığı devredilmemiş gibi dikkate alınmaktadır²⁶⁰.

2.1.1.6.1. Karşılıksız Kazandırmalar

Eklenecek değerler bakımından, TMK m. 229/ f. 1 uyarınca karşılıksız kazandırmaların hesaplama da aktiflere eklenebilmesi için bazı şartların varlığı gerekmektedir. Öncelikle, malvarlığı edinilmiş mal olmalı, mal rejimi sona ermesinden önceki 1 yıl içerisinde karşılıksız kazandırma ile üçüncü kişiye devir işlemi gerçekleşmeli ve eşin rızası bulunmamalıdır. TMK m. 229/f. 1-b.'de yer alan düzenlemesi dahilinde olan karşılıksız kazandırma aynı zamanda TMK m. 669 vd.

²⁵⁸ ACABEY, a.g.e., s. 492.

²⁵⁹ GÜNARSLAN, Artık Değer, a.g.e., s. 53.

²⁶⁰ Süheyla ZORLU, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklemenin Konusu Olan Değerler (Tmk M.229) Ve Yargıtay Uygulaması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 2, 2021, s. 698.; Arzu GENÇ ARIDEMİR, “Eşlerden Birinin Üçüncü Kişiyile Yaptığı Muvazaalı İşlemlerin Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine İlişkin TMK Md.229 Hükmü Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C.76, S. 2, 2018, s. 445, <https://dergipark.org.tr/>, E.T. 30.08.2024.

maddelerinde yer alan terekenin tasfiyesinde söz konusu olan denkleştirme kapsamında olabilir²⁶¹.

Karşılıksız kazandırmalara, bağış, vakıf kurma, üçüncü kişi yararına sigorta vs. örnek gösterilebilir²⁶². Ölüm bağı tasarrufla yapılabileceği gibi sağlararası da yapılabilir²⁶³. Kazandırma yapılırken eşlerin borçlanmış ancak henüz mülkiyeti devir işleminin gerçekleşmemiş olması halinde mülkiyet tasfiye anında devredilmediğinden tasfiyede edinilmiş mal olarak dikkate alınır. Bu noktada kazandırmanın kişisel mallar üzerinden yapılması halinde eklenecek değerler kapsamında değerlendirilmemektedir.

2.1.1.6.2. Diğer Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastı ile Yapılan Devirler

TMK m. 229/f. 1-b. 2’de eşin, diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerin de edinilmiş mallara değer olarak ekleneceği düzenlenmiştir. Karşılıksız kazandırma bakımından TMK m. 229/ b. 2 de süre yönünden mal rejimi devam ederken yapılması dışında kısıtlama bulunmamaktadır²⁶⁴. Mal rejiminin devamı sırasında yapılan devrin ilgili bent kapsamında değerlendirilebilmesi için aleyhine devir yapılan eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla hareket edilmiş olmalıdır. Örneğin, boşanma davasından kısa süre öncesinde devir yapılmış olması ve eşlerin o süre içerisinde bir araya gelmemesi durumunda Yargıtay katılma alacağının azaltılmasına yönelik kastın bulunduğu hükmetmiştir²⁶⁵.

²⁶¹ Detaylı bilgi için bkz. Ceyhun Aytuğ ÇAKIR, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 345 vd.

²⁶² DEMİR, Şamil, a.g.e., s. 254.

²⁶³ KÖSEOĞLU, a.g.e., s. 656.

²⁶⁴ İlgili düzenlemenin gerekçesi şu şekildedir: “Maddenin (2) numaralı bendinde, edinilmiş mallara eklenmesi gereken değerlerden ikinci olarak, bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin payını azaltmak amacıyla yaptığı devirler değerlendirilmiştir. Burada da bir önceki bentte olduğu gibi mirasta tenkise tâbi tasarruflar arasında yer alan ‘saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yapıldığı açık olan temliklere’ benzer bir hüküm getirilmiştir. Eşlerden birinin mal rejiminin devam ettiği süre içinde diğer eşin edinilmiş mallardan pay almasını azaltmak üzere yaptığı devirler de tasfiye sırasında edinilmiş mallara, hiç devir edilmemiş gibi eklenecektir.” Özge YENİCE CEYLAN, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklenecek Değerler”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S. 3, 2018, s. 225.

²⁶⁵ “Somut olayda, mahkemece Eminönü’ndeki dükkandan kira gelirinin mevcut olduğu ispatlanmadığının kabulü yerinde ise de, dükkanın devir parasına yönelik ret kararı dosyadaki mevcut

Karşılıksız kazandırma eklenecek değer olarak dikkate alınması talebini, eski eş veya eşin ölümü halinde mirasçıları ileri sürebilir. Bu noktada eski eş veya mirasçıların alacaklılarının dava hakkı bulunmamaktadır²⁶⁶. Doktrinde TMK m. 229 ve m. 231 emredici düzenlemeler olması nedeniyle, hâkim önüne gelen olayda eklenecek değerleri tespit etmesi halinde re'sen tasfiyede dikkate alması gerektiği yönünde görüşler vardır²⁶⁷. Aksi takdirde diğer eşin aleyhine olan bu devirler tasfiye esnasında korunmuş olur. Ancak Yargıtay eşin eklenecek değerlere yönelik olarak talebinin bulunması gerektiği yönünde kararlar vermektedir²⁶⁸.

Eklenecek değerler kapsamında tasfiyede mal rejimi ölümle sona ermişse dahi malvarlığının devir tarihindeki değerinin dikkate alınması gerekir²⁶⁹. Mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde mal rejiminin tasfiyesinde eklenecek değerlerin hesabında, tasfiyenin yapılması miras hukukuna ilişkin hükümlerde TMK m. 669/f. 2'de kapsamında denkleştirme veya TMK m.565/f.1-3 kapsamında tenkis hükümlerinin birlikte uygulanmasına sebebiyet verecektir²⁷⁰.

---

delil durumuna göre hatalı olmuştur. Şöyle ki, davalı erkeğin dükkanın işletmesini evlilik birliği içinde 08.05.2009 devraldığı, taraflar arasındaki darp olayından sonra, boşanma dava tarihinden (27.12.2010) önce 29.06.2010 tarihinde davalı erkeğin kız kardeşine dükkanın işletmesini devrettiği anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece dükkanın işletmesinin devir tarihi ile taraflar arasındaki darp olayının tarihi ve önceki boşanma dava tarihi göz önünde bulundurulduğunda TMK 229. maddesi gereğince dükkanın devir parasının eklenecek değer kabul edilerek tasfiyede dikkate alınması gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 10.11.2021 tarihli ve 2021/5410 E., 2021/8376 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Benzer yöndeki kararlar için bkz. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 12.04.2021 tarihli ve 2020/3418 E., 2021/3357 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²⁶⁶ **DEMİR**, Şamil, a.g.e., s. 255.; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 23.05.2013 tarihli ve 2012/11340 E., 2013/7775 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 08.05.2014 tarihli ve 2013/10650 E., 2014/8995 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

²⁶⁷ Re'sen dikkate alması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **DEMİR**, Şamil, a.g.e., s. 255.; **ÖZTAN**, Aile Hukuku, s. 504.; Aksi yönde görüş için bkz. **ZEYTİN**, Tasfiye, s. 244 vd.

²⁶⁸ “... Dosya kapsamında bulunan belgelere göre, davalı ...'ın Merkez Bankası'ndaki Euro hesabı mal rejimi sona ermesinden yaklaşık üç yıl önce (15.11.2005) çekilerek eşlerin müşterek çocukları... 'a verilmiş, ... plakalı araç da 17.03.2005 tarihinde ... tarafından devredilmiş olup, mal rejimi sona erdiği tarihte mevcut olmayıp, TMK. 229 maddesinde belirtilen eklenecek değer olduğu yönünde iddia ileri sürülmediğinden sözkonusu davalı ...'ın Merkez Banka sı'ndaki Euro hesabının ve ... plakalı aracın tasfiyeye dâhil edilmemesi gerekir...” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 23.1.2018 tarihli ve E. 2017/15876 K. 2018/1143 sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²⁶⁹ **YENİCE CEYLAN**, a.g.e., s. 231.

²⁷⁰ Detaylı bilgi için bkz. Gamze **TURAN BAŞARA**, “Eşlerden Birinin Yaptığı Sağlararası Karşılıksız Kazandırmaların Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine ve Miras Hukukuna İlişkin Kurallar Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.10, S.111, Kasım 2015, s. 58-77.

Kazandırma ve devirlerde kazandırma yapılan üçüncü kişi TMK 241. maddesi uyarınca sorumludur. Katılma alacağını ödeyecek olan eşin malvarlığı, katılma alacağını ödemeye yetmiyorsa eksik kalan kısım katılma alacağını ihlalde bulunan üçüncü kişiden talep edilebilir²⁷¹. Bu noktada üçüncü kişiye, aleyhe devir yapan eşin malvarlığının karşılamadığı eksik kalan katılma alacağı için devraldığı malvarlığı değeri tutarında sınırlı olarak başvurulabilir. TMK m. 241/f. 2'e göre üçüncü kişilere yönelik olarak açılacak davanın ihlalin öğrenme tarihinden itibaren bir yıl ve her halde mal rejiminin sona ermesinden itibaren beş yıllık hak düşürücü süresi bulunmaktadır²⁷².

Aleyhe devirde bulunulan eş, İİK m. 277 vd. uyarınca, muvazaalı devirlere yönelik olarak tasarrufun iptali davası da açabilir. Mal rejiminin tasfiyesi istenmeden muvazaalı devir iptal edilmek istendiğinde görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir²⁷³. Eşler arasında görülen tapu iptal ve tescili davası, tasfiye davasını bekletici mesele yapmayacaktır²⁷⁴.

²⁷¹ DEMİR, Şamil, a.g.e., s. 255.

²⁷² YENİCE CEYLAN, a.g.e., s. 246.

²⁷³ DEMİR, Şamil, a.g.e., s. 255.

²⁷⁴ "818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 18.maddesinde irade ile beyan arasında kasten yaratılan aykırılık olarak tarif edilen muvazaalı kurumu düzenlenmiştir. Yani muvazaalı işlemde, taraflar üçüncü kişileri aldatmak kastı ile ve fakat gerçek iradelerine uymayan, aralarında hüküm ve sonuç meydana getirmeyen bir görünüş yaratmak hususunda anlaşmışlardır. Muvazaanın varlığı halinde, görünürdeki sözleşme tarafların gerçek iradelerine uymadığından, gizli bağış sözleşmesi de 4721 s.Türk Medeni Kanunu'nun 706, Borçlar Kanunu'nun 213 ve Tapu Kanunu'nun 26. maddelerinde öngörülen şekil koşullarından yoksun bulunduğundan geçersizdir.4721 s.TMK'nın 229/2.maddesine bakıldığında ise, bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerin edinilmiş mallara ekleneceği düzenlenmiştir. Burada üzerinde durulması gereken kavram "Katılma alacağını azaltmak kastı" dır. Yoksa var olan bir iradenin gizlenip görünüşte başka bir işlem yapılması hususu değildir.Taraflar arasında yapılan bir sözleşme muvazaalı olmasa bile alacağı azaltma kastı ile yapılmış olabilir. Yani geçerli sözleşmelerde de maddede değinildiği anlamda alacağı azaltma kastı bulunabilecektir. Muvazaaya dayalı dava sonucunda verilecek karar, TMK'nın 229/2.maddesi anlamında alacağı azaltma kastının eldeki davada değerlendirilmesi yönünden, olumlu ya da olumsuz bir sonuç doğurmayacaktır. Temlik muvazaalı olmasa bile, koşulları varsa alacağı azaltma kastı ile yapılmış olabilir. Açıklanan gerekçe ile Hukuk Genel Kurulu'nca, muvazaaya dayalı olarak açılan ve aynı hak istemini içeren tapu iptali ve tescil davasının, şahsi alacak isteme hakkı tanıyan katılma alacağı ve katkı payı ile değer artış payı alacağı istemine ilişkin davaların sonucuna etkisi bulunmadığından, eldeki dava yönünden bekletici mesele sayılmasının gerekmediği kanaatine varılarak, ön sorun oyçokluğu ile reddedilmiştir." Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 26.09.2012 tarihli ve 2012/192 E., 2012/629 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024) Yargıtay Hukuk Genel Kurul kararına yönelik olarak aksi görüş için bkz. Faruk ACAR, "Yargıtay Uygulamasında Yasal Mal Rejimine İlişkin Tespitler", **Medeni Kanunu'nun ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926'dan günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku**, Yetkin Yayınları, 2017. s. 179-186.

2.1.1.7. Artık Değerin Hesaplanması

Mal rejimi tasfiyesinde, eşlerin katılma alacakları, “artık değer” üzerinden “küllü” olarak eşlerin her biri için ayrı ayrı hesaplanmaktadır²⁷⁵. Hesaplama eşlerin edinilmiş mallarına (şartların oluşması halinde) denkleştirme (TMK m. 230) ve eklenecek değerler (TMK m. 229) dahil edilip, varsa edinilmiş mallara ilişkin borçlar çıkartıldıktan sonra elde edilen değerdir²⁷⁶. Artık değer hesabının bütüncül (küllü) olarak yapılmasının bir sonucu olarak eşlerin yalnızca belirli mal varlıklarının tasfiyesini talep etmeleri, örneğin borcu olan malvarlıklarını tasfiye dışında bırakmaları söz konusu olmamaktadır²⁷⁷.

Artık Değer Formülü = (Edinilmiş Mallar + Eklenecek Değerler + Kişisel Mallara Giden Edinilmiş Malların Karşılıkları (Denkleştirme Alacağı) – (Değer Artış Payı + Edinilmiş Mallara Giden Kişisel Malların Karşılıkları (Denkleştirme Borcu) + Borçlar). Denkleştirme bazı durumlarda artık değere eklenecek bir kalem teşkil ederken, bazı durumlarda da artık değerden çıkartılmaktadır²⁷⁸.

$$\text{Artık Değer Formülü} = (\text{EdM} + \text{EkD} + \text{Denk1}) - (\text{DAP} + \text{Denk2} + \text{B})$$

Katılma alacağı formülü = Artık değer / 2 (veya sözleşme ile kararlaştırılan oran)

Mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde sağ kalan eşin katılma alacağının terekeden düşülmesi gerektiği için öncelikle mal rejiminin tasfiyesinin ardından terekenin tasfiyesinin yapılmalıdır. Bu noktada mal rejiminin tasfiyesi, terekenin tasfiyesinin ön şartı olarak kabul edilmektedir. Her ikisi bakımından da aynı anda dava içerisinde talepte bulunulması halinde katılma alacağının bekletici sorun olarak

²⁷⁵ ACABEY, a.g.e., s. 493.; Kılıçoğlu tarafından “net değer” olarak ifade edilmektedir. KILIÇOĞLU, Aile, s. 428.

²⁷⁶ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 172.; DEMİR, Şamil, s. 247-269.

²⁷⁷ ACAR, Mal Rejimleri, s. 151.

²⁷⁸ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 19.9.2017 tarihli ve 2016/8127 E., 2017/11049 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

dikkate alınacaktır²⁷⁹. Zira ölen eşin katılma alacağı ödemesi gerekmesi halinde katılma alacağının borçluları TMK m. 641'e göre kişisel ve müteselsil olarak ölenin mirasçıları sorumludurlar²⁸⁰. Mirasçılık sıfatını yitirmemiş ise ölen eşin mirasçısı olarak sağ kalan eşinde sorumluluğu bulunmaktadır²⁸¹.

2.1.1.8. Artık Değere Katılma

Eşlerin başka bir oran belirlenmediği durumlarda edinilmiş mallarının yarısı oranında eşlerin katılma alacağı hakkı bulunmaktadır (TMK m. 236). Bu kural emredici olmayıp eşler mal rejimi sözleşmesi ile farklı bir katılma oranını kararlaştırabilirler. Ancak belirlenen katılım oranı, eşlerin mirasçılarının saklı paylarını aşmaması gerekir (TMK m. 237). Eşler arasında belirlenen katılım oranının saklı payı ihlal etmesi halinde ne şekilde yaptırım uygulanacağına kanunda yer verilmemiştir²⁸².

Kanun koyucu tarafından mehaz İsviçre Medeni Kanunu'ndan farklı olarak²⁸³ hâkime, zina ve hayata kast hallerinde indirim veya katılma alacağının tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik takdir yetkisi tanınmıştır (TMK m. 236/f. 2). Zina ve hayata kast nedenlerine dayalı olarak açılan boşanma davasının kabul edilmesi katılma alacağı davasında delil teşkil etmektedir²⁸⁴.

²⁷⁹ Mehmet AKÇAAL, "Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı ve Bunun Mirasın Tasfiyesine Etkisi", *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 2, Aralık 2020, s. 238.; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 24.06.2014 tarihli ve 2014/5192 E., 2014/13289 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 17.12.2013 tarihli ve 2013/17871 E., 2013/19233 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

²⁸⁰ AKÇAAL, a.g.e., s. 235.

²⁸¹ "...Tüm bu açıklamalar nedeniyle, davacı mirasçı sağ eşin mal rejiminin tasfiyesi sebebiyle talep ettiği ve terekeye ait borç sayılan alacak miktarından, davanın mirasçılar arasında görülmesi nedeniyle, davacı da dâhil bütün mirasçılar miras payları oranında sorumludurlar. Buna göre, hüküm altına alınan tereke borcundan davacının da miras payı oranı gözönünde bulundurularak davalıların sorumlu olduğu miktarın, talep miktarı da dikkate alınmak suretiyle hüküm fıkrasında açıkça gösterilmesi gerekirken..." Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 5.12.2016 tarihli ve 2015/7964 E., 2016/16467 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; AKÇAAL, a.g.e., s. 235.

²⁸² DOĞAN, Gökçen, a.g.e., s. 265.

²⁸³ Fahri Erdem KAŞAK, "Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Artık Değerdeki Pay Oranının Azaltılması veya Kaldırılması (TMK m. 236/II)", *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S.1, 2020, s. 111.

²⁸⁴ KÖSEOĞLU, a.g.e., s. 662.

Evlilik birliğinin sona ermesinde ağır kusurlu davranışlarda bulunan eşin, edinilmiş mallar üzerinde “hakkaniyet” gözetilerek yarı oranında hak sahipliğini kaldırmak amaçlanmıştır²⁸⁵. Hakkaniyete uygun olarak artık değerdeki katılım oranının kaldırılıp kaldırılmayacağına ilişkin takdir hakkı TMK m. 4 hükmüne göre hâkime aittir. Hakim takdir yetkisini kullanırken verdiği kararları gerekçelendirmesi gerekir²⁸⁶. Madde hükmü TMK’da bu eylemlerde bulunan eşe yönelik yeterince yaptırım bulunduğu ve katılma alacağını tazminat niteliğinde olmaması nedeniyle kusura bağlı değerlendirme yapılmasının haksızlık teşkil ettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir²⁸⁷.

2.1.1.9. Katılma Alacağının Belirlenmesi ve Ödenmesi

Eşlerin kural olarak artık değer yarısı oranında katılma alacağı bulunmaktadır. Katılma alacağı, bu noktada ancak mal rejimi sona erdiği aşamada eşlerin karşılıklı alacak ve borçları belirlendikten sonra talep edilebilir. Mal rejiminin devamı sırasında eşlerin katılma alacağını talep hakları bulunmamaktadır. Bu sebeple mal rejimi sona ermeden eşlerin, beklenen (*muntazar*) bir hakları olduğundan hareketle katılma alacaklarını devretmeleri, alacakların haczedilmesi veya iflas masasına dahil edilmesi mümkün değildir²⁸⁸.

Katılma alacağı, mal rejimi sözleşmesinin kurulmasıyla veya mahkeme tarafından yapılan tasfiyenin sona ermesiyle muaccel hale gelir²⁸⁹. Muacceliyete ilişkin herhangi bir yasal düzenleme bulunmasa dahi TMK m. 239/f. 2’de yer alan faizin başlangıç anına ilişkin düzenleme dikkate alındığında mal rejiminin

²⁸⁵ ACAR, Mal Rejimleri, s. 154.

²⁸⁶ KAŞAK, a.g.e., s. 124.

²⁸⁷ ÜNAL, a.g.e., s.131, 132.; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, a.g.e., s.140, 141.; ZEYTİN, Tasfiye, s.310.; KAŞAK, a.g.e., s. 112. Katılma alacağı yönünden yerinde ancak değer artış payı alacağı yönünden uygulanmaması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. HATEMİ, a.g.e., s. 109.

²⁸⁸ ACABEY, a.g.e., s. 493.; KIRAN, a.g.e., s. 855.; Demir, “*müstakbel hak*” olarak ifade etmiştir. DEMİR, Şamil, a.g.e., s. 255 vd.; Aksi görüş için bkz. Zafer ZEYTİN, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Artık Değere Katılma Alacağı (Veya Değer Artış Payı Alacağı) Haczedilebilir Mi?”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 8, Nisan 2007, s. 18. Haciz ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Gökçen TOPUZ, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 19, S. 1, 2011, s. 95 vd.

²⁸⁹ GÜVEN/YAZICI, a.g.e., s. 128.

tamamlanması ile muaccel hale geleceği görülmektedir²⁹⁰. Mal rejiminin tasfiyesi sonucunda doğan alacak para borcu olduğu için ifası için öncelikle edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin genel düzenlemelere, sonra mal rejimine ilişkin genel hükümlere son olarak TMK m. 5 hükmü uyarınca Borçlar Kanununun para borçlarının ifasına ilişkin hükümleri uygulanacaktır²⁹¹.

Katılma alacağının alacaklısı ve borçlusu kural olarak eşlerdir. Ancak evliliğin ölümle sona ermesi halinde bu hak mirasçılara geçmektedir. Ancak istisnai bazı hallerde TMK m. 241 uyarınca katılma alacağının borçlusu üçüncü kişilerde olabilmektedir. Katılma alacağı borçlusu eş edinilmiş malı karşılıksız olarak üçüncü bir kişiye devretmesi halinde, katılma alacağı borçlu eşten tahsil edilememişse bakiye kalan kısımdan karşılıksız devrin yapıldığı üçüncü kişi sorumlu olur²⁹².

TMK m. 236/f. 1’de mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin takas talep edebileceği düzenlenmiştir. Eşlerin birbirlerine olan borçları muaccel ise her biri alacağını ödemesi gereken borçlarını düşerek tahsil edebilir²⁹³. Takasın hâkim tarafından dikkate alınabilmesi için eşlerin açıkça dilekçelerinde yer vererek veya açacakları karşı davada talepte bulunarak ileri sürülmesi gerekir²⁹⁴. Aksi takdirde hâkimin kendiliğinden alacaklar ve borçlar arasında takas yapabilmesi mümkün değildir (HMK m. 26). Madde metninde her ne kadar “*takas edilir*” ifadesi hâkim tarafından re’sen dikkate alınması gerekiyormuş izlenimi uyandırsa da, TBK’da yer alan takasa ilişkin düzenlemelerin ve taleple bağıllık ilkesinin bertaraf edilmemesi gerekir²⁹⁵. Bu durum

²⁹⁰ Alper GÜMÜŞ, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 388.

²⁹¹ AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, a.g.e., s. 174.; KILIÇOĞLU, Katkı ve Katılma, s. 144.

²⁹² KÖSEOĞLU, a.g.e., s. 660.

²⁹³ ACAR, Mal Rejimleri, s. 150.

²⁹⁴ “TMK nun 236/1.fikrasında; “Her eş veya mirasçuları, diğer eşe ait artık değerinin yarısı üzerinden hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir” denilmiştir. Görüldüğü gibi fikranın son cümlesi alacakların takası yönünde emredici niteliktedir. Ne var ki, takasın yapılabilmesi için takas isteğinde bulunan kişinin de artık değeri istemesi gerekir. Davalı tarafından ileri sürülmüş böyle bir istek söz konusu değildir. Takasın olabilmesi için en azından yöntemine uygun bir biçimde harcı yatırılmak suretiyle bir isteğin olması ve bu isteğe bağlı olarak belirlenmiş ve kanıtlanmış bir alacağın bulunması gerekir. Sadece takas def’i isteğinde bulunmak yeterli değildir. Bu nedenle davalı vekilinin bu yöne ilişkin temyiz itirazları da yerinde değildir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 27.04.2010 tarihli ve 2010/953 E., 2010/2148 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

²⁹⁵ Fahri AKÇİN, “Eşler Arasında Mal Rejiminin Tasfiyesi Davalarında Uygulamalar”, **Medeni Kanunu’nun Ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926’dan Günümüze**

bazı yazarlar tarafından eleştirilmektedir. Zira TBK m. 139/f. 1’de yer alan genel takas düzenlemesine özel hüküm olarak getirilen TMK hükmünde eşlerin takas iradesine ihtiyaç duyulmadan re’sen takas yapılabilmesi düzenlendiği, bu nedenle hâkimin re’sen çift yönlü olarak mal rejimi tasfiyesini yapması gerektiği görüşünde olan yazarlar vardır²⁹⁶. Ancak Yargıtay ve birtakım yazarlar ancak karşı tasfiye talebi veya savunma amaçlı takas talebinde bulunulması halinde çift yönlü tasfiyenin mümkün olduğu görüşündedir²⁹⁷.

Katılma alacağını ödemesi gereken taraf, borcu ayın olarak bir başka ifadeyle mal ile ödeyebileceği gibi para ile de ödeme yapabilmektedir (TMK m. 239/f. 1)²⁹⁸. Burada ödeme yapacak eş seçimi hakkı tanınmıştır²⁹⁹. Alacaklı olan eşin ödemeye ilişkin talebi bu noktada ödeme yapan tarafı bağlayıcı değildir. Bir başka ifadeyle katılma alacağı talebinde bulunan eşin ayın olarak ödeme yapılmasını talep etme hakkı verilmemiştir. Ancak bu kural mutlak olmayıp istisnaları da mevcuttur. Sağ kalan eş TMK m. 240’da tanınan istisnai aynı hak evliliğin ölümle sona erdiği hallerde ve yalnızca aile konutu ve ev eşyası ile sınırlı olarak tanınmıştır³⁰⁰. Evliliğin ölümle sona ermesi halinde, mal rejiminin tasfiyesi sonucunda alacaklı olan eşin katılma alacağından mahsup edilmek üzere aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı (TMK m. 240/f. 2), katılma alacağının evin değerini sağlamaması halinde intifa veya oturma

---

Türk-İsviçre Medeni Hukuku, Yetkin Yayınları, 2017, s. 194.; TMK m.236/f.1 hükmünün TBK’da yer alan takasa ilişkin genel düzenlemelere özel hüküm teşkil ettiği için hakim tarafından re’sen dikkate alınacağına ilişkin görüş için bkz. **AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN**, a.g.e., s. 176.

²⁹⁶ **AKINTÜRK/ATEŞ**, s. 175, 176.; **KILIÇOĞLU**, Katkı- Katılma, s. 50, **DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ**, a.g.e., s. 236.

²⁹⁷ **ZEYİN**, Tasfiye, s. 328, 329.; **ŞIPKA/ÖZDOĞAN**, a.g.e., s. 356.

²⁹⁸ **KILIÇOĞLU**, Katkı- Katılma, s. 144.; **AKINTÜRK/ATEŞ**, s. 174.

²⁹⁹ **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 143.; **CEYLAN**, a.g.e., s. 32.; **KÖSEOĞLU**, a.g.e., s. 661.

³⁰⁰ “Mahkemece, asıl davaya dair değerlendirmede eşlerden birine ait edinilmiş mallar üzerinde, diğer eşin mülkiyet veya diğer bir aynı hak talebinin söz konusu olamayacağı ve eşlere tanınan hakkın, bir aynı hak olmayıp, şahsi bir hak olduğu belirtilerek dava dilekçesi ile davacı vekilinin 23/10/2010 tarihli celsedeki talep sonucunu açıklamaya dair beyanının kapsamı da dikkate alınarak, davacı-davalının tapu iptal ve tescili davasının reddine karar verilmiştir. Ne var ki davacı-davalı tarafın dava dilekçesinde aile konutu olan taşınmazın davacı-davalının evlilik öncesi sahip olduğu kişisel malvarlığının satımından gelen para ile alındığına dair anlatımı, 03.01.2011 tarihli cevaba cevap dilekçesinde “TMK 230,239 ve 240. maddeleri gereği yasalarımız tapu iptal ve tescil talebini müvekkile tanımaktadır” ifadesi ve 18.09.2015 tarihli ıslah dilekçeleri birlikte değerlendirildiğinde davacı-davalı tarafın mülkiyet hakkı taleplerinin TMK 240. maddesine dayandığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, söz konusu talep hakkında yukarıda belirtilen ilkeler dikkate alınıp bir değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerekirken hatalı hukuki nitelendirme ile talebin reddi bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 11.10.2016 tarihli ve 2016/1375 E., 2016/13579 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

hakkı talebinde bulunabilme hakkı kural olarak³⁰¹ bulunmaktadır (TMK m. 240/f.1-2)³⁰². Bu maddenin uygulanabilmesi için eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olması, tasfiye sonucunda sağ kalan eşin katılma alacağına sahip olması, mülkiyeti vefat eden eşe ait olmak üzere birlikte yaşadıkları konut bulunması ve sağ kalan eşin aynı hak talebinin olması gerekmektedir³⁰³. Bir başka istisnai durumda eşlerin paylı mülkiyetli olarak birlikte hak sahibi olduğu mal varlıklarında üstün yararını ispat ederek ve diğer eşin hakkına karşılık gelen bedeli ödemek suretiyle malın bölünmeden kendisine verilmesini talep edebilmesidir³⁰⁴.

Mal rejimi tasfiyesinden doğan alacaklar nedeniyle borçlu olan eşe kanun koyucu “*derhal ödemesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa,*” ödemenin uygun bir süre ertelenmesini isteme hakkı tanımıştır (TMK m. 239/f. 2)³⁰⁵. Hâkim tarafından borçlu eşe re’sen süre tanınmamaktadır. Hâkim borcun tamamının ödenmesi için belirli bir vadeye karar verebileceği gibi borcun taksitler halinde ödenmesi de karar verebilir³⁰⁶.

2.1.2. Usul Hükümleri

Mal rejiminin sona ermesinin ardından eşler arasında mal paylaşımı zorunlu değildir. Eşler veya mirasçılarının mal rejimine ilişkin taleplerini usulüne uygun

³⁰¹ TMK m. 240/f. 4’te aynı hak talebinin kullanılamayacağı istisnai olarak “*Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.*” hükmü düzenlenmiştir.

³⁰² Detaylı bilgi için bkz. Murat DOĞAN, “Mal Rejiminin Tasfiyesinde Ve Mirasın Paylaşımında Aile Konutu ve Ev Eşyası”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7, S. 3-4, Aralık 2003, s. 651- 694.; NEBİOĞLU ÖNER, a.g.e., s. 169- 218.; Zarife ŞENOCAK, “Miras Hukukunda Sağ Kalan Eşin Aile Konutunun Ve Ev Eşyasının Özgülenmesini Talep Hakkı”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 25, S. 2, 2009, s. 98-129.; Muzaffer ŞEKER, “Eşin Ölümü Halinde Malların Miras Ve Yasal Mal Rejimini Kapsamında Birbirinden Bağımsız Olarak Tasfiye Edilmesi Ve Özellikle Sağ Kalan Eşin Aile Konutu Ve Ev Eşyası Üzerinde Miras Ve Yasal Mal Rejimini Hükümlerinden Kaynaklanan Hakları (MK M.240,652)”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.1, 2007, s. 435- 450.; Çıdam Nur VURUCU, **Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutu Üzerindeki Hukuki İşlemler ve Sınırları**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

³⁰³ KILIÇOĞLU, Katkı ve Katılma, s. 184.

³⁰⁴ ZAPATA, a.g.e., s. 214.

³⁰⁵ ZEYTİN, Tasfiye, s. 229.; DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 237.

³⁰⁶ ZEYTİN, Tasfiye, s. 230.; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, a.g.e., s.117.

harçlarını yatırmak suretiyle açtıkları bir dava veya karşı dava ile ileri sürmeleri gerekmektedir³⁰⁷. Aksi takdirde mahkeme tarafından re'sen inceleme yapılmaz. Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin arasında tasfiye anlaşması bulunduğu takdirde kural olarak bu anlaşmaya dayalı olarak tasfiye gerçekleştirilmektedir. Mal rejiminin tasfiyesi, boşanmanın fer'i niteliğinde olmadığı için anlaşmalı boşanma davasında protokolde düzenlenmesi zorunlu değildir³⁰⁸. Ancak tasfiyenin eşler arasındaki protokolde yer verilerek hüküm konulabilmesi mümkündür³⁰⁹. Protokolde yer alan düzenlemede eşlerin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin metinde “tek tek ve ismen sayılmak suretiyle” karışıklığa mahal vermeyecek şekilde açıkça yer verilmelidir³¹⁰. Eşlerin anlaşmalı boşanma davasındaki protokolde evliliğin sona

³⁰⁷ ŞİMSEK, a.g.e., s. 382.

³⁰⁸ CEYLAN, a.g.e., s. 23.

³⁰⁹ “TMK'nın 166/3. maddesindeki boşanmanın mali sonuçları üzerinde anlaşma şartı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 174. maddesinde düzenlenen boşanma nedeniyle maddi ve manevi tazminat, 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk ve 182. maddesinde düzenlenen iştirak nafakası talep haklarına ilişkindir. Anlaşmada ayrıca yer verilmemişse tarafların aralarındaki akdi ilişkiyi tasfiye ettikleri kabul edilemez. Görüldüğü üzere, mal rejiminin tasfiyesi anlaşmalı boşanma kapsamında değildir. Başka bir anlatımla boşanmanın mali sonuçları hususunda taraflarca kabul edilecek düzenleme, mal rejiminin tasfiyesine yönelik istemleri içermez. Ne var ki, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin isteklerin boşanma davasına ait anlaşma protokolü kapsamına alınmasını engelleyen bir hüküm de bulunmamaktadır. Diğer yandan bir davada yapılan mahkeme içi ikrar, başka bir davada da geçerli olup, kesin delil teşkil eder (Prof. Dr. Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Altıncı baskı, İstanbul 2001, C:2, s:2045 ve HUMK'nın 236/1. m.).” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 12.04.2011 tarihli ve 2010/4983 E., 2011/2095 K. sayılı kararı.; TURHAN, Mehmet İbrahim, “Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanma ve Anlaşmalı Boşanmada Karşılaşılan Hukuki Meseleler”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.17, S.186, Şubat 2022, s.104.

³¹⁰ “Somut olayda; davacı H. D. 11.04.2011 tarihli boşanma dava dilekçesinde “... herhangi bir nafaka veya tazminat talebim bulunmamaktadır. Mal veya eşya paylaşımı ile ilgili herhangi bir isteğim yoktur” şeklinde beyanda bulunmuş, 02.06.2011 tarihli yargılama oturumunda da, dava dilekçesini tekrar ettiğini, herhangi bir nafaka, tazminat ve eşya talebinin olmadığını bildirmiş, Mahkemece, taraflar arasındaki protokolün uygunluğu saptanmadan boşanmaya karar verilmiş ve hüküm temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir. Protokole yönelik yukarıdaki açıklamalar ışığında davacının boşanmanın fer'ilerinden olan maddi, manevi manevi tazminat, yoksulluk nafakası vb. açıkça feragat ettiği sabit ise de, mal rejiminin tasfiyesine konu olan evlilik birliği içinde edinilen taşınır veya taşınmazlardan kaynaklanan haklarından feragat ettiği kabul edilemez. Anlaşmalı boşanma protokolünde mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenlemelerin bulunması ve bu yöndeki anlaşmanın geçerli olabilmesi için düzenlemenin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin olduğunun duraksamaya yer vermeyecek şekilde tek tek ve ismen sayılmak suretiyle açıkça belirlemiş olmaları gerekir. Uyuşmazlık konusu protokolün bu haliyle mal rejiminin tasfiyesini de kapsadığını söylemek güçtür. Hangi hususları içerdiği muğlak olan protokolün TMK'nın 166/3 maddesine uygunluğu kabul edilemeyeceğinden davacının boşanma davasına ilişkin dava dilekçesi ve yargılama oturumundaki beyanları esas alınarak aleyhine karar verilemez.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 19.09.2013 tarihli ve 2013/827 E., 2013/12674 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024); Öz SEÇER, “Anlaşmalı Boşanmada Eşlerin Yaptıkları Anlaşma”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.7, S. 2, 2016, s. 275. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Özge ÖNCÜ, “Eşlerin Anlaşmalı Boşanma Çerçevesinde Mal Rejiminin Tasfiyesine Yönelik Olarak Yaptıkları Anlaşmalar ve Bu Anlaşmaların Uygulamada Doğurduğu Sorunlar”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof.Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, Özel Sayı,

ermesinin mali sonuçlarına ilişkin düzenleme yapmamaları vazgeçtikleri anlamına gelmemektedir³¹¹. Örneğin; protokolde eşlerin katılma alacağından feragat ettiği düzenlenebilir. Ancak feragatin açık ve anlaşılır şekilde yazılmalıdır³¹².

Mal rejiminin tasfiyesi için arabuluculuğa başvurma şartı bulunmamaktadır. Ancak eşlerin karşılıklı anlaşarak mal rejiminin tasfiyesi için arabuluculuk yoluna başvurabilmesi de mümkündür³¹³. Eşlerin mal rejiminin tasfiyesi hususunda anlaşamadıkları takdirde tasfiye, eşlerden birinin veya mirasçıları tarafından açılacak tasfiye davası ile yapılabilir. Bu dava kapsamında iki farklı alacak talebi gündeme gelmektedir. Bunlar değer artış payı alacağı ile katılma alacağı davaları olarak iki ayrı davaya da konu olarak açılabilir. Bu davaların özelliklerinin farklılık içermesi sebebiyle hesaplama yöntemleri farklı olsa da usul ve genel ilkeler yönünden her iki dava da benzerdir. Ayrıca tasfiye davası ikame ederek bir eşin tasfiye talebinde bulunması diğer eşin herhangi bir talebinin bulunmaması halinde, sadece talepte bulunan eş yönünden tasfiye gerçekleşecektir. Talepte bağlılık ilkesinin bu durumda geçerli olduğu için TMK m. 236/f. 1 uygulama alanı bulamayacak ve eşler arasında alacaklar takas edilmeyecektir. Her iki eşin ayrı davalar açarak talepte bulunması durumunda ayrı mahkemelerde aynı hususta iki tasfiye davası açıldığından Yargıtay bu davaların birleştirilmesi gerektiğine karar vermiştir³¹⁴. Tasfiye davasında davalı taraf olan eş, katılma alacağı talebini yalnızca ayrı bir dava açarak değil, davacı eşin açtığı aynı dava içerisinde “karşı katılma alacağı” talebi ile takas defi- mahsup talebi ile de ileri sürebilir³¹⁵. Ölüm dışında diğer mal rejiminin sona ermesi sebeplerinin gerçekleşmesi halinde, evlilik boşanma veya evliliğin iptali davasının açılmasıyla sona

---

2017, s. 793 vd; Elif **SARGIN**, “Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanmanın Şartları Üzerine Bir İnceleme”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.28, S. 1, 2020, s. 373 vd.

³¹¹ **SEÇER**, a.g.e., s. 269.

³¹² **TURHAN**, a.g.e., s. 104.

³¹³ Miray **ÖZER DENİZ**, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Arabuluculuk Yoluyla Tasfiyesi.”, **Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu'nun Anısına Armağan**, 2020, s. 652, 653.

³¹⁴ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 03.05.2012 tarihli ve 2012/3516 E., 2012/3770 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

³¹⁵ **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 150.

ermiş olsa dahi tasfiye için “kesinleşmiş” mahkeme kararının bulunması gerekmektedir³¹⁶.

2.1.2.1. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Görev kuralları kamu düzeninden olması nedeniyle yargılamanın her aşamasında re’sen dikkate alınmaktadır. Bu husus HMK’da m. 1’de “*Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar kamu düzenindedir.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Mal rejiminin tasfiyesinde görevli mahkeme 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4/b. 1 gereğince Aile Mahkemesidir³¹⁷. Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda aile mahkemesi görevlidir³¹⁸. Aile mahkemesinin olmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemeleri bu davaya bakabilmektedir.

Türk Medeni Kanunu’nda “*Mal Rejiminin Tasfiyesi Davalarında Yetki*” başlığı altında m. 214’te, eşler veya üçüncü kişiler tarafından açılan mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, yetkili mahkeme belirlenmiştir. Madde hükmüne göre,

³¹⁶ “...Şöyle ki; kural olarak, boşanma kararı kesinleşmedikçe mal rejiminin tasfiyesi gerçekleştirilemez. Ancak boşanma kararının kesinleşmesinden sonra tasfiye gündeme gelir. Ne var ki, usul ekonomisi gözetilerek henüz mal rejimi davası derdest iken açılan ve devam eden boşanma davasının bulunması halinde boşanma davasının sonucunun beklenmesi bakımından bekletici mesele yapılması öteden beri Dairenin uyguladığı bir ilkedir. Direnme kararı üzerine Hukuk Genel Kuruluna intikal eden bir dava nedeniyle, Hukuk Genel Kurulunun 27.06.2012 tarihli ve 2012/8-268 Esas, 2012/420 sayılı kararında, mal rejimi davasında, boşanma davasının sonucunun beklenmesi gerektiğine karar verilmiştir. Somut olayda, taraflar arasında görülen Büyükçekmece 2. Aile Mahkemesinin 2011/199 Esas, 2012/1111 Karar sayılı boşanma dava dosyası ret ile sonuçlanmış ve 25.01.2013 tarihinde kesinleşmiş ise de; temyiz dilekçesi kapsamındaki bilgiler uyarınca, UYAP ortamında yapılan inceleme sonucu, taraflar arasında eldeki davanın karar tarihi olan 09.05.2018 tarihinden önce 03.02.2016 tarihinde açılan İzmir 13. Aile Mahkemesinin 2016/73 Esas sayılı boşanma davası bulunduğu anlaşılmıştır. O halde, kural olarak boşanma davasının sonucunun beklenmesi ve bekletici mesele yapılması gerekirken dava şartı yokluğu nedeniyle davanın reddine karar verilmesi, belirtilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararına, Daire uygulamasına ve usul ekonomisi ilkesine aykırı düşmektedir...” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 10.04.2019 tarihli ve 2018/12846E., 2019/3941K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³¹⁷ ERDEM, a.g.e., s. 288.; DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 217.

³¹⁸ “Dava, 5.5.2004 tarihinde açılmış olup, mal rejiminin tasfiyesine yöneliktir. Türk Medeni Kanunu’nun üçüncü kısım hariç ikinci kitabından (118-395 maddeler) kaynaklandığından, Aile Mahkemesi görevlidir. (4787 sayılı yasa m.4/1) Davanın görev yönünden reddi yerine yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 10.10.2005 tarihli ve 2005/11239 E., 2005/13783 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

“- Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi,
- Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,
- Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.”

Milletlerarası hukukta, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin davalarda MÖHUK m. 15 hükmü uygulama alanı bulacaktır³¹⁹. Eşlerin sözleşme ile mal rejiminin uygulanacağı hukuku seçmeleri halinde, sözleşmenin şekline ilişkin özel hüküm bulunmadığından MÖHUK m. 7’deki genel hükmün dikkate alınmalıdır³²⁰.

2.1.2.2. Faiz

Kanun koyucu tarafından TMK m. 239/f. 3 hükmünde “...tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür...” şeklinde faiz hususu düzenlenmiştir. Ayrıca durum ve koşulların bulunması halinde borçludan güvence istenebilmesi de mümkündür.

Faiz, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak hesaplanmaktadır³²¹. Faiz, asıl alacağına bağlı olan fer’i nitelikte bir alacaktır. Asıl alacakla birlikte talep edilebilmesinin yanında ayrı olarak dava ve takip konusu yapılabilir. Katılma alacağından doğan borcun para borcu olması sebebiyle TBK’da temerrüde ilişkin hükümler uygulanır. Faizin talep edilebilmesi için ihtar şartı aranmamıştır. Katılma alacağına alacağın muacceliyet tarihinden itibaren faiz işlemektedir³²². Taraflar

³¹⁹ Ayrıntılı madde hükmü “MADDE 15 / Evlilik malları – (1) Evlilik malları hakkında eşler evlenme anındaki mutad mesken veya millî hukuklarından birini açık olarak seçebilirler; böyle bir seçimin yapılmamış olması hâlinde evlilik malları hakkında eşlerin evlenme anındaki müşterek millî hukuku, bulunmaması hâlinde evlenme anındaki müşterek mutad mesken hukuku, bunun da bulunmaması hâlinde Türk hukuku uygulanır.

(2) Malların tasfiyesinde, taşınmazlar için buldukları ülke hukuku uygulanır.

(3) Evlenmeden sonra yeni bir müşterek hukuka sahip olan eşler, üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak üzere, bu yeni hukuka tâbi olabilirler.”

³²⁰ Gizem ERSEN PERÇİN, “Milletlerarası Özel Hukukta Mal Rejimine Uygulanacak Hukuk”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 177, Mayıs 2019, s.1330.

³²¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 2008/150 E., 2009/7395 K., 16.04.2009 T. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³²² “Davacı lehine hükmedilen alacak, katılma alacağı niteliğindedir. TMK.239/son maddesinde: “...aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış

arasında başka bir anlaşma bulunmuyorsa 3095 sayılı kanunda belirlenen faiz oranı geçerli olur³²³.

Eklenecek değerlerin değerlendirilmesi devir tarihine göre yapıldığı için alacağı tasfiye tarihinden itibaren faiz yürütülmektedir. Devir tarihinden itibaren faiz yürütülmediğinden katılma alacaklısı eş yönünden haksızlık teşkil etmesi nedeniyle eleştirilmektedir³²⁴. Boşanma davası açıldığı tarihte eşlerde bulunan para da edinilmiş mallara dahil olduğundan tasfiyede paylaşılacaktır. Bu noktada paranın davanın açıldığı tarihteki değerinin artık değer hesaplamasına dahil edilmesi tasfiye anında ayrıca değer biçilmemesi gerekmektedir³²⁵.

2.1.2.3. Harç

Tasfiye davasında dava konusu bedel tam olarak belirlenemediği için dava belirsiz alacak davası olarak açılmaktadır. Dava açılırken değeri belirsiz olan alacak bilirkişi tarafından hazırlanan raporla belirli hale gelmişse davacı, ıslah yoluna başvurmaksızın talep artırımında bulunabilir³²⁶. Ancak 2010 yılını öncesine ait davalarda Türk Hukuku'nda belirsiz alacak davası olmadığı için o döneme ait katkı payı alacakları talepleri kısmı dava olarak kabul edilmektedir³²⁷.

2.1.2.3. Zamanaşımı

TMK'da mal rejimine ilişkin özel olarak katılma alacağı ve değer artış payı alacağının ne zamana kadar talep edilebileceğine yönelik zamanaşımı düzenlemesi

---

*payına faiz yürütülür..." hüküm altına alınmıştır. Yargıtay'ın ve Dairemizin kökleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, karar tarihinden itibaren alacağı faiz yürütülmesi gerekirken, davalı aleyhine olacak şekilde dava tarihinden itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamıştır." Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 26.09.2017 tarihli ve 2015/18993 E., 2017/11510 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; **DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ**, a.g.e., s. 237.*

³²³ **CEYLAN**, a.g.e., s. 34.

³²⁴ **AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN**, a.g.e., s. 434.

³²⁵ **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 154.

³²⁶ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 21.01.2021 tarihli ve 2020/1729 E., 2021/334 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³²⁷ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 08.04.2019 tarihli ve 2019/12 E.,2019/3792 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

bulunmamaktadır³²⁸. Bu durum gerek doktrinde gerek Yargıtay kararlarında görüş ayrılıklarına sebebiyet vermiştir. Doktrinde baskın görüş, özel düzenleme bulunmadığı hallerde TBK m. 146 gereğince 10 yıllık zamanaşımının uygulanacağı yönündedir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi de kararlarında 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağına yer vermiştir. Ancak Yargıtay 8. Hukuk Dairesi görüş değişikliğine giderek zamanaşımını süresinin 1 yıl olduğuna hükmetmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu zamanaşımı süresinin 10 yıl olduğuna ilişkin kararı ile içtihat karışıklığına son vermiştir³²⁹. Taraflar arasında dava devam ederken taraflardan biri tarafından zamanaşımı def'i ileri sürülmüşse önce bu konuda karar verilmesi gerekir³³⁰. Zamanaşımı hukuki açıdan def'i niteliğinde olduğundan taraflarca ileri sürülmelidir.

³²⁸ Detaylı bilgi için bkz. Zafer ZEYTİN, “Artık Değere Katılma Ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 21, Mart 2008, s.15-24.; Banu Fatma GÜNARSLAN, “Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımının Tabi Olduğu Süreler”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C. 6, S. 22, Temmuz 2015, s. 495- 526.; Begüm GÜLBERK VAROL, “Katılma Alacağında Zamanaşımı Sorunu”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hukuk Sayısı*, C. 21, S. 44, 2022, s. 921-944.; Murat DOĞAN, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının Tabi Olduğu Zamanaşımı”, *Medeni Kanunu'nun ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926'dan günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2017. s.157-178.

³²⁹ “*Özel Dairenin; davacı-davalının katılma alacağına ilişkin islahın TMK m. 178 uyarınca bir (1) yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu yönündeki bozma kararına, yerel mahkemece “davanın on (10) yıllık dava zamanaşımı süresine tabi olduğu” şeklindeki gerekçe ile direnmesi, yukarıdaki açıklamalar nedeniyle yerinde olup onanmalıdır.*” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.04.2013 tarihli ve 2013/375 E., 2013/520 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³³⁰ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 08.05.2007 tarihli ve 2007/12330 E., 2007/7583 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE DENKLEŞTİRME

3.1. Genel Olarak

Hayatın olağan akışı içerisinde eşlerin sahip oldukları malvarlıklarını aralarında ayırım gözetmediği tek bir malvarlığı bütünüymüş gibi hareket ettikleri görülür³³¹. Bu noktada evlilik birliği içerisinde eşlerin kişisel malları ve edinilmiş malları arasında tasarruf işlemleri veya çeşitli harcamalar yapılmaktadır. Eşlerin ister bilinçsiz bir şekilde ister diğer eşin ileride katılma alacağını azaltma kastıyla yapılmış olsun kişisel mallarda veya edinilmiş mallarda zaman içerisinde değer artışı veya azalması meydana gelebilmektedir³³². Bu durum artık değer hesabında eşler arasındaki katılma alacağı farkına sebebiyet verir. Söz konusu değer kaymaları sebebiyle kanun koyucu tarafından TMK m. 230’da kendi malvarlığı grupları içerisinde menfaati veya elde edeceği kazancı zarara uğrayan eşin uğradığı haksızlığa çözüm olması amacıyla “*mal gruplarının denkleştirilmesi*” düzenlenmiştir³³³.

Eşler evlilik birliği içerisinde edinilmiş ve kişisel mallarında diledikleri şekilde tasarrufta bulunabilmektedir. Bu noktada edinilmiş mala ilişkin bir borcun kişisel mallardan karşılanması veya malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına eşlerden birinin kişisel malı ile katkı yapılabilir. Katılma alacağı hesaplanmasında kural olarak eşlerin kişisel malları tasfiyede dikkate alınmamaktadır³³⁴. Kişisel malın

³³¹ ERDEM, a.g.e., s. 302.

³³² Sinan OKUR, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Kişisel Mallar İle Edinilmiş Mallar Arasında Denkleştirme (TMK m.230)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S. 1, 2019, s. 566.

³³³ Madde metni şu şekildedir: “**Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme**
Madde 230- Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.

Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.”

³³⁴ “Kural olarak kişisel mallar hesaplamada dikkate alınmaz ancak, bir eşin edinilmiş malından kişisel mallara veya kişisel mallardan edinilmiş mallara bir değer kayması oluşmuşsa tasfiye sırasında

edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için edinilmiş mallardan katkı yapılması veya kişisel mala ait bir borcun edinilmiş mallar ile karşılanması durumunda kişisel mal tasfiyede yer almadığı için eşlerin katılma alacağı zarara uğrar. Aksi durumda kişisel mallarında azalma söz konusu olmaktadır. Her iki durumda da edinilmiş mal ile kişisel mal arasındaki değer kayması haksızlık oluşturmaktadır³³⁵. Denkleştirmenin yapılmaması halinde, malvarlığının yalnızca kişisel veya edinilmiş mal olarak kategorize edilip katılma alacağı hesaplaması yapılırsa tasfiye tam olarak gerçekleşmez³³⁶. Örneğin, kocanın annesinden miras kalan evi işinden elde ettiği gelirle lüks bir daireye dönüştürmesi ve zaman içerisinde evin değerinin katlanarak artması durumunda evin miras sonucu elde edilmesinden dolayı direkt olarak kişisel mal olarak tasfiyeye dahil edilmemesi haksızlık oluşturur. Zira kocanın işinden elde ettiği gelir, çalışmasının karşılığı edinim olması nedeniyle edinilmiş maldır. Edinilmiş mal üzerinde karısının da hakkı olması nedeniyle denkleştirmenin dikkate alınmaması durumunda ev üzerinden hiçbir hakkı elde edemeyen eşin hakkı korunmuş olup, katılma alacağı hesabında kendi aleyhine olan durum dengelenir.

Denkleştirme, özü itibarıyla mal rejiminin tasfiyesi esnasında aynı eşin mal grupları arasında gerçekleşebilecek adaletsizliklerinin önüne geçebilmek adına mal kesimleri arasında meydana gelen değer kaymalarının ortadan kaldırılması ve telafi edilmesi için yapılmaktadır.

Hülasa, denkleştirme bir eşin malvarlığı gruplarından birine ait borcu veya edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik bir gideri diğer malvarlığı grubundan karşılaması halinde katılma alacağı hesabında yapılan bir mahsup işlemidir³³⁷. Mahsuplaşma artık değer hesabında yapılmaktadır. TMK m. 231'de

---

denkleştirme istenebilir. T.M.K.nun 230. Maddesi uyarınca eşlerden birinin kişisel malından edinilmesine katkıda bulunulmuş ise denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre yapılır.” HGK., T. 12.09.2012, 2012/8-365 E., 2012/561 K. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³³⁵ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 550.

³³⁶ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 551.

³³⁷ “Artık değer; edinilmiş mallara katılma rejiminde, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dâhil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıktıktan sonra kalan tutardır (Türk Hukuk Lugatı, Türk Hukuk Kurumu, Ankara-2021 Baskı, Cilt-I, s. 74). 4721 sayılı Kanun'un 229 uncu maddesinde eklenecek değer, 230 uncu maddesinde denkleştirme, 231/1 inci maddesinde artık değer ve 236 ncı maddesinde ise yarı pay hükümleri düzenleme altına alınmıştır.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 24.04.2024 tarihli ve 2023/467 E.,

düzenlenen artık değere ilişkin hükümde de bu husus “Artık değer, ... denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere ...” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışma konusu edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde denkleştirme olsa da karışıklık olmaması adına paylaşımlı mal ayrılığı rejimindeki “denkleştirme bedeline” değinmekte yarar vardır. Paylaşımlı mal ayrılığı rejiminin tasfiyesinde eşlerin aynı paylaşımı esas olmakla birlikte, bunun mümkün olmaması veya bedel ilavesinin gerektiği durumlarda söz konusu olmaktadır³³⁸. TMK m. 251’de düzenlenen paylaşımlı mal ayrılığı rejimindeki paylaşmaya aykırı davranışlar, düzenlemesinde diğer eş aleyhine hareket edildiğinde aleyhine hareket eden eşin denkleştirme bedeli isteyebileceği düzenlenmiştir. Bu noktada TMK m. 230’da yer alan edinilmiş mallara katılma rejiminde “mal gruplarının denkleştirilmesi” ile paylaşımlı mal ayrılığı rejimindeki TMK m. 253’te düzenlenen “denkleştirme bedeli” farklı anlam taşımaktadır³³⁹.

3.2. Denkleştirmenin Hukuki Niteliği

Denkleştirme, bir mal grubu ile bir başka mal grubunun finanse edilmesi halinde söz konusu olur. Uygulamada ve doktrinde sıklıkla “denkleştirme alacağı” ifadesinin kullanılsa da hukuki düzeyde herhangi bir borç ilişkisi veya ayrı bir alacak davasına konu olacak alacak ilişkisi bu düzenleme de söz konusu değildir³⁴⁰. Esas itibarıyla denkleştirme de taraflar arasında bir borç ilişkisi veya alacağın mevcudiyetinin yanı sıra mal grupları arasında mahsup işlemi gerçekleşmektedir. Bu nedenle hukuki anlamda alacak ilişkisi doğmadığı gibi denkleştirme miktarının artık

---

2024/199 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Benzer yönde kararlar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 21.12.2021 tarihli ve 2018/990 E., 2021/1728 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024), Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.12.2019 tarihli ve 2017/1618 E., 2019/1370 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). **RAMAZANOĞULLARI**, Candan, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nda Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S.191, Temmuz 2022, s. 131.

³³⁸ **AKDAĞ**, a.g.e., s. 180.

³³⁹ Birbirinden farklı uygulama alanları olan bu iki kavramın karışıklığa sebebiyet vermemek adına adının “pay karşılığı bedel” gibi düzenlenmesinin daha isabetli olacağı görüşü ve denkleştirme bedeli ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **KILIÇOĞLU YILMAZ**, Paylaşımlı, s. 36.

³⁴⁰ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 1157.; **RAMAZANOĞULLARI**, a.g.e., s. 132.

değerden düşüldüğü hallerde de hukuki anlamda borç ilişkisi doğmamaktadır³⁴¹. Denkleştirme miktarı alacak hakkı niteliği bulunmadığından ve tabiatı itibariyle aynı eşin iki malvarlığı grubu arasında söz konusu olduğu için üçüncü bir şahsa temlik edilmesi veya rehnedilmesi söz konusu değildir³⁴².

3.3. Denkleştirme Türleri

Denkleştirme esas itibariyle bir eşin mal grubundan diğer mal grubuna kayma olması halinde veya değer kaymaları neticesinde malvarlıklarının birleşerek tek bir malvarlığı haline gelmesiyle gerçekleşmektedir³⁴³. Bu düzenleme de üç ayrı konu birlikte yer almaktadır³⁴⁴. Bunlardan ilki, TMK m. 230/f. 1’de düzenlenen eşin kişisel mallarından borçlarını edinilmiş mallarından karşılaması ya da aksi durumda edinilmiş mala ait borçların kişisel mallardan karşılanması halinde aynı eşin mal grupları arasındaki klasik denkleştirmedir³⁴⁵. Diğer düzenleme ise, TMK m. 230/f. 2.’de yer alan borçların mal gruplarından birine özgülenmesi durumudur. Türk Medeni Kanunu m. 230/f.3’te yer alan denkleştirmeye ilişkin sonuncu düzenleme ise, bir edinilmiş mallardan kişisel mallara veya aksi durumda mal kesimlerinde meydana gelen değer artması veya azalması hallerinde değişken denkleştirmedir. Bu hükme göre denkleştirme katkı oranı ve tasfiye anındaki karşılığına veya mal daha önce tasarrufta bulunulmuşsa hakkaniyete göre yapılmaktadır.

Genel itibariyle doktrinde denkleştirme klasik/değişken denkleştirme olarak tasnif edilse³⁴⁶ de bazı yazarlar tarafından da TMK m. 230/f. 1’de klasik denkleştirme

³⁴¹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1157.

³⁴² ŞAHAN, Gökhan, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme (TMK. Md. 230)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 13, S. 1, 2018. s. 76.

³⁴³ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 551.

³⁴⁴ ZEYTİN, Tasfiye, s. 258.

³⁴⁵ Acar, artık değer hesabında aktif kısmında yapılan denkleştirmeyi “denkleştirmenin birinci türü”, pasif kısmında yer alan denkleştirmeyi ise “denkleştirmenin ikinci türü” olarak adlandırmıştır. ACAR, Mal Rejimleri, s.143. Gençcan ise “sabit denkleştirme” ve “değişken denkleştirme” olarak ifade etmektedir. GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1160 vd.

³⁴⁶ ZEYTİN, Tasfiye, s. 258.; RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s. 133.

olağan, TMK m. 230/f. 2’de yer alan değişken denkleştirme ise olağanüstü denkleştirme olarak ifade edilmektedir³⁴⁷.

3.3.1. Klasik Denkleştirme (TMK m. 230/f. 1)

Klasik denkleştirme ile eşlerden birinin bir mal grubundan diğer mal grubu lehine gerçekleşen ödemelerin değer bakımından olması gereken haline döndürülmesi ve değer kaymalarının engellenmesi amaçlanmaktadır³⁴⁸. TMK m. 230/f. 1’e göre eşin kişisel malından yararlanarak edinilmiş mala yönelik bir borç ödenmişse, yapılan katkı artık değerden düşülür³⁴⁹. Aksi durumda edinilmiş mal ile kişisel mala ilişkin bir borç ödenmesi halinde katılma alacağıın adil bir şekilde hesaplanabilmesi için bu değerın artık değere eklenerek hesaplama yapılır.

Klasik denkleştirmenin bir malvarlığı grubuna ait olan borcun diğer malvarlığı grubundan ödenmesi şeklinde de ifade edilmesi mümkündür. Klasik denkleştirmede borcun ne amaçla yapıldığı önemli değildir³⁵⁰. Borcun malvarlığının iyileştirilmesine, edinilmesine veya korunmasına yönelik olmayan borçların diğer mal grubundan ödenmesi halinde söz konusu olmaktadır.

Klasik denkleştirmede borcun nominal değeri dikkate alınır. TMK m. 230/f. 1’de yer alan klasik denkleştirmede ortaya çıkan değer artışları veya azalmaları dikkate alınmamaktadır³⁵¹. Klasik denkleştirmede kural olarak değer belirlemesi yapılmaz.

³⁴⁷ RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s. 132.; Dural, Oğuz, Gümüş, Acar ve Gümüş olağan ve olağanüstü denkleştirme alacağı tasnifini kullanırken Gençcan sabit ve değişken denkleştirme terimlerini kullanmaktadır. GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1414 vd.; DURAL, OĞUZ, GÜMÜŞ, a.g.e., s.228.; GÜMÜŞ, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 364.

³⁴⁸ OKUR, a.g.e., s. 571.

³⁴⁹ TMK’nun 230. maddesinin I. fıkrasına göre; “Bir eşin kişisel mallarına ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.”

³⁵⁰ RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s. 133.

³⁵¹ “Dava konusu bağımsız bölüm, İ. Konut Yapı Kooperatifine 02.01.1987 tarihinde üye olunmasıyla edinilmiştir. Bu kapsamda, anılan kooperatife 01.01.2002 tarihinden boşanma davasının açıldığı 30.01.2013 tarihine kadar yapılan ödemeler yönünden davacının 4721 sayılı TMK’nın 230. İla 236. Maddeleri uyarınca katılma alacağı söz konusu olacaktır. Zira, 4721 sayılı TMK kapsamında, edinilmiş mal ile davalının kişisel malı niteliğinde bulunan taşınmazların borcu, edinilmiş mallardan ödenmiş

Kişisel mallarda değer artış payı alacağı ve denkleştirme talebinin olduğu hallerde değer belirlemesi söz konusu olur. Aksi halde kural olarak değer belirlemesi yapılmamaktadır.

Denkleştirmeye konu borcun ödendiği zaman dilimi ile mal rejiminin tasfiyesi arasında çok uzun zaman geçmesi nedeniyle para değer kaybetmiş olabilir. Bu durumda malvarlığındaki değer kaybı dikkate alınmayacaktır. Borcun ödendiği zamandan tasfiye anına kadar geçen süre için borca faiz işletilmesi gibi bir durum söz konusu değildir³⁵². Borcun ne zaman ortaya çıktığı ne için borçlanıldığı, alacaklının kim olduğu hususlarının önemi yoktur. Esas olan borcun hangi mal grubuna ait olduğu ve ödemenin hangi mal grubundan yapıldığıdır.

Hükümde yer alan “ödeme” ifadesinden para borcunun kast edildiği anlaşılmaktadır³⁵³. Borç nakdi ödeme dışında aynı şekilde ödense de denkleştirme miktarı daima parasal olarak belirlenmesidir. Gümüş, klasik denkleştirmeyi “*daima tasfiye anında muaccel olan para alacağı*” olarak ifade etmiştir³⁵⁴.

3.3.2. Borçların Mal Grubuna Özgülenmesi (TMK m. 230/f. 2)

Eşlerin malvarlığı değerlerinin edinilmiş mal veya kişisel olup olmadığının değerlendirilmesi ne kadar önem arz ediyorsa borçların da hangi mal grubuna ait olacağının tespiti bir o kadar önem arz eder³⁵⁵. Zira borçların hangi mal gruplarına ait olacağının tespiti aynı zamanda artık değer ve artık değere katılma alacağının

---

sayılacaktır.(4721 sayılı TMK'nın 230/1. Md.) bu nedenle, anılan kooperatife üye olduğu tarihten itibaren yapılan ödemelerin miktarları belirlenerek, 01.01.2002 tarihi ile boşanma davasının açıldığı 30.01.2003 tarihleri arasında ödeme yapılmış ise, bu kapsamda davacının katılma alacağının yöntemine göre hesaplanarak, davalıdan tahsiline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi isabetsiz olmuştur.”; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 10.04.2014 tarihli ve 2013/22286 E., 2014/6567 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; ŞAHAN, a.g.e., s. 86.

³⁵² ŞAHAN, a.g.e., s. 87.

³⁵³ ŞAHAN, a.g.e., s. 89.

³⁵⁴ GÜMÜŞ, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 364.

³⁵⁵ DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 227.

hesaplanmasında denkleştirmenin doğru şekilde belirlenmesi için büyük rol oynamaktadır³⁵⁶.

TMK m. 230/f. 2 ile her borcun yükümlülük altına girilen mal grubunu etkilediği ilkesi dikkate alınarak mal grupları arasında borcun tevziine yönelik belirleme yapılmıştır. Borçların mal grubuna özgülenmesi noktasında, borcun mal grubuna aidiyetini tespit ederken mal grupları ile arasındaki bağlantı tespit edilir³⁵⁷. Borcun ne zaman, hangi amaçla, mal rejiminden önce veya sonra mı ortaya çıktığı sorularının cevaplandırılması hesaplama açısından oldukça elzemdir. Eşlerden birini kişisel borçlarını edinilmiş mallardan ödemesi durumunda diğer eşin katılma alacağı azalmaktadır. Tersi durumda kişi edinilmiş malların borç ödemesi kendi kişisel mallarından yapması halinde de artık değer miktarı diğer eş yönünden artacağı için zarara uğramaktadır. Eşlerin evlilik içerisinde yaptıkları ödemelerin geleceğe ne şekilde etkileyeceği mal rejimi sona erdiğinde sahip olacakları alacak hakkının kapsamına vakıf olmaları genellikle mümkün olmadığından edinilmiş malların ve kişisel malların borçlarının birbirinden ayrılması oldukça önemlidir³⁵⁸.

Eşlerden birinin kişisel malına ait bir borç eşlerin edinilmiş mallarından ödemesi yapılmışsa, kişisel malın pasifi olan borç edinilmiş malın aktifinde yer alarak eklenecektir. Eğer edinilmiş mala ait bir borç eşlerden birinin kişisel malından ödenmişse de edinilmiş malın pasifinde değerlendirilecek borç, kişisel mal sahibi eşin aktifinde yer alacaktır³⁵⁹. Malvarlıkları açısından da harcama hangi malvarlığı için yapılmışsa borç o malvarlığı grubuna ait olacaktır³⁶⁰. Bu noktada borç yönünden hangi malvarlığı grubu ile yakın ilişkide olduğunun tespiti yapılmalıdır³⁶¹.

3.3.2.1. Mal Rejiminden Önce Ortaya Çıkan Borçlar

³⁵⁶ Borçların mal gruplarına özgülenmesi hususu, denkleştirme miktarının hesaplanması bakımından önem arz etmekte olduğundan Okur, kanun sistematigi gözetilerek TMK m.230/f.2'de yer alan düzenlemenin birinci fıkrada yer almasının daha uygun olacağı görüşündedir. OKUR, a.g.e., s. 572.

³⁵⁷ ZEYTİN, Tasfiye, s. 261.

³⁵⁸ OKUR, a.g.e., s. 573.

³⁵⁹ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 552.

³⁶⁰ ŞAHAN, a.g.e., s. 78.

³⁶¹ ZEYTİN, Tasfiye, s. 261, 262.

Denkleştirmede yer alan borcun sebebi, neden kaynaklandığı, alacaklısının kim olduğu, borcun ne zaman ve ne şekilde doğmuş olduğundan ziyade esas dikkate alınması gereken husus mal rejiminin devamı süresince borcun ifa edilmemesidir³⁶². Bu noktada edinilmiş mallara katılma rejiminin başlamasından önce veya mal rejiminin sona ermesinin ardından eşlerin ifa ettikleri borçlar denkleştirmede dikkate alınmamaktadır.

Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin başlamasından önce eşlerin kendilerine ait malları nasıl kişisel mal olarak adlandırılıyorsa, benzer şekilde eşlerin mal rejiminin başlamasından önceki borçları da kişisel borçları olarak kabul edilir³⁶³. Örneğin, eşin çeyiz, ev eşyası veya düğün için çekmiş olduğu krediler evlilik birliği için zaruri harcamalar olarak görülse de evlilik öncesinde yükümlülük altına girilen borç olması nedeniyle harcama yapan eş yönünden kişisel borçtur.

Borç her ne kadar mal rejiminin devamı sırasında edinilmiş mallara ilişkin bir ödeme de kullanılmış olsa da borcun kişisel borç olduğu yönündeki nitelendirme değişmez. Eşlerden birinin öğrenimi için mal rejiminden önce çektiği kredi ve yurtlar kurumu kredisi kişisel borçlara örnek verilebilir. Eşler mal rejimi sözleşmesi ile kişisel malların gelirlerinin kişisel mal olarak kabul edebilirler. Bu durumda bu gelire ilişkin borçlar da kişisel borç olarak kabul edilecektir³⁶⁴. Eşlerin evlilik birliği sonrasında

³⁶² Gökhan ŞAHAN, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme (TMK. Md. 230)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 23, Sayı 1, 2018, s. 76.

³⁶³ “*Davalı vekillerinin 41 ... 496 plaka sayılı araca ilişkin temyiz itirazlarına gelince; dava konusu araç 01.11.2005 tarihinde davalı adına tescil edilmiş olup edinilmiş mal niteliğindeki taşınmaz için 36 ay vadeli 14.000 TL kredi kullanılmış ve 41 ... 011 plakalı araç takasta kullanılmıştır. Edinilmiş mallarda yukarıda açıklandığı üzere TMK 230. maddesi gereğince denkleştirmeden elde edilen miktarlarda dahil olmak üzere mala ilişkin borçlar düşüldükten sonra, kalan miktarın yarısına katılma alacağı olarak hükmedilmelidir. Başka bir deyişle, aracın tasfiye tarihindeki değerinden davalının kişisel malı düşüldükten sonra kalan miktarın yarısına hükmedilmelidir. Hal böyle iken mahkemece davalının kişisel malı niteliğindeki 41 ... 537 plaka sayılı araç için davalı tarafından evlilik öncesi ödenen miktar ile boşanma dava tarihindeki araca ilişkin kalan kredi borcunun aracın tasfiye tarihindeki değerinden düşülmesi ve kalan miktar üzerinden katılma alacağına hükmedilmesi, bu amaçla dosyanın hukukçu bilirkişi ve mali müşavirden oluşacak bir heyete tevdi ile Yargıtay denetimine açık rapor temin edilerek sonucuna göre bir karar vermek gerekirken yazılı şekilde eksik inceleme ve araştırma ile karar verilmesi doğru değildir.*” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 21.03.2013 tarihli ve 2012/10149 E., 2013/4133 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; **DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ**, a.g.e., s. 229.; **ZEYTİN**, Tasfiye, s. 262.; **OKUR**, a.g.e., s. 568.

³⁶⁴ **OKUR**, a.g.e., s. 579.

kullanmak üzere satın alıp borç altına girdiği eşyalar veya edinilmiş malların alınması için yapılan harcamalar olsa dahi kişisel borç olarak nitelendirilmektedir.

3.3.2.2 Mal Rejimi Sırasında Ortaya Çıkan Borçlar

Eşlerin evlilik birliğinin devamı sırasında yaptıkları ödemelerin elde ettikleri gelirlerden ifa edildiği kabul edilir³⁶⁵. Bu çerçevede aile hukukundan kaynaklı nafaka ödemeleri veya eşlerin bakım yükümlülüğü çerçevesinde ifa ettikleri borçlar edinilmiş mallara ait borçlardır. Eşlerin iş hayatında mesleki faaliyetlerinin icrası için veya işletmelerine yönelik olarak ifa ettikleri borçlarda bu kapsamda değerlendirilir. Eşin işyeri için bankadan çekmiş olduğu kredi, ulaşım giderleri, kurum ve kuruluşlara yapması gereken her türlü vergi, aidat, harç ödemeleri veya işletme için ödenen kira bedelinin örnek verilebilmesi mümkündür. Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi başladıktan sonra doğan her borç doğrudan edinilmiş mallara ait borç olmamaktadır. Borcun hangi malvarlığı grubu için ve ne amaçla yapıldığının tespiti gerekmektedir.

Kişisel malın edinilmesine, iyileştirilmesine ve korunmasına yönelik olarak yapılan harcamaların kural olarak kişisel malvarlığının borcu olduğu; edinilmiş malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik borçlar ise edinilmiş malvarlığının borcu olduğu kabul edilir³⁶⁶. Örneğin, evlilik birliği içerisinde edinilmiş mal niteliğinde olan ev için yapılan vergi ödemeleri, tapu harç ve masrafları ve korunmasına yönelik olarak açılan dava da dava masrafları örnek verilebilmesi mümkündür.

Edinilmiş malların gelirlerinin çalışma karşılığı elde edilmesi olması veya edinilmiş malın veya kişisel malın geliri olması (TMK m. 219- m. 221/f. 2) fark oluşturmaksızın edinilmiş mallara ilişkin bir borçtur³⁶⁷. Örneğin, vergi ödemelerinde edinilmiş malların gelirlerine ilişkin irtibat bulunması halinde vergi borçlarının

³⁶⁵ ŞAHAN, a.g.e., s. 80.

³⁶⁶ GÜMÜŞ, Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin genel hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 360, 361.

³⁶⁷ ŞAHAN, a.g.e., s. 80.

edinilmiş mal kesimine ait olmaktadır. Kişisel malların gelirleri edinilmiş mal olarak kabul edileceği için, bu gelirlere ilişkin borçlar da edinilmiş mal borcu olacaktır³⁶⁸. Ancak eşlerin aralarında yapacakları sözleşme ile TMK m. 219 ve TMK m. 221/f. 2'ye göre bunun aksinin kararlaştırılması mümkündür³⁶⁹.

Haksız fiil veya vekaletsiz iş görme sonucunda doğan borç nedeniyle yapılan ödemenin söz konusu olması halinde, borca sebebiyet veren eşin gelirinden ödeme yapılacağı için eşlerin gelirlerinden karşılanan borç edinilmiş mallara ilişkin borç olacaktır³⁷⁰. Aynı şekilde objektif özen yükümlülüğünün ihlalden doğan tazminat borcu da edinilmiş mallara ait borç olarak değerlendirilir³⁷¹. Sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanan borçlar ise zenginleşmenin meydana geldiği malvarlığı grubuna ait borçlar içerisine dahil edilecektir³⁷². Örneğin, hata ile eşin edinilmiş malı olarak değerlendirilecek banka hesabına gönderilen paranın eşin kişisel malı niteliğinde olması halinde kişisel malvarlığı grubuna ait bir borç olarak düşünülmelidir³⁷³.

Eşlerin sahip oldukları malvarlıkları nedeniyle kusursuz sorumluluktan doğan borçları (TBK m. 69), o malvarlığı hangi mal grubuna ait ise o gruba ait borç olarak kabul edilir. Örneğin, eşin kişisel malı olan yapı nedeniyle kusursuz sorumluluğundan kaynaklanan borç yapı maliki eşe ait kişisel borçtur³⁷⁴. Aynı şekilde malvarlığının korunması için yapılan olağan masraf malvarlığının gelirinden karşılanmışsa, bu mal grubunun kişisel mal veya edinilmiş mal olması önem arz etmeksizin edinilmiş mala ait borçtur³⁷⁵. Olağan masraflara örnek olarak evin kirası, otomobilin tamirine ilişkin giderler, hastane masrafları vs. verilebilir. Ancak olağanüstü masraflar, masraf yapılan mala dahil olması nedeniyle ait olduğu malvarlığına ait borç olarak değerlendirilmektedir³⁷⁶.

³⁶⁸ DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 228.

³⁶⁹ OKUR, a.g.e., s. 579.

³⁷⁰ GÜMÜŞ, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri Ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 361.; RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s. 132.; ŞAHAN, a.g.e., s. 80.

³⁷¹ OKUR, a.g.e., s. 583.

³⁷² ZEYİN, Tasfiye, s. 264

³⁷³ OKUR, a.g.e., s. 585.

³⁷⁴ ŞAHAN, a.g.e., s. 80.

³⁷⁵ ŞAHAN, a.g.e., s. 80.

³⁷⁶ ŞAHAN, a.g.e., s.81. Eşlerin mesleki faaliyetinin yürütülmesi ile alakalı yapılan her harcama edinilmiş mal olarak değerlendirilemeyeceği, eşlerin işi ile alakalı sermayesi malları kişisel mal olarak

Eşlerden biri bağışlama taahhüdünde bulunmuşsa, taahhüde konu olan malvarlığının ait olduğu grubun borcu olduğu kabul edilmektedir³⁷⁷. Eşlerin kişisel kullanımına veya ihtiyaçlarına yönelik olarak sahip oldukları mallara ait borçlar evlilik birliğinde ortak menfaat veya kullanım için borçlanılmamışsa kullanımında olan eşin kişisel borcudur.

3.3.2.3. Edinilmiş Mal Grubu Aleyhine Karine

TMK m. 230/f. 2 uyarınca borç hangi malvarlığı grubunda meydana gelmişse o malvarlığı grubuna ait borç olarak kabul edilmektedir³⁷⁸. Madde hükmü ile hem denkleştirme neticesinde ortaya çıkan borcun hangi mal grubunda değerlendirileceğini hem de mal grubunun net bir şekilde ispatlanamaması hali için karine düzenlenmiştir³⁷⁹.

Katılma alacağı hesabında edinilmiş malların değeri belirlendikten sonra bu değerden borçların düşülmesi suretiyle hesaplama yapılmaktadır. Borcun edinilmiş mallara ait olması durumunda ise eşin katılma alacağının azalması söz konusu olabilmektedir. Evlilik birliği içerisinde yapılan harcamalar sıklıkla kayıt altına alınmadığından veya üzerinden çok fazla zaman geçmiş olması nedeniyle iddianın ispatında zorluklar yaşanmaktadır ve eşler tarafından iddialarının ispatlanabilmesi mümkün olmamaktadır. Borcun farklı bir mal grubuna ait olduğunu iddia eden eş iddiasını ispatla yükümlüdür. Malvarlığının hangi mal grubuna ait olduğunun tespit edilemediği hallerde ortaya çıkabilecek muhtemel karışıklıkların önüne geçebilmek amacıyla kanun koyucu tarafından TMK m. 230/f. 2’de “*adi karine kuralı*” niteliğinde edinilmiş borç karinesi düzenlenmiştir³⁸⁰. İlgili hükme göre hangi mal grubuna ait

---

değerlendirilecek olup, mesleğin faaliyetinin devamı için yapılan harcamalar veya iyileştirmelerin olağan gider olarak düşünülmemeyeceği ve olağandışı masraflar olacağına ve kişisel malların gelirlerine katılma hususunda sınır teşkil ettiğine ilişkin görüş için bkz. OKUR, a.g.e., s. 579

³⁷⁷ ZEYTİN, Tasfiye, s. 252.; ŞAHAN, a.g.e., s. 81.

³⁷⁸ “TMK’nın 230. maddesinin II. fıkrasına göre; “Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.”

³⁷⁹ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 551, 552.

³⁸⁰ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 552.

olduğu ispat edilemediği veya tespit edilemeyen borcun edinilmiş mallara ait olduğu kabul edilmiştir (TMK m. 230/f. 2).

Edinilmiş borç karinesine ilişkin düzenleme ile TMK m. 222/f. 3'te yer alan genel ispat kuralı "*Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.*" düzenlemesi paralellik arz etmektedir³⁸¹. Karinenin hüküm altına alınmasında esas gaye borçların yüklendiği mal grubunun borçtan elde edilen kazançtan da faydalanmasıdır³⁸². Borcun kişisel veya edinilmiş mallara ilişkin olup olmadığının değerlendirilmesi mal gruplarını düzenleyen TMK m. 219-220 hükümlerine ve genel ilkeler dikkate alınarak yapılacaktır.

TMK m. 230/f. 2'de yer alan edinilmiş mal karinesi emredici niteliktedir. Eşlerin mal gruplarının değişmezliği ilkesine göz önünde bulundurularak aralarında akdedecekleri mal rejimi sözleşmesi veya herhangi bir anlaşma ile karinenin aksinin geçerli olacağına ilişkin anlaşmaya varmaları veya aksi yönde hareket edebilmeleri mümkün değildir. Emredici nitelikte olması nedeniyle diğer eş tarafından ileri sürülmesi dahi TMK m. 230/f. 2 hükmünün hâkim tarafından re'sen dikkate alınarak katılma alacağı hesaplamasının bu hususlara binaen yapılması gerekmektedir.

3.3.2.4. Değer Artış Payı Borcunun Mal Grubuna Özgülenmesi

Denkleştirme bir eşin mal grupları arasında söz konusu iken, değer artış payı alacağı bir eşin diğer eşin mal gruplarına yönelik olarak malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına yönelik olarak yapılan karşılıksız katkının karşılığıdır. Eş söz konusu karşılıksız katkısı nedeniyle ödemesi gereken değer artış payı alacağından kaynaklanan borç, katkıdan bulunan mal grubuna ait borç olarak değerlendirilir³⁸³. Birden fazla malvarlığı için değer artış payı alacağı söz konusu ise benzer değerlendirme her malvarlığının ait olduğu mal grubunun tespiti ile borç özgülenir. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında mahkeme tarafından hesaplanan değer

³⁸¹ ŞAHAN, a.g.e., s. 83.; ZEYTİN, Tasfiye, s. 41.; OKUR, a.g.e., s. 574.

³⁸² OKUR, a.g.e., s. 575

³⁸³ ŞAHAN, a.g.e., s. 82.

artış payı alacağıının karşı taraf lehine denkleştirme yapılması gereken miktar olarak dikkate alınmaktadır³⁸⁴.

3.3.2.5. Kredili Mal Alımında Kalan Kredi/Taksit Borcunun Mal Grubuna Özgülenmesi

Mal rejimi tasfiyesinde, edinilmiş malların mal rejimi sona erdiği andaki mevcut borçların artık değer hesabında pasifler de yer almaktadır. Mevcut borç, kavramından henüz muaccel olmamış bir başka ifadeyle ödemesi yapılmayan borçlar anlaşılmalıdır³⁸⁵. Yargıtay “*kredi ile alınan bir edinilmiş malın varlığı hakkında evlilik birliği içinde yapılan ödemeler ve evlilik birliği dışında yapılan ödemelerin dikkate alınması gerektiği*” görüşündedir³⁸⁶.

³⁸⁴ “(...)davacının ziynetlerle katkısı sebebiyle yukarıda belirtilen Dairemizin ilke ve uygulamaları doğrultusunda hesaplanacak değer artış payı alacağı miktarı, davalı lehine denkleştirme yapılması gereken miktar olup, bu miktar taşınmazın karar tarihine en yakın güncel değerinden çıkarılarak, ortaya çıkan miktarın katılma alacağı hesabında dikkate alınması ve Mahkemece, yukarıda belirtilen Dairemizin ilke ve uygulamaları doğrultusunda, evlilik birliği içinde ödenen taksitlerin, taşınmazın edinme değeri içindeki oranı belirlendikten sonra, bu oranın, az yukarıda belirtildiği şekilde davalı lehine yapılan denkleştirme sonrası ortaya çıkan, taşınmazın karar tarihine en yakın güncel değeriyle çarpılması neticesinde bulunan artık değerinin yarısına katılma alacağı olarak hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde boşanma dava tarihi sonrasına sarkan taksit ödemelerinin, doğrudan taşınmazın güncel değerinden çıkarılması suretiyle bulunan değerinin yarısına katılma alacağı olarak hükmedilmesi ve davacının ziynetleriyle taşınmazın edinimine katkı iddiası olmasına ve dosya kapsamında bu husus ispatlanmış ise de, davacının ziynet alacağına ilişkin ayrı bir dava açmış olması karşısında, davacının ziynetleriyle yaptığı katkı nedeniyle oluşan değer artış payı alacağıının, katılma alacağı hesabında davalı lehine denkleştirme olarak dikkate alınmaması doğru görülmemiştir. ”Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 16.12.2019 tarihli ve 2019/5858 E., 2019/11379 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³⁸⁵ KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.135, 136.

³⁸⁶ “Tasfiyeye konu taşınmazın, bedelinin tamamının ya da bir kısmının kredi ile karşılanması durumunda, kredi veren kuruluşa yapılan geri ödemelerin isabet ettiği dönemden, miktarından ve taksit sayısından hareketle mal rejiminin tasfiyesi sonucunda eşlerin alacak miktarları belirlenir. 4721 Sayılı TMK'nin 202/1. maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde yapılan ödemelerde, eşler lehine değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacağı hakları doğabilecektir. Kredi borcu ödemelerinin bir kısmının mal rejiminin devamı süresince, bir kısmının da daha sonraki tarihlerde yapılmasında, mal rejiminin geçerli olduğu dönemin sonrasına sarkan ödemeler, dava konusu taşınmazın borcu kabul edilerek tasfiye gerçekleştirilir.

Yukarıda açıklandığı gibi iki döneme yayılan kredi borcu ödeme tablosu mevcut olduğunda; öncelikle, mal rejiminin sona erdiği tarihte henüz vadesi gelmediği için ödenmemiş kredi borç miktarının, toplam kredi borcuna oranı bulunur. Sonra bulunan bu kredi borç oranının, taşınmazın toplam satın alım bedeli karşısındaki oranına dönüşümü gerçekleştirilir. Tespit edilen bu oranın, taşınmazın tasfiye tarihindeki (karara en yakın) sürüm (rayiç) değeri ile çarpılmasıyla borç miktarı belirlenir. Bu ilke ve esaslara göre saptanan taşınmazın borç miktarı, tasfiye tarihindeki sürüm değerinden düşüldükten sonra kalan miktar, değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacağı hesaplamasında göz önünde bulundurulur.

Edinilmiş mallar için alınan kredilerin ödenmeyen kısmının evlilik birliğinin sona ermesinden sonra vadesinin gelmesi halinde katkı oranı hesaplamasına benzer şekilde ödenmeyen kredi miktarı tüm kredi borcuna oranlanır. Mal rejiminin tasfiyesi anındaki malvarlığının değeri ile oran çarpılması ile de borç miktarı belirlenmektedir. Mal varlığının tasfiye anındaki sürüm değerinden borçlar düşüldükten sonra eşlerin katılma alacağı hesaplanmaktadır³⁸⁷. Eşlerin ikisinin de çalışması halinde kural olarak eşlerin her ikisinin de katkıda bulunduğu kabul edilir³⁸⁸. Eşlerden birinin diğer eşin katkıda bulunmadığını iddia etmesi halinde iddiasını ispatlaması gerekir.

Eşlerin malvarlığı edinirken bankadan kredi alarak ödeme yapmaları halinde, öncelikle malvarlığının edinildiği tarihteki değeri, bu miktarın ne kadarının kredi ile karşılandığı malvarlığının tasfiye tarihindeki değeri belirlenir³⁸⁹. Zira ödemelerin mal rejiminin öncesinde, devamında veya sonrasında olması halinde hesaplamada değişiklik arz edecektir. Mal rejiminin devamı sırasında yapılan ödemeler eşler lehine

---

Buna göre; öncelikle, tasfiyeye konu taşınmazın satın alma bedeli, bunun krediyle ve varsa kredi dışında eşlerin kendi imkanları ile karşıladıkları miktarlar ve oranları ile tasfiye (karara en yakın) tarihindeki sürüm (rayiç) değeri ayrı ayrı belirlenmelidir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 07.02.2019 tarihli ve 2018/16095 E., 2019/1118 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Benzer yöndeki kararlar için bkz. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 06.11.2018 tarihli ve 2016/13246 E., 2018/18249 K. sayılı kararı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 14.11.2018 tarihli ve 2016/14979 E., 2018/18670 K. sayılı kararı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 13.02.2019 tarihli ve 2016/19869 E., 2019/1372 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³⁸⁷ **KILIÇOĞLU**, Katkı-Katılma, s. 136.

³⁸⁸ *“Toplanan deliller ve dosyaya yansıyan bilgilere göre, evlilik birliği içinde taşınmazın edinildiği tarihe kadar her iki tarafın da çalışarak gelir elde ettiği anlaşılmaktadır. Buna göre, adına kredi çekilen davalının kredi ödemelerinde adının yazılı bulunması sebebiyle kredinin tamamının geri ödemelerinin davalı tarafından yapıldığının kabulü yerinde değildir. Daire ilke ve uygulamaları doğrultusunda her iki taraf çalışarak gelir elde ettiğine göre, kural olarak davacı eşin kredi ödemelerine katkıda bulunduğu kabulü gerekir. Aksinin yani davacının elde ettiği geliri ile katkıda bulunmadığının veya gelirini başka yerde kullandığının ispat yükümlülüğü davalı tarafa aittir. Yukarıdaki açıklamalar da dikkate alınarak, mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde yapılan kredi ödemeleri bakımından, taraf gelirlerinden hareketle her iki tarafın tasarruf edebilecekleri miktarlar bulduktan sonra davacının tasarruf miktarının toplam tasarruf miktarına oranı kadar davacının katkıda bulunduğu kabul edilmesi gerekirken, bu kredi ödemelerin tamamının davalı tarafından yapıldığı kabul edilerek davacının katkıda bulunmadığının kabulü doğru olmamıştır.”* Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 16.12.2019 tarihli ve 2019/5275 E., 2019/11377 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³⁸⁹ *“Tasfiyeye konu taşınmazın, bedelinin tamamının ya da bir kısmının kredi ile karşılanması durumunda, kredi veren kuruluşa yapılan geri ödemelerin isabet ettiği dönemden, miktarından ve taksit sayısından hareketle mal rejiminin tasfiyesi sonucunda eşlerin alacak miktarları belirlenir. 4721 sayılı TMK'nun 202/1.maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde yapılan ödemelerde, eşler lehine değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacak hakları doğabilecektir. Kredi borcu ödemelerinin bir kısmının mal rejiminin devamı süresince, bir kısmının da daha sonraki tarihlerde yapılmasında, mal rejiminin geçerli olduğu dönemin sonrasına sarkan ödemeler, dava konusu taşınmazın borcu kabul edilerek tasfiye gerçekleştirilir.”* Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 12.6.2018 tarihli ve 2016/5074 E., 2018/13981 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

katılma alacağı doğmasına sebebiyet verir. Bu noktada mahkeme tarafından tapu kayıtları, kredi sözleşmeleri, kredi ödeme tablosu, finans kuruluşunda yer alan kayıtların istenmesi gerekir. Mahkeme tarafından uzmanlık gerektiren hususlarda hâkim tarafından bilirkişiden yardım alınmaktadır³⁹⁰. Eşlerin aldıkları krediyi ödemede zorluk çekmeleri nedeniyle tekrar kredi almaları halinde evlilik birliği devamında ödenen kredi borcu ve geriye kalan krediyi kapatmak için alınan kredinin ödemesinin oranları ayrı ayrı dikkate alınarak hesaplama yapılır³⁹¹.

3.3.3. Değişken Denkleştirme (TMK m. 230/f. 3)

Değişken denkleştirmenin TMK m. 230/f. 3'te “*Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.*” şeklinde düzenlenmiştir.

Değer artış payı alacağını düzenleyen TMK m. 227 hükmünde yer alan “*edinilmesine, iyileştirilmesine ve korunmasına*” ilişkin ifade aynı şekilde değişken denkleştirmeyi düzenleyen TMK m. 230/f. 3 hükmünde de yer almaktadır. Değişken

³⁹⁰ “*Buna göre; öncelikle, tasfiyeye konu taşınmazın satın alma bedeli, bunun krediyle ve varsa kredi dışında eşlerin kendi imkanları ile karşıladıkları miktarlar ve oranları ile tasfiye (karara en yakın) tarihindeki sürüm (rayiç) değeri ayrı ayrı belirlenmelidir. Açıklamalar doğrultusunda hesaplama yapılabilmesi için, iddia ve savunma çerçevesinde, taşınmazın satın alınmasına ilişkin akit tablosuyla birlikte tapu kaydı, kredi sözleşmesi ve kredi borcu ödeme tablosu dahil finans kuruluşu kayıtları, ihtiyaç duyulması halinde eşlerin malın alınmasında katkı olarak kullandıklarını ileri sürdükleri mal varlıklarına ilişkin sair belgeler buldukları yerlerden getirtilerek uyumsuzluğun çözümünde göz önünde bulundurulmalıdır. Uyuşmazlığın çözümünde kullanılacak belirlenecek ve hesaplamaların yapılabilmesi için gerek görülürse konusunun uzmanı bilirkişi veya bilirkişilerden oluşan kurulundan da yardım alınmalıdır.*” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 11.04.2019 tarihli ve 2018/14295 E., 2019/4002 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024). Benzer yönde kararlar Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 14.11.2018 tarihli ve 2016/15265 E., 2018/18684 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024), Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 18.02.2019 tarihli ve 2017/6951 E., 2019/1584 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

³⁹¹ “*Mahkemece yapılacak iş, yukarıda açıklanan Dairemizin ilke ve uygulamalarına göre, tasfiyeye konu taşınmazın edinilmesinde kullanılan konut kredisinin kapatılması için kullanılan tüketici kredisinin boşanma dava tarihinden sonra da devam ettiği dikkate alınarak, peşinat, evlilik birliği içinde ödenen kredi borcu ve bakiye kredi (kapatma için kullanılan tüketici kredisi) borcu oranları ayrı ayrı bulunarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, delillerin tamamı toplanmadan eksik araştırma ve inceleme ile karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 06.02.2019 tarihli ve 2018/15996 E., 2019/1068 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

denkleştirme de malın değerinde azalma veya artma halinde söz konusu olur. Değişken denkleştirme hesaplamasında edinme, iyileştirme veya korunmaya yönelik katkı oranı baz alınarak tasfiye anındaki malın değeri ile katkı oranının dikkate alınır.

Kanuni düzenleme incelendiğinde klasik denkleştirmeden farklı olarak değişken denkleştirmede değer artış ve azalmalarının dikkate alınacağı ve hem kişisel mallar yönünden hem de edinilmiş mallar yönünden söz konusu olur. Bu nedenle gerçekleşen değer kaymaları için katkının yapıldığı tarih ve tasfiyenin yapıldığı tarih arasındaki değer değişikliklerinin tespiti önemlidir. Eşin bir mal grubundan diğer mal grubuna yapmış olduğu katkının her zaman net bir şekilde belirlenememektedir. Bu noktada malvarlığının edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına yönelik olarak yapılan katkının illiyet bağı kurularak diğer mal grubundan ifa edildiği anlaşılırsa katkı olarak değerlendirilmelidir. Örneğin eşlerden birisine miras kalan taşınmazlar için tapu masraflarının ödenmesi, hakkın korunması için dava açılması yapılan masraflar veya tarlanın verimini artırmaya yönelik veya işletmenin geliştirilmesine yönelik yapılan harcamalar da örnek gösterilebilir.

TMK m. 230/f. 3 hükmüne göre denkleştirme miktarının hesaplanması için katkıda bulunulduğu iddia edilen malvarlığının iki ayrı zamanda değerlerinin tespit edilmelidir. Zira katkının yapıldığı andaki malvarlığı değeri ile tasfiye anındaki malvarlığı değeri değişiklik gösterecektir. Ayrıca malvarlığının edinilmesi için katkı hangi mal grubundan daha çok karşılanmışsa malvarlığı o gruba ait olacaktır. Ayrıca 01.01.2002 tarihinden önceki süreçte devam eden evliliklere mal ayrılığı rejimi uygulandığı için bu dönemde yapılan katkıların veya ödemelerinde yürürlükte olan rejime göre değerlendirmesi yapılmalıdır.

Mal grupları arasında eşit şekilde katkı yapılması halinde TMK m. 222'de yer alan karine uyarınca malın edinilmiş mal grubundan sayılır³⁹². Örneğin eşlerden

³⁹² “Somut olayda, davalı koca evlenmeden önce 20.11.1998 tarihinde Mersin Güneykent Toplu Konut Projesine (Kooperatife) üye olduğu belirlenmiştir. Davalı evlendikleri 17.5.2004 tarihine kadar ve ayrıca bu tarihten boşanma davasının açıldığı ve edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği 15.10.2004 tarihinde kadar yani evlilik süresince kooperatif aidatlarını ödemeye devam etmiştir. Evlenmeden önceki aidat ödemeleri ve verilen peşinat davalının kişisel malından karşılanmıştır. Bu nedenle davacı kadının bu döneme ait herhangi bir katılma alacağı söz konusu olamaz. Evliliğin yapıldığı tarih ile edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği tarihe kadar davalı tarafından yapılan

birinin evliliğin başlangıcında sahip olduğu parası ile evlilik birliği içerisinde sermaye olarak kullanılmışsa bu katkı denkleştirme de dikkate alınır. Denkleştirme miktarı hesaplanırken kişisel malın edinilmiş mala katkısı dikkate alınarak tasfiye tarihindeki edinilmiş mal miktarından düşülmesi gerekir. Bu noktada mal rejiminin devamı sırasında hesapta ki paraların kullanılması veya çekilmesi hesaba dahil edilmemektedir zira eşlerden birinin katılma alacağını azaltmak kastıyla hareket etmediği sürece yapılan harcamalardan dolayı sorumluluğu söz konusu değildir. İsviçre Federal Mahkemesi tarafından eşlerden birine ait evlilik birliğinden önce sahip olunan kişisel malın mal rejimi devamı sırasında ne için harcandığı tespit edilemediğinde edinilmiş mallarda meydana gelen değer artışının bu kişisel maldan kaynaklandığını ve değer artışı nedeniyle değişken denkleştirme yapılması gerektiğine hükmetmiştir.

3.4. Klasik Denkleştirme ile Değişken Denkleştirme Arasındaki Farklar

TMK m. 230/f. 1’de yer alan klasik denkleştirme kişisel mallardan edinilmiş mallara ait veya tersi halde edinilmiş mallardan kişisel mallara ait bir borcun ödenmesidir. TMK m. 230/f. 3’te yer alan değişken denkleştirme ise edinilmiş veya kişisel malvarlığı türünden diğer malvarlığı grubuna ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olarak katkının bulunmasıdır.

İki farklı denkleştirme türü arasındaki fark değer artması veya azalmasının dikkate alınıp alınmayacağı hususlarında gündeme gelir. Klasik denkleştirmede nominal değer garantisi söz konusu olduğundan değer artış veya azalışı dikkate

---

ödemelerin edinilmiş mallardan karşılandığının kabulü gerekir. Bu durum karşısında davalı kocanın, evlilik birliğinin devam ettiği süre içinde ödediği aidatların, üye olduğu 20.11.1998 tarihinden itibaren evlenme tarihine kadar (17.5.2004) kooperatife ödediği peşinat ve aidatlar ile evliliğin yapıldığı 17.5.2004 tarihinden itibaren mal rejiminin açılan boşanma davasıyla sona erdiği 15.10.2004 tarihine kadar ödenen aidatlar toplamına oranı bulunarak, daha sonra bulunan bu oranın taşınmazın tasfiye tarihindeki (temyize konu kararın verildiği 24.4.2008 tarihine yakın bir tarihte tespit ettiği) sürüm (rayiç) değeri ile çarpılması ve çıkacak değerın yansının hak ettiği katılma alacağı olarak davacıya verilmesi ve hüküm altına alınması düşünülmelidir. Ancak, bu işlemin yapılması, bir uzmanlığı gerektirmektedir. Bu nedenle mal rejimlerinden uzmanlığı bilinen hukukçu bir kişi ile bir inşaat mühendisi ve bir mali müşavir ya da muhasebeciden oluşturulacak üç bilirkişi aracılığıyla keşif yapılmalı, kendilerinden açıklamalı gerekçeli ve denetime açık rapor alınmalıdır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 07/12/2009 tarihli ve 2009/2870 E., 2009/5842 K. sayılı kararı. <https://legalbank.net>. (E.T.09.08.2024)

alınmazken, değişken denkleştirmede değer artış veya azalışı dikkate alınmaktadır. Değişken denkleştirme de değer azalmaların dikkate alınmasının nedeni kendi mal grupları arasında katkıda bulunan eşin aynı zamanda malvarlığına sahip olması nedeniyle meydana gelen zarara katlanması gerektiği düşüncesidir. Bu nedenle malın değerindeki düşüşlerden dolayı denkleştirme miktarı değişkenlik gösterecektir³⁹³. Denkleştirme işlemi yapılırken klasik veya değişken denkleştirmeden hangisinin yapılacağını tespit etmek için öncelikle katkının ne için yapıldığı anlaşılmalıdır. Katkı malın edinilmesi, korunması veya iyileştirilmesi için yapılmışsa değişken denkleştirme söz konusu olmaktadır³⁹⁴.

3.5. Denkleştirme Miktarının Hesaplanması

Denkleştirme hesaplaması yapılırken, kişisel malların borcunun edinilmiş mallardan ödenmesi durumunda ödenen miktar artık değere eklenir. Denkleştirme alacağı şeklinde artık değer hesabında aktiflerde yer alır. Tam tersi durumda edinilmiş malların borcunun kişisel mallardan ödenmesi halinde de ödenen miktar artık değerden düşülmesi gerekmektedir. Denkleştirme borcu şeklinde artık değer hesabında pasiflerde yer alır³⁹⁵. Edinilmiş maldan edinilmiş mala değer kayması olması durumunda denkleştirme gerektirmez³⁹⁶.

³⁹³ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 553.

³⁹⁴ RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s. 135.

³⁹⁵ DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 229.; RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s.132.; OKUR, a.g.e., s.568.

³⁹⁶ “Bozma sonrası alınan bilirkişi raporundaki açıklamaları benimseyen mahkeme, davacının banka hesabından çektiği 36.401 TL ile işyerinden avans olarak kendisine ödenen 7.750 TL. parayı davacının kişisel malı, davalının kardeşi ...'in dairesinin alımı öncesi davacının banka hesabına gönderdiği 4.500 TL.ni ise davalının kişisel malı olarak kabul edip dairesinin edinme tarihi ve devir tarihindeki değerinin aynı olduğunu gözeterek davacının alımdaki katkısı sebebiyle 39.651 TL değer artış payı alacağı üzerinden davayı kabul etmiştir. Oysa ki, davacıya işyeri tarafından çalışması karşılığı avans olarak ödendiği kabul edilen 7.750 TL. davacının çalışması karşılığı elde edildiğinden, TMK'nun 219/1.maddesi gereğince edinilmiş mal niteliğindedir. **Edinilmiş maldan edinilmiş mala katkı yapılması denkleştirme (TMK. m. 230/1, 3) gerektirmediği gibi, TMK. 227. madde uyarınca değer artış payı alacağı da oluşturmaz. Yasal durum böyleyken, alacak hesabına dahil edilmesi doğru olmamıştır.**” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 23.02.2016 tarihli ve 2014/22239 E., 2016/3135 K. sayılı kararı. [https://www.lexpera.com.tr/\(E.T.09.08.2024\)](https://www.lexpera.com.tr/(E.T.09.08.2024)).; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1155.; AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 551.

Tasfiyede denkleştirme hesabının yapılabilmesi için malvarlıkları arasında ki değer kaymalarına veya birleşmelere sebep olan borç ödemelerinin evlilik birliği içerisinde yapılmış olması gerekir. Evlilik birliğinden önce veya evliliğin sona ermesinden sonra yapılan ödemeler tasfiyede denkleştirme hesabında dikkate alınmaz. Denkleştirmede malvarlıkları için yapılan harcamalar para borcu olarak nakdi dikkate alınmaktadır. Borcun malvarlığı ile karşılanmış olması halinde para ile karşılığı belirlenerek denkleştirme hesabının yapılır³⁹⁷.

Denkleştirme miktarının hesaplanmasında doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Fahri/Akçin/Meral'a göre³⁹⁸ TMK m. 230'daki denkleştirme düzenlemesinde birinci fıkranın klasik yöntemi üçüncü fıkranın değişken/olağanüstü yöntemi ifade ettiğine yönelik bir ayırım bulunmadığını, ilk fıkranın denkleştirmeye yönelik ana tanımı ikinci fıkranın borçların özgülenmesine yönelik olduğunu ve üçüncü fıkranın ise hesaplamada dikkate alınacak hususlara yer verdiğini ileri sürmektedirler. Ayrıca TMK m. 230/f. 1'e göre yapılan hesaplamanın ülkenin ekonomik dalgalanmalarında ve enflasyon dikkate alındığında adaleti sağlamada yetersiz kalacağı görüşündedirler. Bu nedenlerle TMK m. 230'daki düzenlemenin iki farklı hesaplama yöntemi içerdiğini değil, üçüncü fıkrada yer aldığı şekilde katkı miktarının başlangıçtaki değere oranının tasfiye anındaki malvarlığı değeri ile çarpılarak hesaplanması gerektiğini ileri sürmektedirler. Ayrıca madde metnindeki iki farklı hesaplama yöntemi olduğu görüşüne katılmadıkları için denkleştirme miktarında daima değer artış ve azalışlarının dikkate alınması gerektiğini iddia etmektedirler. Doktrinde çoğu yazar³⁹⁹ yönünden klasik denkleştirme ve değişken denkleştirme ayırımı yapılmaktadır. Bu görüşte olan yazarlara göre denkleştirme miktarı, TMK'nın m. 230/f. 1 da yer alan klasik denkleştirme ve TMK'nın m. 230/f. 3.' de yer alan değişken denkleştirme olarak iki farklı şekilde hesaplanmaktadır.

3.5.1. Klasik Denkleştirme Miktarının Hesaplanması

³⁹⁷ ACAR, Aile Hukuku, s. 236.

³⁹⁸ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 556, 557.

³⁹⁹ ACAR, Aile Hukuku, s. 312, 313.

Bir eşin kişisel mallarından edinilmiş mallarına ve edinilmiş mallarından kişisel mallarına yönelik olarak bir ödeme yapılmışsa klasik denkleştirme yapılabilir. Bu nedenle kişisel maldan edinilmiş mala yönelik borç ödemelerinde de tersi halde edinilmiş mallardan kişisel mallara yönelik borç ödemelerinde olmak üzere iki halde karşılaşılmaktadır.

Klasik denkleştirmede değer artış veya azalışı dikkate alınmadığı için borç bedeli değişiklik arz etmez, sabittir. Sabit olması dolayısıyla ödemesi yapılan bedelin “nominal değeri” dikkate alınmaktadır. Nominal değer dışında borca yönelik faiz hesaplaması yapılmaz. TMK m. 230/f. 1’de yer alan düzenleme emredici nitelikte olduğundan eşlerin aralarında anlaşarak akdettikleri mal rejimi sözleşmesi ile aksini kararlaştırabilmesi de söz konusu değildir.

3.5.2. Değişken Denkleştirme Miktarının Hesaplanması

Değişken denkleştirme, kişisel maldan edinilmiş malın edinilmesine, iyileştirilmesine ve korunmasına yönelik olabileceği gibi tersi durumda edinilmiş maldan kişisel malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olarak iki halde söz konusu olmaktadır. Değişken denkleştirme miktarı hesaplanırken öncelikle katkı yapılan malın katkı anındaki değeri tespit edilir. Ardından ise tasfiye anındaki değerinin tespiti yapılmalıdır⁴⁰⁰. Aynı hüküm uyarınca hâkim hakkaniyete göre belirleme yaparken malın tasarrufta bulunduğu andaki ve katkının yapıldığı andaki sürüm değerini belirlemelidir⁴⁰¹. Bu noktada denkleştirme miktarının hesaplanması değer artış payı alacağına hesaplanmasına benzerdir.

⁴⁰⁰ “ (...) Mahkemece, anılan ziynet eşyalarının taşınmazın edinildiği tarihteki değerinin kuyumcu bilirkişiye tespit ettirilmesi, yine tasfiyeye konu taşınmazın edinme tarihi itibarıyla piyasa rayiç (sürüm) değerinin inşaat mühendisi bilirkişiden ek rapor alınmak suretiyle belirlenmesi, ziynet eşyalarının taşınmazın edinildiği tarihteki değerinin taşınmazın edinme tarihi itibarıyla piyasa rayiç (sürüm) değerine oranlaması suretiyle kadın eşin kişisel mal katkı oranının bulunması, bulunan bu oranın taşınmazın tasfiye tarihi itibarıyla tespit edilen piyasa rayiç (sürüm) değeriyle çarpılması sonucu kadın eşin denkleştirme alacağına hesaplanması ve bu miktarın katılma alacağı hesabında dikkate alınması gerekirken az yukarıda açıklandığı şekilde hesaplama yapılması doğru değildir.(...)” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 26.09.2018 tarihli ve 2018/11959 E., 2018/16285 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴⁰¹ ONUŞ, a.g.e., s. 625.

Denkleştirme miktarının hesaplanmasında malvarlıklarının değerlerinin değerlendirme anları bakımından iki farklı değerlendirme yapılacaktır. Bir mal kesiminde yer alan malvarlığının edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına yönelik olarak diğer mal varlığından katkı söz konusu ise malın edinildiği andaki değeri ile hesaplanan katkı oranı ile tasfiye zamanındaki değeri göz önünde tutulur⁴⁰². Ancak edinme, iyileştirme veya korunmaya yönelik olmayan katkılar için katkının yapıldığı andaki malvarlığı dikkate alınır⁴⁰³.

Değişken denkleştirme miktarı bir mal grubundan diğer mal grubuna yapılan katkının oranına ve tasfiye anındaki değeri nazara alınarak hesaplanır⁴⁰⁴. İlk olarak kişisel maldan edinilmiş mala veya edinilmiş maldan kişisel mala katkı durumunda katkının ne zaman yapıldığı ve yapılan katkı miktarının katkının yapıldığı tarihteki malvarlığı değerine oranlanır⁴⁰⁵. Ardından elde edilen oran ile tasfiye anındaki malvarlığı değeri çarpılarak denkleştirme miktarı hesaplanır. Malvarlıklarının katkı

⁴⁰² “ (...)Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 03.04.2019 tarih ve 2016/21616 Esas, 2019/3601 Karar sayılı kararı ile, Mahkemece asıl davada tasfiye konusu taşınmazın edinilmesi sırasında davalı-davacının annesi tarafından 04.04.2008 tarihinde banka havalesi yoluyla gönderilen 60.000,00 TL ile bakiye kredi borcunun kapatılması için ablasından aldığı 22.000,00 TL'nin davalı-davacının kişisel malı olduğunun kabulü yerinde ise de, bu miktarların taşınmazın devir tarihindeki değerinden direkt olarak düşülmesi suretiyle davacı- davalının katılma alacağına hesaplanmasının hatalı olduğu, Mahkemece davalı-davacının kişisel malı niteliğindeki bu miktarların taşınmazın edinme tarihindeki değerine oranını tespit edilerek bu oran ile (karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden) taşınmazın devir tarihindeki durumuna göre bozma sonrası yeni karar tarihine en yakın tarihteki belirlenecek piyasa sürüm (rayiç) değeriyle çarpılması sonucu davalı-davacının denkleştirme alacağını bulunarak bulunan bu miktarın taşınmazın bozma sonrası yeni karar tarihine en yakın tarihteki piyasa sürüm (rayiç) değerinden düşülmesinden sonra kalan miktarın yarısının davacı-davalının katılma alacağı olduğu kabul edilerek talep miktarı ve tarafların kazanılmış hakları da gözetilerek hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerektiği; (...)” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 28.03.2024 tarihli ve 2023/6689 E., 2024/2189 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴⁰³ OKUR, a.g.e., s. 570.

⁴⁰⁴ “Mahkemece, yazılı şekilde davacı lehine 7.200 TL artık değere katılma alacağı belirlenmiş ise de yapılan belirleme dosyadaki bilgi ve belgelere uygun düşmemektedir. Toplanan delillerden davalının taşınmazın edinilmesine kişisel malı niteliğindeki aracın satışından elde edilen gelire % 47.63 oranında katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapılan bu belirlemede bir isabetsizlik yok ise de hesaplamada taşınmazın edinme tarihindeki değer esas alınması isabetli olmamıştır. Davalı lehine denkleştirme ve davacının artık değere katılma alacağı hesaplanırken, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malın, bu tarihteki durumuna göre, ancak tasfiye tarihindeki sürüm (rayiç) değeri esas alınır (TMK 227/1, 228/1, 232 ve 235/1 m.). O halde; mahkemece açıklanan ilke esaslar çerçevesinde taşınmaz değerinin tespit edilmesi ,davalı eşin taşınmaz üzerindeki payı ve edinilmesine yaptığı kişisel katkı oranı dikkate alınarak denkleştirme alacağı düşüldükten sonra kalan miktar üzerinden davacının 1/2 oranında artık değere katılma alacağı belirlenmesi gerekirken, davacı aleyhine yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 06.10.2015 tarihli ve 2015/7519 E., 2015/17505 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴⁰⁵ ŞAHAN, a.g.e., s. 90, 91.

anındaki ve tasfiye anındaki değerlerinin belirlenmesinde malın sürüm değeri göz önünde bulundurulur (TMK m. 232)⁴⁰⁶.

Denkleştirme alacağının mal rejiminin tasfiyesinde aktif olarak eklendiği bir misal olarak, Ayşe ile Ali evlidirler. Ali işinden kazandığı gelirler ile 100.000-TL bedelli bir ev satın almıştır. Sonrasında ise Ali'ye miras olarak bir arsa düşmüştür. Miras kalan arsa satıldığında 200.000-TL gelir elde etmiştir. Arsadan elde edilen 100.000-TL ile satın aldığı evi lüks bir villaya dönüştürmüştür. Ali ile Ayşe'nin boşanma davası açıldığı tarihte ise evin değeri 400.000-TL olmuştur. Ali'ye miras kalan arsa onun kişisel malı olduğu için arsanın satılmasından elde edilen değer de TMK m. 220/f.4 uyarınca kişisel mal yerine geçer değer olduğundan kişisel maldır. Ali evi çalışmasının karşılığı olarak elde ettiği gelirden ödeme yaparak edindiği için ev edinilmiş maldır. Bu nedenle mal rejiminin tasfiyesi esnasında 1.000.000-TL değerinde olan evin yarısı 200.000-TL oranında Ayşe için katılma alacağı hesabının yapılması haksızlık teşkil edecektir. Zira Ali'nin kişisel malından katkı dolayısıyla evin değeri iki kat artmıştır. Bu sebeple Ali'nin denkleştirme talep etme hakkı mevcuttur⁴⁰⁷.

⁴⁰⁶ “Dava, 4721 Sayılı TMK'nun 202 ve davamı maddeleri gereğince edinilmiş maldan kaynaklanan katılma alacağı ve değer artış payı istemine ilişkindir. Mahkemece, evlilik birliği içinde kooperatif vasıtasıyla edinilip davacı koca adına tescil edilen taşınmazın edinilmesinde davalının katkısı olup olmadığının belirlenebilmesi için taraflara kooperatife üyelik tarihi ve yapılan ödemelere dair belgeleri sunması için süre ve imkan tanınması, ödemelerin evlilik öncesinde yapılan kısmının davacının kişisel malı olarak ve evlilik içinde yapılmış ödemelerin bulunması ve bu ödemelerin evlilik öncesi gelen birikim yada kişisel mallardan yapıldığının ispatlanmaması halinde her ikisi de çalışarak gelir elde ettiğinden davalı kadının katkıda bulunduğunun kabulüyle tarafların gelirine göre tespit edilecek katkı payı oranında davacı ile davalının kişisel malının ayrı ayrı belirlenmesi ve bu şekilde belirlenecek kişisel mal ile edinilmiş mala katkıda bulunduğu göz önünde tutularak, bu kişisel mal miktarının taşınmazın satın alındığı tarihteki değerine oranı tespit edilerek TMK'nun 227. maddesi uyarınca bu oran ile taşınmazın karar tarihine en yakın tarihteki değeri çarpılarak değer artış payı alacağının belirlenmesi, aynı şekilde davalı kadının taşınmazın alımına satımından elde edilen paradaki kişisel malı ile katkıda bulunduğunun belirlenmesi halinde TMK'nun 230. maddesine göre denkleştirmeye tabi tutularak, değer artış payı ve denkleştirmeye tabi tutulan miktar çıkarıldıktan sonra kalan miktarın yarısına aynı Kanunun 236. maddesine göre katılma alacağı olarak karar vermek gerekir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 25.9.2014 tarihli ve 2014/18868 E., 2014/17130 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

⁴⁰⁷ “Mahkemece bu taşınmaz yönünden bilirkişi raporuna itibar edilerek 105.000.00 TL katılma alacağına hükmedilmiş ise de; taşınmazın arsasının davalının kişisel malı olduğu kabul edildiği halde artık değerinin hesaplanmasında taşınmazın arsa payı değerinin düşülmemesi ve taşınmazın yapımında davalının ticari aracının satılarak bedelinin kullanıldığının davacının da kabulünde olmasına rağmen davalı lehine denkleştirme (TMK 230/3) alacağının hesaplanmaması hatalıdır.” Antalya BAM 2. Hukuk Dairesi, 04.04.2019 tarihli ve 2018/1277 E., 2019/593 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).

Malvarlığının mal rejiminin tasfiyesinden önce elden çıkarılması halinde, malvarlığının tasfiye anındaki değerinin tespiti yapılamamaktadır. TMK m. 230'a göre "denkleştirme katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine", malın elden çıkarılması durumunda "hakkaniyete göre" denkleştirme yapılacaktır. Misalde Ali'nin artık değer hesabında aktifinde yer alıp Ayşe'nin pasifinde yer alacak denkleştirme miktarı $400.000 \times \frac{1}{2} = 200.000$ -TL'dir. Bu miktar düşüldükten sonra 200.000-TL kalmaktadır. Ayşe'nin bu bedelin yarısı oranında 100.000-TL tutarında katılma alacağı olacaktır. Bu husus mehz İsviçre Medeni Kanunu'nda yer alan malın elden çıkarma tarihindeki değeri üzerinden denkleştirme miktarının hesaplanacağı düzenlemesinden farklılık içermekte ve hâkime hakkaniyete göre mal mevcutmuş gibi, elden çıkartılmasaydı tasfiye anındaki değeri belirleme takdir yetkisi tanınmıştır⁴⁰⁸. Hâkimin değerlendirme yapılırken elden çıkarılan malvarlığı yerine edinilen malı da dikkate alabilir.

Malvarlığının edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına yönelik olarak yapılan katkılar zaman içerisinde farklı katkılar yapıldığında her katkı için ayrı katkı oranı ve denkleştirme miktarı hesaplanmalıdır⁴⁰⁹. Ancak kredi ödemesi gibi belirli periyotlarla yapılan ödemelerde her ödeme için belirleme yapılmamakta katkı oranı, malın edinilmesi için ödenen bedel ile iyileştirilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için yapılan tüm ödemelerin toplamına göre belirlenir. Örneğin, evin 450.000-TL bedelli kişisel mal niteliğindeki ev için 40.000-TL masraf yapılmışsa ve masraflar için kredi çekilmişse kredinin geri ödemesi 50.000-TL olarak ödenmişse, bu durumda katkı oranı, eve yapılan toplam harcama miktarı olan 500.000-TL 'ye 50.000-TL'nin oranı ile elde edilir. Bu noktada katkı oranı 1/10 olmakta ve mal rejiminin tasfiyesi sırasında da ev 800.000-TL olmuşsa edinilmiş mallar lehine 80.000-TL denkleştirme yapılması gerekir⁴¹⁰.

⁴⁰⁸ ZEYTİN, Tasfiye, s. 268.; AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 552, 553.

⁴⁰⁹ ŞAHAN, a.g.e., s. 92.

⁴¹⁰ Kars'ta bulunan taşınmazın satış değeri ile dava konusu taşınmazın alım değerinin (piyasa rayiç değerleri) belirlenmesi, Kars'taki taşınmaz satışından gelen bedelin dava konusu taşınmazın alım değeri içindeki oranının tespit edilerek denkleştirmede davalının kişisel malından gelen değer olarak kabul edilmesi, alım sırasında 48 ay vadeli kullanılan 20.000 TL kredinin mal rejiminin sona erdiği tarihten öncesine isabet eden 42/48 oranlık kısmının edinilmiş mal, sonraya isabet eden 6/48 oranlık

Dava konusu taşınmaz ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile edinilmiş sözleşme tarihi ve bakım alacaklısının ölüm tarihleri de dikkate alınarak hesaplama yapılır⁴¹¹. Bakma ediminin evlilik içerisinde veya sonrasında ne kadar devam ettiği gözetilerek oranlama yapılmalıdır⁴¹².

Tasfiyeye konu malvarlığının bedelinin tamamının veya bir kısmının kredi ile ödenmesi halinde, öncelikle malın edinildiğindeki değeri, kişisel maldan yapılan ödeme, kullanılan kredi miktarı, mal rejiminin devamında ödenen taksit miktarı, mal rejimi sona erdiğindeki taksit miktarı dikkate alınarak denkleştirme hesabı yapılan eşin şahsi mal oranı hesaplanır. Ardından malvarlığının tasfiye anındaki karar tarihine en yakın sürüm değeri ile şahsi maldan sağladığı katkı oranı çarpılarak denkleştirme miktarı bulunur⁴¹³.

---

kısının yine denkleştirmede davalının kişisel değeri olarak gözetilmesi, bu açıklamalar doğrultusunda yapılacak hesaplama sonunda tespit edilecek artık değer üzerinden davacının yarı oranda katılma alacağı bulunduğu kabul edilmesi, bu hesaplamada Kars'ta bulunan taşınmazın satış değeri ile dava konusu taşınmazın alım ve bozma sonrası yeni karar tarihine en yakın tarih itibarıyla güncelleştirilecek piyasa sürüm değerlerinin belirlenmesi, gerekse katılma alacağı hesabının belirlenmesi bakımından konusunda uzman inşaat mühendisi(veya gayrimenkul değerlendirme uzmanı), bankacı ve hukukçu bilirkişilerden birlikte veya ayrı ayrı gerekçeli ve hüküm kurmaya elverişli rapor alınması, toplanacak deliller değerlendirilerek sonucuna göre bir hüküm kurulması gerekirken... ” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 04.02.2014 tarihli ve 2013/20288 E., 2014/1641 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; **ŞAHAN**, a.g.e., s. 92, 93.

⁴¹¹ “Tüm dosya kapsamı birlikte incelendiğinde, mahkemece tasfiyeye konu taşınmazın edinilmiş mal olduğunu kabul edilerek taşınmazın değerinin tamamının üzerinden hesaplanan katılma alacağına hükmedildiği, davalı eşin taşınmazı annesinden eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile devraldığı, davalı eşin annesinin (bakım alacaklısının) boşanma dava tarihinden sonra 21.07.2011 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır. Yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler ve açıklamalardan anlaşıldığı üzere, ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun edimi süreklidir ve sözleşme bakım alacaklısının yaşam ömrüne bağlı olarak talih ve tesadüfe bağlıdır. O halde, tasfiyeye konu taşınmazın, evlilik birliği içinde başlayan ve boşanma davasından sonra da devam eden bakım borcunun karşılığında edinmiş, yani taşınmazın karşılığı olan edimin (bakım borcu) boşanma davasından sonra da devam ettirmiştir. Tüm bu açıklamalara göre, taşınmazın bir kısmının evlilik birliği içinde emek karşılığında edinildiğine göre, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin yapıldığı tarih ile bakım alacaklısının vefat ettiği tarihleri, edimin devam ettiği boşanma dava tarihinden sonraki ve evlilik birliği içindeki süreleri dikkate alınarak, edimin tamamının süresinin evlilik birliği içindeki edim süresine oranı belirlenerek ve diğer tüm deliller de değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır; bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 19.06.2017 tarihli ve 2017/12233 E., 2017/9262 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴¹² **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 1162.

⁴¹³ “Tüm dosya kapsamına göre; taraflar arasında 30/09/2014'te açılan boşanma davasının 09/02/2016' da kesinleşmesiyle boşandıkları ve aralarındaki mal rejiminin 30/09/2014'te sona erdiği anlaşılmaktadır. Davacı dilekçesiyle, taşınmazdaki tasfiye payını talep etmiştir. Bununla kastı katılma alacağına hesaplanması ve tahsilidir. Taşınmazın edinim tarihi 27/05/2013 olup, evlilik içerisinde satış

3.6. Değer Artış Payı Alacağı ve Denkleştirme Arasındaki Farklar

Uygulamada sıklıkla değer artış payı alacağı ve denkleştirme benzerlikleri itibariyle karıştırılmakta ve bu durumda mal rejiminin tasfiyesinde sıkıntıya yol açmaktadır⁴¹⁴. Yargıtay'ın sıklıkla değer artış payı alacağı ve denkleştirmeyi birbiri ile karıştırdığı kararlar mevcuttur⁴¹⁵. TMK m. 227'ye göre değer artış payı alacağı, eşlerden birine ait mal grubundan diğer eşin mal grubuna ait bir malvarlığının edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olarak karşılıksız katkı yapılması halinde hak sahibi olunmaktadır. Denkleştirme ise bir eşin malvarlığı grupları arasında borç ödenmesi veya katkı sağlanması halinde yapılır⁴¹⁶. Bu durumun karşılığı olarak, denkleştirme de değer artış payı alacağından farklı olarak mal grupları arasında bağışlamadan veya karşı edimden söz edilememektedir⁴¹⁷. Değer artış payı ayrı bir alacak kalemi olup, ayrı dava konusu olabilir. Ancak denkleştirme hukuki niteliği itibariyle hesaplama yöntemi olup alacak hakkı olmadığından ayrıca dava

---

suretiyle edinilmiştir. Taşınmazın alımı sırasında davalının babasının müteahhide 30.000TL'lik senet vererek peşinatı ödediği ve bu senedin peşinata sayıldığı, davalı tanıklarının beyanlarıyla sabittir. Davacının dinletmiş olduğu iki tanık " davacı altınları ile katkı yaptı " şeklinde beyanları dışında bu katkının nasıl yapıldığını, altınların kaçta bozdurulduğu ve peşinata ne kadar TL verdiği hususlarının bilmeyen tanıklardır. Taşınmazın 125.000 TL'ye satın alındığı yönündeki davalı iddiası tanık beyanlarıyla örtüşmektedir. Mahkeme 2017 tarihindeki bilirkişi raporuyla taşınmazın sürüm değerini belirlemiş daha sonra 25/12/2019'da ek rapor olarak sürüm değerinin 240.000 TL olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma göre taşınmazın 125.000 TL'ye alındığı ve karar tarihine en yakın ek rapor tarihinde taşınmazın 240.000 TL değerinde olduğu göz önüne alınmalı ve denkleştirme buna göre yapılmalıdır. Davalının taşınmaz alımı sırasında 99.000 TL Kredi kullandığı ve taşınmaz alımından mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar 16 taksitini ödediği, geriye ödemediği 80 taksitin kaldığı anlaşılmaktadır. Davalının babasından aldığı peşinat ile mal rejiminin sona erdikten sonraki dönemdeki taksitlerin miktarı davalının kişisel malıdır. Bu duruma göre denkleştirme tablosu aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır. (...)" Kayseri BAM 2. Hukuk Dairesi 5.10.2020 tarihli ve 2020/648 E., 2020/694 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴¹⁴ Değer artış payının bir anlamda denkleştirme işlemi olduğuna ilişkin görüş için bkz. **ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN**, a.g.e., s. 109, 110.

⁴¹⁵ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 31.01.2014 tarihli ve 2013/7234 E., 2014/1419 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024); Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 20.06.2013 tarihli ve 2013/10290 E., 2013/9617 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 20.06.2013 tarihli ve 2013/10290 E., 2013/9617 K. Sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024); Hatalı olarak denkleştirme yapılması gerekirken değer artış payı alacağına hükmedilmiştir.

⁴¹⁶ **AKÇİN/MERAL/BEYAZ**, a.g.e., s. 550.

⁴¹⁷ **GÜMÜŞ**, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri Ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 365.

edilmesi veya tasfiye davasından ayrı olarak talep edilmesi mümkün değildir⁴¹⁸. Değer artış payı alacağının asli amacı eşler arasındaki malvarlığı geçişlerini telafi etmek iken denkleştirmenin eşin kendi malvarlığı grupları arasındaki değer kaymalarını telafi etmektedir⁴¹⁹.

Değer artış payı alacağı hesaplanırken malvarlığının tasfiye anındaki değerinin hesaplamada dikkate alınır. Malın değerinin azalması veya malın ortadan kaybolması halinde başlangıçtaki değer dikkate alınmaktadır. Elden çıkarılması durumunda da hâkime hakkaniyete uygun olarak takdir yetkisi tanınmıştır. Değişken denkleştirme ve değer artış payı alacağı, katkı oranındaki değer artışından kaynaklanmaktadır. Değer artış payı alacak hakkı olması nedeniyle TMK m. 227/f. 1'e göre eşin yaptığı katkıyı bağışlayabilmesi mümkündür. Ancak denkleştirme mahsup işlemi olduğundan bağışlanabilmesi mümkün değildir.

Değer artış payı alacağından TMK m. 227/f. 3'e göre yazılı sözleşme ile eşlerin alacaklarından vazgeçmeleri veya katkı oranında değişiklik yapabilmesi mümkündür⁴²⁰. Ancak denkleştirmeye yönelik olarak kanunda açık bir düzenleme yer almadığından eşlerin sözleşme ile düzenleme yapamazlar zira denkleştirme de bir eşin malvarlığı grupları arasında değer kaymaları meydana geldiğinden sözleşme yapılamayacaktır⁴²¹. Şahan'a göre, eşlerin sözleşme ile TMK m. 237 kapsamında farklı bir katılma oranı kararlaştırmaları halinde katılma alacağına ilişkin düzenleme yapabilecekleri için sözleşmeye denkleştirme miktarının da dahil edilebilecektir. TMK m. 227'e göre malvarlığının değerinde azalma olması halinde değer artış payı alacağı yönünden malın başlangıçtaki değeri dikkate alınmaktadır⁴²². Ancak değişken denkleştirme hesabında malın değerinin artmasının yanında azalması da dikkate

⁴¹⁸ ŞAHAN, a.g.e., s. 95.

⁴¹⁹ DEMİR, Mehmet, a.g.e., s. 303.; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s. 134

⁴²⁰ Şahan, denkleştirme hukuki anlamda alacak hakkı olmadığından doktrinde denkleştirmenin hakim tarafından re'sen dikkate alınacağı görüşünde olan yazarlar eşlerin denkleştirmeden vazgeçemeyeceği görüşündedir. ŞAHAN, a.g.e., s. 95, 96.

⁴²¹ ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, a.g.e., s. 121.

⁴²² ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, a.g.e., s. 110; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 229

alınmaktadır⁴²³. Bu nedenle katkıda bulunan eşin zarara uğraması da söz konusu olabilmektedir.

3.7. Denkleştirmenin Tasfiyede Re'sen Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

TMK m. 230 metnine bakıldığında “denkleştirme istenebilir” ifadesi yer almaktadır. Bu noktada HMK m. 194 ve ilgili maddeleri dikkate alındığında taleple bağlılık ilkesi uyarınca hâkimin tarafların ileri sürmediği vakıaları ve denkleştirme taleplerini kendiliğinden dikkate alınamayacağı tarafların talepte bulunması gerektiği genel kabul görüştür⁴²⁴. HMK sistematığı içerisinde re'sen araştırmanın mal rejimi tasfiyesi davası yönünden düzenlenmediği ve istisnai durumlar haricinde hâkimin tarafların ileri sürmediği iddiaları ve talepleri taraflara hatırlatması veya dikkate alması söz konusu değildir. Ancak aksi yönde hâkim dava dosyasında mal grupları arasında değer kaymasının varlığını tespit ettiği takdirde doktrinde bazı yazarlar tarafından TMK m. 230 hükmünün emredici nitelikte olduğu ve hâkim tarafından re'sen nazara alınması gerektiği kanaatinde olan yazarlarda vardır⁴²⁵.

Her ne kadar kanun metninde “istenebilir” ifadesi geçse de maddenin diğer fıkralarında ki “sayılır- yapılır” şeklindeki ifadeler gerekse TMK m. 231’de artık değerlerin hesaplanmasındaki önemi gözetildiğinde kendiliğinden uygulanması gerektiğine dayandırılmaktadır.

Kanun metninde belirtilen ve genel HMK hükümlerine nazaran özel düzenleme olarak getirilen TMK m.230 metni dikkate alınarak hâkim tarafından denkleştirmenin re'sen uygulanması gerektiği görüşüne katılmaktayız. Zira kanun metninde yer alan açık ifadelerin farklı yorumlanması hem denkleştirme nazarında hem de diğer hükümlerin uygulanması açısından karışıklığa sebebiyet verebileceği açıktır. Yargıtay

⁴²³ “Denkleştirme (TMK 230 m) hariç, tasfiyeye konu malvarlığında katkı tarihine göre değer kaybı söz konusu ise, katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK 227/1 m).” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 05.07.2018 tarihli ve 2016/6748 E., 2018/15018 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024).; DURAL/OĞUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 229.

⁴²⁴ AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 554.

⁴²⁵ ZEYTİN, Tasfiye, s. 259.; RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s. 132.; DEMİR, Mehmet, a.g.e., s. 299.

“denkleştirmeden elde edilen miktar olarak re ‘sen tasfiyede dikkate alınması gerekir
 “ şeklinde hüküm kurarak denkleştirmenin hâkim tarafından dava dosyasında kendiliğinden dikkate alması gerektiği şeklinde içtihat kurmuştur⁴²⁶.

3.8. Denkleştirmeye İlişkin Usul Hükümleri

Eşin kişisel mallarından edinilmiş mallarına yönelik katkısı nedeniyle söz konusu olan denkleştirmeye ilişkin olarak eşin bu hakkından tek taraflı olarak vazgeçip, feragat etmesi mümkündür. Eşler arasında mal rejimi sözleşmesinin düzenlenmesi gerekmemektedir⁴²⁷.

Eşlerin denkleştirme yönünden sözleşme özgürlüğü yoktur⁴²⁸. Bu nedenle denkleştirmenin hesaplanmasında pasiflerin paylaşılmasına veya dikkate alınmamasına yönelik olarak anlaşmalar geçersizdir⁴²⁹. Ancak edinilmiş mallardan kişisel mallara katkıda bulunulması halinde, denkleştirmeden vazgeçilmesinin eşin katılma alacağının azalmasına sebebiyet verebileceğinden bu hususta feragat için TMK m. 221 uyarınca diğer eşin rızası aranmaktadır⁴³⁰. Feragat, taraflar arasında adi yazılı sözleşme ile yapılabilir⁴³¹.

Denkleştirme katılma alacağının belirlenmesi esnasında haksızlıkların önüne geçmek amacıyla düzenlendiği için TMK m. 230/f. 1’de yer alan “... tasfiye sırasında

⁴²⁶ “Taraflar arasında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli iken 155.000 TL’ye alındığı anlaşılan dava konusu dairenin alımında kullanılmak üzere davalının babası tarafından verilen 45.000 TL ile davalının ablası tarafından verilen 25.000 Dolar (alım tarihi itibarıyla 34.530 TL) davalıya başıslanmış sayılır ve karşılıksız kazanma niteliğindeki bu miktarlar davalının kişisel malı niteliğindedir (TMK’nın m.220/2). Davalının kişisel malı niteliğindeki toplam 79.530 TL’nin TMK’nın 231.maddesine göre artık değer belirlenirken, TMK’nın 230.maddesi gereğince denkleştirmeden elde edilen miktar olarak re’sen tasfiyede dikkate alınması gerekir. Mahkemenin davalının babası ve ablasının davalıya verdiğini kabul ettiği toplam 79.530 TL’yi denkleştirme miktarı olarak tasfiyede dikkate alması ve artık değeri bu şekilde belirleyerek davacının katılma alacağını hesaplaması gerekirken, davanın niteliğine aykırı bir takım değerlendirmelerle yazılı şekilde hüküm kurması doğru olmamıştır.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 28.04.2015 tarihli ve 2013/23822 E., 2015/9565 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴²⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1160.

⁴²⁸ Sözleşme özgürlüğü bulunduğu yönelik olarak aksi görüş için bkz. BÜYÜKTANIR, a.g.e., s. 110.

⁴²⁹ UYSAL, a.g.e., s. 149.

⁴³⁰ DURAL/OGUZ/GÜMÜŞ, a.g.e., s. 229.; RAMAZANOĞULLARI, a.g.e., s.132.; ŞAHAN, a.g.e., s.77.; DEMİR, Mehmet, a.g.e., s. 301.; Alper GÜMÜŞ, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 365.

⁴³¹ ACAR, Aile Hukuku, s. 132.

denkleştirme istenebilir” düzenlemesine göre tasfiye anında istenmesi gerekmektedir. Tasfiyeden önce veya tasfiyeden sonra istenebilmesi mümkün değildir⁴³².

Denkleştirme hukuki niteliği itibarıyla alacak hakkı olmadığı için tek başına talep ve dava edilemez⁴³³. Bu nedenle katılma alacağı talebi içerisinde yer alır. Bu sebeple usuli durumlarda katılma alacağına ilişkin düzenlemelerin dikkate alınması gerekir⁴³⁴. Eşlerin mal rejimi sözleşmesi ile malvarlıklarının değer artış veya azalmalarına ilişkin olarak denkleştirme miktarından vazgeçmesi TMK m. 221’de yer alan sınırlamalar içerisinde yapabileceği mümkündür⁴³⁵.

Eşlerden biri tarafından katılma alacağı talebi diğer eşin yalnızca belirli bir malvarlığına yönelik olduğu durumlarda sadece bu taleple bağlı kalınarak tasfiyenin yapılabilmesi mümkün değildir. Zira tasfiyenin bir bütün olarak “külli” yapılması gerekir⁴³⁶. Edinilmiş malların yalnızca bir kısmını kapsayacak şekilde artık değer hesabı da yapılamaz. Edinilmiş malların bütün olarak ve varsa borçlara pasifte yer verilerek bütüncül hesaplama yapılmadığı durumda adaletli bir mal rejimi tasfiyesi söz konusu olamaz.

Denkleştirme kural olarak eşler arasında görülmektedir. Ancak mal rejimi ölümle sona erdiğinde katılma alacağını veya değer artış payı alacağını dava veya tahsil edemeden ölen eşin mirasçıları tarafından talep edilebilecektir. Yasal veya atanmış mirasçıların mirası reddetmeleri halinde tasfiye davasının tarafı olmaları

⁴³² GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1157.; AKÇİN/MERAL/BEYAZ, a.g.e., s. 553.

⁴³³ Gençcan’a göre; “Yargıtay 8.Hukuk Dairesi, daha da ileri giderek kişisel malda değişken denkleştirme miktarının doğrudan davacıya ödenmesini istemektedir. Bir an için istemin kişisel malda değişken denkleştirme olduğu kabul edilse bile yapılacak olan bu miktarın doğrudan davacıya ödenmesi değil artık değer hesabında aktif kaleme alınarak eklenmeden ve denkleştirmede elde edilen miktarlar da dâhil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalırsa kalan miktarın yarısını davacıya vermektir. Yargıtay 8.Hukuk Dairesi kişisel malda değişken denkleştirme miktarını bağımsız bir alacak davası olarak değerlendirmektedir. Oysa denkleştirme alacağı diye bir dava türü mal rejimleri hukukunda mevcut değildir.”

⁴³⁴ ZEYTİN, Tasfiye, s. 276.

⁴³⁵ Alper GÜMÜŞ, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), s. 365, 366.

⁴³⁶ ACAR, Mal Rejimleri, s. 151.

mümkün değildir. Denkleştirmede borçlu eşin ölmesi halinde dava borçlunun mirasçılara karşı açılacaktır⁴³⁷.

Denkleştirmenin konusu oluşturan katkı, karşılık alınmaksızın yapılan katkıyı kapsamaktadır. Üçüncü kişiden denkleştirme istenemez. Dolayısıyla katkıda bulunan malvarlığının üçüncü kişiye ait olması halinde denkleştirme miktarı doğmayacaktır. Bu durumda Borçlar Kanunu hükümlerine göre üçüncü kişiye karşı açılan dava ile ancak talepte bulunulabilir⁴³⁸.

Denkleştirme de ispat yükü denkleştirme talebinde bulunan eşe aittir. Denkleştirme alacağı talebinde bulunan eş, iddiasını her türlü delille ispatlayabilir. Denkleştirme boşanmanın fer'i olarak talep edilemediği için boşanma davası ile birlikte açıldığı takdirde nispi harç ödenmesi gerekir. Ancak davacı denkleştirme talebinde bulunmasına rağmen nispi harç yatırmamışsa, davacıya eksik harcı tamamlamalıdır. Ancak harç tamamlanmadığı takdirde dava dosyası işlemden kaldırılır. İşlemden kaldırılan dava dosyasının 3 aylık yenileme süresi içerisinde dava harcı yatırıldığı takdirde, davaya kaldığı yerden devam eder. 3 aylık süre içerisinde harç tamamlanmadığı takdirde mahkeme tarafından dava hiç açılmamış gibi kabul edilir.

Denkleştirme de zamanaşımı mal rejiminin sona erdiği tarihte başlamaktadır (TMK m. 225). Eşler arasındaki mal rejimi her ne kadar boşanma davasının açıldığı tarihte sona ermiş olsa dahi zamanaşımı kararın kesinleşmesine kadar işlemeyecektir ancak boşanma kararının kesinleştikten sonra zamanaşımı süresi işleyecektir⁴³⁹. TMK'da denkleştirmenin zamanaşımına yönelik bir hüküm bulunmamaktadır. Bu sebeple genel nitelikte ki düzenleme olan TMK m. 178 hükmü dikkate alınacaktır.

⁴³⁷ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 21.12.2010 tarihli ve 2010/5164 E., 2010/6307 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴³⁸ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 11.11.2013 tarihli ve 2013/1924 E., 2013/16250 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

⁴³⁹ Yargıtay HGK. 17.4.2013 tarihli ve 2013/375 E., 2013/520 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/> (E.T. 09.08.2024)

3.9. Denkleştirmeye İlişkin Özel Durumlar

3.9.1. Denkleştirmenin TMK m.220/b.1 Hükmü Açısından Uygulama Alanı Bulup Bulmayacağı Sorunu

Eşlerden birinin kişisel kullanımına yarayan eşya edinilmiş mallardan harcama yapılarak elde edilmişse bu halde denkleştirme söz konusu olur. Ancak bu eşin kişisel kullanımında olan eşyasının yaşam standartlarına göre gerekli olan ihtiyacı aşan nitelikte olmalıdır⁴⁴⁰. TMK m. 220/b. 1 hükmüne göre eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına özgülenen eşya kullanan eşin kişisel malıdır. Eşlerden birinin şahsi kullanımında olan eşya kısmen veya tamamen ivazlı olarak edinilmişse ve karşılığı edinilmiş mallardan sağlanmışsa denkleştirme yapıp yapılmayacağı hususunda netlik bulunmamaktadır⁴⁴¹. Denkleştirme yapılması halinde kişisel malları düzenleyen TMK m. 220 hükmünün etki alanının daraltılacağı savunulmaktadır⁴⁴².

Edinilmiş mallardan eşlerden birinin şahsi kullanımına yarayan eşyaya yönelik olarak yapılan katkının denkleştirilmesi halinde, TMK m. 186 çerçevesinde sınırlama yapılması gerektiği ileri sürülmektedir. Hayatın olağan akışına göre eşin yaşam standartları ve sosyal durumu göz önüne alınarak şahsi kullanımında olan eşyanın alışılmışın dışında-olağan olup olmadığı değerlendirilmesi gerekir⁴⁴³. Eşin yaşam koşullarına göre alışılmışın dışında olan maddi açıdan değerli mücevherler veya koleksiyonlar açısından denkleştirme yapılması gerektiği ileri sürülmektedir⁴⁴⁴.

⁴⁴⁰Murat UYUMAZ, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 3–4, 2017, s. 160.

⁴⁴¹KARABAĞ BULUT, a.g.e., s. 818.

⁴⁴²ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 449.

⁴⁴³ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/TOKER/AKGÜN TOKER, a.g.e., s. 113.; ZEYTİN, a.g.e., s.126.

⁴⁴⁴ÖZDAMAR /KAYIŞ/ YAĞCIOĞLU/TOKER/AKGÜN TOKER, a.g.e., s. 121.; ZEYTİN, Tasfiye, s. 118, 119.; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 449. Aksi görüş için bkz. KARABAĞ BULUT, a.g.e., s. 818. Yazar, bu görüşe katılmamakla birlikte olağan dışı harcamada bulunan eşe ses çıkarmayan veya yasal olarak haklı sebeplerin varlığı halinde hâkim kararı ile mal ayrılığı rejimine geçebilme hakları mevcut olan eşin hakları kullanmayarak denkleştirme talebinde bulunmasının doğru olmadığı görüşündedir.

3.9.2. İpotekli Borcun Özgülenmesi

Malvarlıklarına ilişkin ipotekli borcun özgülenmesinde, ipotekli şekilde elde edilen taşınmaz için ifa edilen borcun TMK m. 230/f .2 dikkate alınarak hangi mal grubuna ait olduğunun tespit edilir. Borcun ipotekle güvence altına alınması durumunda ipotekli taşınmaz hangi mal grubunda ise borç o mal grubuna aittir. Kişisel mallarda yer alan bir malın ipotek edilmesi nedeniyle doğan borç kişisel mallara yüklenirken, edinilmiş mallara ait bir malın ipotek edilmesi nedeniyle doğan borç edinilmiş mallara yüklenir. Ancak malvarlığının ipotek edilmesi nedeniyle doğan borcun doğduğu mal grubundan değil de başka mal grubundan karşılanması halinde değer artış payı alacağı veya denkleştirmenin doğacağı barizdir.

Taşınmazın edinilmesinde kredi çekilmişse veya taşınmaz bedelinin yarısından fazlası edinilmiş mallardan karşılanmışsa taşınmaz edinilmiş mallara ait olduğu gibi taşınmaza ilişkin ipotekle güvence altına alınan borç da edinilmiş mallara ait bir borçtur. Burada taşınmazın tamamının edinilmiş mallardan karşılanmaması durumunda kişisel mallardan yapılan katkının miktarı önem taşımaktadır. Kişisel mallardan yapılan katkı, edinilmiş mallardan ödenen bedele nazaran önemsiz veya oldukça düşükse (örneğin yalnızca tapu masrafı gibi detayların ödemesi yapılmışsa) bu katkıya göre değerlendirme yapılmaz ve özgülemeye bir değişikliğe sebebiyet vermez. Ancak edinilen taşınmaza kişisel mallardan büyük oranda katkı yapılmışsa, bu halde ipotekle güvence altına alınan borç kişisel mallara ilişkin bir borçtur.

İpotekle güvence altına alınan borcun faizinin, ipotekli taşınmazın dahil olduğu taşınmazdan değil de diğer mal grubundan ödenmesi durumunda borç diğer mal grubuna ödenmelidir. Örneğin, kredi ile edinilen malda kredinin faizleri kişisel mallardan elde edilen gelirlerle ödenmişse ipotek borcu kişisel borçtur. Ancak bu durumun iki istisnası bulunmaktadır. Birinci istisna, ipotek altındaki kişisel mal niteliğindeki taşınmazın geliri ile ipotekli borcun faizlerinin ödemesi yapılıyorsa, bu gelir TMK m. 219/f.1-b.4'e göre edinilmiş mal olmasına rağmen borcu edinilmiş mallara ait borç olmamaktadır. Bunun nedeni taşınmazdan elde edilen kira ile taşınmazın borcunun ödenmesi esas itibarıyla taşınmazın korunmasına yöneliktir. Kira geliri ile yapılan faiz ödemesinin kişisel mallardan yapılan bir ödeme olarak değerlendirilmelidir. İkinci istisna ise, kişisel mal niteliğindeki taşınmaz aile konutu

niteliğindeyse ve ipotek ile güvence altına alınan borcun faizleri edinilmiş mallardan ödemesi yapılıyorsa, taşınmazını aile konutu olarak kullandıran eş, evlilik birliğindeki ihtiyaçları gözettiği ve karşılanması için hareket ettiği düşünülerek ipotekten kaynaklanan borcun edinilmiş mallara ilişkin bir borç olduğu yönünde değerlendirilmelidir.

SONUÇ

01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren edinilmiş mallara katılma rejimi eşler arasında farklı bir mal rejimi seçilmediği veya mahkeme kararı ile başka rejime geçilmediği takdirde devam eden evliliklere uygulanmaktadır. Evlilik birliği sona erdiğinde eşlerin edindikleri malvarlıklarının akıbeti mal rejiminin esas konusunu oluşturmaktadır.

Mal rejimi boşanma, ölüm, mal rejimi sözleşmesi veya mahkeme kararıyla sona ermektedir. Mal rejimi sona erdiğinde tasfiye aşamasına geçilmektedir. Eşler arasında anlaşma olması halinde tasfiye anlaşmaya göre gerçekleşecektir. Anlaşma zorunlu bir husus olmayıp eşler arasında anlaşma bulunmaması halinde mal rejiminin tasfiyesine yönelik tasfiye davasının ikame edilmesi gerekmektedir. Tasfiye davasında eşler mal rejiminden kaynaklanan haklarını katılma alacağı veya değer artış payı alacağı olarak alacak hakkı niteliğinde şahsi hak olarak talep edebilmektedir. Eşlere aynı hak tanınmamaktadır.

Mal rejiminin tasfiyesinde öncelikler eşler birbirlerinde olan eşyalarını geri almaları, mal gruplarında hangi malvarlıklarının tespit edilmesi ve özgülenmesi, paylı mülkiyette olan malvarlıklarının tespiti gerçekleşir. Ardından kural olarak tasfiyeye eşlerin kişisel malları dahil olmadığından edinilmiş malların değer belirlemesi yapılır. Değer artış payı alacağı, denkleştirme ve eklenecek değerlerin ardından artık değer bulunur. Eşler arasında aksine bir anlaşma bulunmadığı takdirde eşlerin katılma alacakları artık değer yarısıdır. Ancak zina veya hayata kast hallerinin varlığı halinde hâkim tarafından hakkaniyete göre katılma alacağının azaltılması ve kaldırılması söz konusu olabilir.

Denkleştirme tasfiyede ki rolü nedeniyle önem arz etmektedir. Zira hukuki niteliği itibarıyla alacak hakkı niteliğinde olmasa dahi uygulamada sıklıkla denkleştirme alacağı olarak zikredilmekte, uygulamada ve hatta Yargıtay kararlarında dahi değer artış payı alacağı ile sıklıkla karıştırıldığı görülmektedir.

Denkleştirme, eşlerden birinin edinilmiş mallara ait bir borcu kendi kişisel mallarından ödenmesi veya tersi durumda kişisel mallara ait bir borcu edinilmiş mallardan ödemesi halinde artık değer hesabında yapılan bir mahsup işlemidir. Mal rejiminin tasfiyesinde adaletli bir sonuç elde ederek haksızlıkların önüne geçmek maksadıyla düzenlenmiştir.

Denkleştirme TMK m.230'da üç fıkra halinde düzenlenmiştir. İlk fıkrada doktrinde çoğunlukla klasik denkleştirme olarak ifade edilen eşlerin kendi mal grupları arasında gerçekleşen borç ödemelerinin değer artış veya azalmasının dikkate alınmaksızın tespiti düzenlenmiştir. İkinci fıkrada ise borçların mal gruplarına özgülenmesine yönelik karineye yer verilmiştir. Üçüncü fıkrada ise doktrinde sıklıkla değişken denkleştirme olarak ifade edilen eşlerin mal grupları arasındaki değer kaymalarını değer artış payı alacağından farklı olarak değer artmasının yanında değer azalmalarının da dikkate alınarak hesaplanacağı düzenlenmiştir.

Artık değer hesabında denkleştirme miktarı kişisel malların borcunun edinilmiş mallardan ödenmesi halinde artık değerde aktif kısımda yer alarak eklenmekte, edinilmiş mallara ait borcun kişisel mallardan ödenmesi halinde ise pasif kısımda yer alarak artık değer hesabında düşülmesi gerekmektedir.

Klasik denkleştirme de değer artış veya azalışı göz önünde bulundurulmadığı için borcun nominal değeri alınmaktadır, sabittir. Değişken denkleştirme de ise malın edinilen andaki değeri ile katkı oranı belirlemesi yapılarak tasfiye zamanındaki sürüm değeri ile çarpılmaktadır. Malın elden çıkarılması durumunda denkleştirmeye ilişkin değerlendirme hâkim tarafından hakkaniyete göre yapılacaktır.

Değer artış payı ile denkleştirmenin uygulamada ve Yargıtay tarafından verilen bazı kararlarda sıklıkla karıştırıldığı görülmektedir. Denkleştirme, değer artış payı alacağından farklı olarak aynı eşin edinilmiş mallarından kişisel mallarına veya tersi halde kişisel mallarından edinilmiş mallarına katkı veya borç ödemesi olması halinde söz konusu olmaktadır. Alacak hakkı niteliğinde olmadığı için ayrı bir dava konusu yapılabilmesi mümkün değildir. Değer artışlarının yanı sıra değer azalmaları da dikkate alınmaktadır.

Ülkemizde yürürlüğe girmesinin üzerinden yaklaşık yirmi iki yıl geçmesine rağmen mal rejiminin tasfiyesi, dikkat edilmesi gereken çok fazla unsur bulundurması, zaman içerisinde eşler arasındaki mali ilişkilerin değişmesi ve farklılıklar arz etmesi nedeniyle her zaman tartışmalara konu olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bilirkişilerin bazı noktalarda yetersiz kalması, doktrinde yer alan görüş ayrılıkları, Yargıtay tarafından farklı uygulamaların veya yanlış kararların verilmesi bu durumu daha da zorlaştırmaktadır.

Bu çalışma ile hem edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine açıklanmış hem de denkleştirmenin tasfiyede yeri ve önemi ortaya konmuştur. Bu noktada emsal Yargıtay kararları ve doktrinde yer alan kitap ve makalelerden yararlanılarak sıklıkla örneklemelere yer verilerek konunun öğrenilmesinde kolaylık sağlamak amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

ACABEY, Mehmet Beşir, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları- İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyet Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 491-534.

ACAR, Faruk, **Aile Hukukumuzda Aile Konutu, Mal Rejimleri, Eşin Yasal Miras Payı**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, 2014. (Aile Hukuku)

ACAR, Faruk, “Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimleri”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, Cilt: 35, Sayı:1, 2015, 143-156. (Mal Rejimleri)

ACAR, Faruk, “Yargıtay Uygulamasında Yasal Mal Rejimine İlişkin Tespitler”, **Medeni Kanunu’nun ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926’dan günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku**, Yetkin Yayınları, 2017. s.179-186. (Tespitler)

AKÇA, Neslihan, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 67, S. 2, 2018, s. 201-226.

AKÇAAL, Mehmet, “Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı ve Bunun Mirasın Tasfiyesine Etkisi”, **İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 2, Aralık 2020, s. 231-247.

AKÇİN, Fahri, “Eşler Arasında Mal Rejiminin Tasfiyesi Davalarında Uygulamalar”, **Medeni Kanunu’nun ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926’dan günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku**, Yetkin Yayınları, 2017, s. 187-202.

AKÇİN, Fahri/ **MERAL**, Nadir/ **BEYAZ**, Ebru, **Yargıtay Uygulamasında Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.

AKDAĞ, Yaşar, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (Yasal Mal Rejimi) Ve Uygulaması”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 94, S. 5, s. 176-190.

AKINCI, Şahin, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Karşılaşılan Bazı Meseleler ve Çözüm Önerileri”, **Cevdet Yavuz’a Armağan**, S. 1, 2014, s.165-190.

AKINTÜRK, Turgut, **ATEŞ KARAMAN/Derya**, **Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku**, 14. Baskı, 2012, İstanbul.

ATAMULU, İsmail, “Türk Medeni Kanunu’nda Olağanüstü Mal Rejimi ve Özellikle Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş Halleri”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1-2, 2010, s. 151-181.

AYAR, Ahmet, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Kadın Hakları Açısından Bir Bakış”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 1, Haziran 2018, s. 93-100.

AYDOS, Oğuz Sadık, “Eşlerin Geçmişe Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi (4722 Sayılı Kanun M. 10/III) (Spouses’ Right To Make Retroactive Matrimonial Agreements (Art. 10/III Of The Law No. 4722))”, **Cevdet Yavuz’a Armağan**, S. 1, 2014, s. 383-393.

BAŞPINAR, Veysel, “Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52, S. 3, 2003, s. 79-101.

BULUT, Meltem, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Paylı Mülkiyetine Tabi Malların Hukuki Durumu”, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Paylı Mülkiyetine Tabi Malların Hukuki Durumu, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 20, S. 3–4, 2016, s.125- 148.

CEYLAN, Ebru, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinden Doğan Katılma Alacağı, Değer Artış Payı Alacağı ve Denkleştirme Alacağı ile İlgili Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 90, S. 4, 2016, s. 15-43.

CÖMERT AKBAY, Büşra, “Ayni İkame İlkesi ve Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.15, S. 1, 2021, s. 267- 311.

ÇAKIR, Ceyhun Aytuğ, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

DEMİR, Şamil, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaşılması”, **Ankara Barosu Dergisi**, C.1, 2014, s. 246-269.

DEMİR, Mehmet, “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 65, 2005, s. 292-303.

DOĞAN, Gökçen, “Mal Rejimi Sözleşmelerinde Sözleşme Serbestisi ve Sınırları,” **Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 1, 2022, s. 243-272.

DOĞAN, Murat, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının Tabi Olduğu Zamanaşımı”, **Medeni Kanunu’nun ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926’dan günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku**, Yetkin Yayınları, 2017, s.157-178.

DOĞAN, Murat, “Mal Rejiminin Tasfiyesinde Ve Mirasın Paylaşımında Aile Konutu ve Ev Eşyası”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7, S. 3-4, Aralık 2003, s. 651- 694.

DOĞRU, Ecem, “Mal Rejimleri”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 90, S. 2, 2016, s. 80-94.

DURAL, Mustafa/ **ÖĞÜZ**, Tufan/ **GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, **Türk Özel Hukuku**, Cilt:III, **Aile Hukuku**, 12. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016.

ERDEM, Mehmet, **Aile Hukuku**, Seçkin Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, 2018.

ERSEN PERÇİN, Gizem, “Milletlerarası Özel Hukukta Mal Rejimine Uygulanacak Hukuk”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.14, 2019, s. 1321-1333.

ERTAŞ, Şeref, “Eski Medeni Kanun Zamanında Evlenen Kişilerin Mal Rejimi Tasfiyesinde Bazı Hukuki Sorunlar”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. M. Polat Soyer’e Armağan, C. 15 (Özel Sayı), 2013, s. 915-932 (Basım Yılı: 2014). (Hukuki Sorunlar)

ERTAŞ, Şeref, “Katılım Alacağının Kapsamındaki Edinilmiş Mallar”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.14, S.153, Mayıs 2019, s. 1058-1063. (Edinilmiş Mallar)

GAYRETLİ AYDIN, Seda / **YAZICI**, Ali Said, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde İspat Karineleri”, **Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 1, Eylül 2023, s. 1-29.

GENÇ ARIDEMİR, Arzu, “Eşlerden Birinin Üçüncü Kişiyile Yaptığı Muvazaalı İşlemlerin Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine İlişkin TMK Md.229 Hükmü Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C.76, S. 2, 2018, s.443-480.

GENÇCAN, Ömer Uğur, **Evlenme Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021,

GENÇCAN, Ömer Uğur, **Mal Rejimleri Hukuku**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022. (Mal Rejimleri)

GÖKÇE, Ziya, “Edinilmiş Mallara Katılma”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 65, S. 4, 2016, s. 3457-3492.

GÜLBERK VAROL, Begüm, “Katılma Alacağında Zamanaşımı Sorunu”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hukuk Sayısı**, C. 21, S. 44, 2022, 921-944.

GÜNARSLAN, Banu Fatma, “Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımının Tabi Olduğu Süreler”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 6, S. 22, Temmuz 2015, s. 495- 526. (Zamanaşımı)

GÜNARSLAN, Banu Fatma, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1, 2015, s. 1-39. (Artık Değer)

GÜNERGÖK, Özcan, “Türk Medeni Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun Mal Rejimleri Bakımından Değerlendirilmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 1-4, 2002, s. 333-342.

GÜMÜŞ, Alper, **Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281)**, İstanbul, 2008.

GÜRKAN, Ülker, “Medenî Kanun Eleştirileri I: Karının İktisaben Korunması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 30, S. 1, 1973, s. 317-352.

GÜVEN, Özgür/ **YAZICI**, Ayşe Nur M., “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sözleşmeyle Başka Bir Mal Rejiminin Kabulü ile Sona Ermesi Hâlinde Artık Değere Katılma Esasını Değiştiren Anlaşmaların Geçerliliği”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 4, 2021, s. 125- 169.

HATEMİ, Hüseyin, **Aile Hukuku**, 10. Baskı, İstanbul, Ocak 2023.

HELVACI, İlhan, **Türk Medeni Kanunu Cilt:2 Aile Hukuku**, İstanbul, 2013.

KARABAĞ BULUT/ Nil, “Eşlerden Yalnız Birinin Kişisel Kullanımına Yarayan Eşyanın Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesindeki Rolü”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.11, S.145- 146, 2016, s. 799-828.

KAŞAK, Fahri Erdem, “Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Artık Değerdeki Pay Oranının Azaltılması veya Kaldırılması (TMK m. 236/II)”, **Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 1, 2020, s.111-130.

KESKİN, Burcu, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanun’a Göre Mal Rejimi Sözleşmeleri”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.94, S.4, 2020, s. 128-146.

KILIÇOĞLU YILMAZ, Kumru, “Eşlerin Paylı Mülkiyetleri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S.114, 2014, s. 79- 104. (Paylı Mülkiyet)

KILIÇOĞLU YILMAZ, Kumru, Evlilik Birliğinin Korunması, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 120, 2015, s. 423- 464. (Evlilik)

KILIÇOĞLU YILMAZ, Kumru, “Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 9, S. 99, Kasım 2014, s. 31- 40. (Paylaşmalı)

KILIÇOĞLU, Ahmet M., **Aile Hukuku**, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, 2016. (Aile)

KILIÇOĞLU, Ahmet M., **Katkı-Katılma Alacağı**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016. (Katkı-Katılma)

KILIÇOĞLU, Ahmet M., “Medeni Kanunumuzu Nasıl Değiştirdik”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 3, 2016, s. 1717-1757. (Medeni Kanun)

KIRAN, Berfin, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 21, S. 44, 2022, s. 849-864.

KİRKİT, Ecem, “Mal Rejimi Sözleşmesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S.191, Temmuz 2022, s. 85-96.

KOCAR, Serra, “Olağanüstü Mal Rejimi”, **Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.5, S. 1, Ocak 2019, s. 157-177.

KOÇ, Nevzat, “Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Kişisel Malların Gelirleri (TMK m.219/2, b. 4)”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 2, 2015, s.157-181.

KÖROĞLU, Emre, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler Ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m.225)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.11, S. 1, 2016, s. 229-251.

KÖSE, Eylül Can, **Evlilik Birliğinin Eşlerin Tasarruf Yetkisine Getirdiği Sınırlamalar**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2020.

KÖSEOĞLU/Bilal, **KOCAAĞA/Köksal**, **Aile Hukuku ve Uygulaması**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2011,

KURU, Özge, “Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyeti Sebebiyle Doğan Edinilmiş Mal Olması Gereken Malvarlığı Değerlerinin Sözleşme İle Kişisel Mal Haline Getirilmesi (TMK 221/1)”, **İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 3, Aralık 2016, s.113-136.

MAKAS, İhsan, **Eşler Arasındaki Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması**, 2. Baskı, Ankara, 2021.

NEBİOĞLU ÖNER, Şebnem, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 24, S.1, 2020, s. 169- 218.

OKUR, Sinan, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Kişisel Mallar ile Edinilmiş Mallar Arasında Denkleştirme (TMK m.230)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S. 1, 2019, s. 563- 604.

ONUŞ, Abdulhamid, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Bıçme Yöntemi ve Zamanı”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 2, 2020, s. 619-652.

ÖZDAMAR, Demet/**KAYIŞ**,Ferhat/ **YAĞCIOĞLU**, Burcu/ **TOKER** Ali Gümrah, **AKGÜN TOKER**, Aliye, Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi), Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara, 2023.

ÖNCÜ, Özge, Eşlerin Anlaşmalı Boşanma Çerçevesinde Mal Rejiminin Tasfiyesine Yönelik Olarak Yaptıkları Anlaşmalar ve Bu Anlaşmaların Uygulamada Doğurduğu

Sorunlar”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017, s.793-835.

ÖZER DENİZ, Miray, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Arabuluculuk Yoluyla Tasfiyesi.”, **Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu'nun Anısına Armağan**, Vedat Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2020, s. 639-660.

ÖZTAN, Bilge, “Medeni Kanun’un Kabulünün 70’nci Yılında Aile Hukuku”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 1, C. 44, s. 79-125. (Medeni Kanun)

ÖZTAN, Bilge, **Aile Hukuku**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015. (Aile Hukuku)

ÖZTAN, Bilge/**HAUSHEER** Heinz, “Türk-İsviçre Hukuk Topluluğunda Özellikle Aile Hukuku Alanına İlişkin Müşterek Çalışmalara Yönelik Görüşler ve İstekler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 76, 2008, s. 201-216. (Görüş ve İstekler)

PEHLİVAN, Metin, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Sebepleri ve Sona Erme Anının Önemi”, **Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 2, 2017, s. 73.

PERÇİN, E. Gizem, Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.

POLATER, Salih, “İsviçre Medeni Kanun’u ile Karşılaştırmalı Olarak Türk Hukukunda Emeklilikten Doğan Hakların Paylaştırılması”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, S. 2, 2017, s. 455.

RAMAZANOĞULLARI, Candan, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nda Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 191, Temmuz 2022, s. 129- 137.

SARGIN, Elif, “Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanmanın Şartları Üzerine Bir İnceleme”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 28, S. 1, 2020, s. 349-387.

SEÇER, Öz, “Anlaşmalı Boşanmada Eşlerin Yaptıkları Anlaşma”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7, S. 2, 2016, s. 259-286.

SEZGİN, Sedat, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Göre Sosyal Kurumlarca Sağlanan Kazanımların Yeniden Değerlendirilmesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 27, S. 2, 2023, s. 523- 542.

ŞAHAN, Gökhan, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme (TMK. Md. 230)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 23, S. 1, 2018, s.71- 99.

ŞEKER, Muzaffer, “Eşin Ölümü Halinde Malların Miras ve Yasal Mal Rejimini Kapsamında Birbirinden Bağımsız Olarak Tasfiye Edilmesi ve Özellikle Sağ Kalan Eşin Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Miras Ve Yasal Mal Rejimini Hükümlerinden

Kaynaklanan Hakları (MK M.240,652)”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.1, 2007, s. 435- 450.

ŞENOCAK, Zarife, “Miras Hukukunda Sağ Kalan Eşin Aile Konutunun ve Ev Eşyasının Özgülenmesini Talep Hakkı”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 25, S. 2, 2009, s. 98-129.

ŞIPKA, Şükran, “Türk Hukukunda Eşlerin Hukuki İşlem Özgürlüğünün Sınırları”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 32, S. 1, 2015, s. 47-58. (Hukuki İşlem)

ŞIPKA Şükran / ÖZDOĞAN Ayça, Eşler Arasında Malvarlığı Davaları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

ŞIPKA, Şükran/ Aktepe Artık, Sezin, Katılma Alacağı Davası Belirsiz Alacak Davası Olarak Açılabilir mi? **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 16, Özel Sayı 2014, (Basım Yılı: 2015) Prof. Dr. Hakan Pekcentez’e Armağan, s. 431-458.

TAMER, Dilek, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kimi Koruyor?", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.18, S. 2, 2021, s. 635-644.

TAT, Orkun, Yargı Kararları Işığında Ziyet Eşyalarının Aidiyeti Üzerine Bir Değerlendirme, **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 204, Ağustos 2023, s. 101-110.

TEKBEN, Tuğçe, “Türk Medeni Kanunu’nda Kabul Edilen Yasal Mal Rejiminin Yürürlüğü”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 1, 2011, s. 125-169.

TOPUZ, Gökçen, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 19, S. 1, 2011, s. 95 – 117.

TUNCER, Senar, **Türk Medeni Kanunu’nda Mal Ortaklığı Rejimi**, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2014.

TURAN BAŞARA, Gamze, “Eşlerden Birinin Yaptığı Sağlararası Karşılıksız Kazandırmaların Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine ve Miras Hukukuna İlişkin Kurallar Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 10, S. 111, Kasım 2015, s. 58- 77.

TURHAN, Mehmet İbrahim, “Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanma ve Anlaşmalı Boşanmada Karşılaşılan Hukuki Meseleler”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 17, S. 186, 2022, s. 97-109.

TÜRK, Erol, “Evlilik Birliğinde Mal Rejimleri”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 91, S. 4, 2017, s. 287- 293.

UĞUR, Ahmet, “Mal Ayrılığı ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimlerinde, Katkı ve Katılım Alacağı Hesabı”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 89, S. 1, 2015, s. 52-64.

USTA, Sevgi, “Ok Yaydan Çıktı Bir Kere: Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Medeni Kanun Yürürlüğe Girdiği Sırada Mevcut Evlilikler Açısından Uygulanma Sorunu”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S.119-120, 2014, s. 223-249.

UYSAL, Cüneyt, **Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sınırları**, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S.101, Ocak 2015, s. 141- 154.

UYUMAZ, Murat, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 3–4, 2017.

ÜNAL, Akın, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Eleştirel Bir Bakış”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 23, S. 4, 2019.

VURUCU, Çıdam Nur, **Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutu Üzerindeki Hukuki İşlemler ve Sınırları**, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

YARAYAN, Ali, **Türk Medeni Hukuku Temel Bilgiler**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.

YAVUZ TANAYDIN, Elif, “Gaiplik Kararının Sağ Kalan Eş Açısından Değerlendirilmesi – Evlilik, Yasal Mal Rejimi ve Mirasçılık-“, **Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.9, S.17, Haziran 2023, s.15-40.

YENİCE CEYLAN, Özge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklenecek Değerler”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 3, 2018, s. 213–243.

ZAPATA, Tan Tahsin, **Medeni Hukuk**, Savaş Yayınevi, Ankara, 27. Baskı, 2021.

ZEVKLİLER, Aydın, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Tasarısında Yer Alan Mal Rejimleri İle İlgili Hükümlerin Kabulü Sırasında Komisyonda Yapılan Görüşmeler”, **Medeni Kanunu'nun ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926'dan günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku**, Yetkin Yayınları, 2017. s. 99-106.

ZEYTİN, Zafer, “Artık Değere Katılma ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 21, Mart 2008, s. 15-24. (Zamanaşımı)

ZEYTİN, Zafer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, 2021. (Tasfiye)

ZEYTİN, Zafer, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Artık Değere Katılma Alacağı (Veya Değer Artış Payı Alacağı) Haczedilebilir Mi?”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Nisan 2007, S. 8, s. 13- 20.

ZEYTİN, Zafer, **Türk Medeni Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2017. (Medeni Hukuk)

ZEYTİN, Zafer, “Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, C.10, S. 36, Bahar-2011, s. 299-317. (Katkı Alacağı)

ZORLU, “Süheyla, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklemenin Konusu Olan Değerler (TMK m. 229) Ve Yargıtay Uygulaması”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.11, S. 2, 2021, s. 695-723.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://dergipark.org.tr/>

<https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/>

<https://www.jurix.com.tr/>

<https://legalbank.net>.

<https://www.lexpera.com.tr/>

<https://www.resmigazete.gov.tr/>

<https://www.turcademy.com/en>

https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723_Madde_Gerekceleri_1.pdf, erişim: 01.05.2024

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d21/c073/tbmm21073011.pdf>

<://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4722.pdf>